ISSN 0351-3181

Нова ДУМКА

129

1/2005

Видава Союз Русинох и Українцох Републики Горватскей
Видає Союз русинів і українців Республіки Хорватія
Izdaje Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske

Маме Папу!

Папа Бенедикт XVI

Комин на Сикстинскей капели хтори наявює, чи вибрани нови Папа

Сикстинска капела з нука

Вовторок 19. априла 2005. у пополадньових годзинох, дакус скорей шейсцох, зоз комина на верху Сикстинскей капели почал виходзиц били дим а нєодлуга задзвонєли и дзвони на базилики Св.Петра - то були сиґурни знаки же нови Папа вибрани. На телевизиї ше могло видзиц як вирнїки бегаю на площу Св.Петра же би ше и сами до того прешвечели. У хвилїки площа була полна!

Традицийно, городу Риму и Швету вистку обявює кардинал перши дякон а вон гуторел:**"Браца и шестри, явям вам радосну вистку - маме Папу! Нови поглавар Римокатолїцкей церкви постал кардинал Йозеф Ратзинґер. Вжал мено Бенедикт XVI. "** А нєодлуга потим, зявел ше и сам нови Папа. Перши слова упуцени вирнїком на площи Св.Петра були му: **"Мили браца и шестри, после велького папи Йоана Павла II, панове кардинали вибрали мнє, єдноставного и понїзного роботнїка у винїци Господнєй... "** и благословел шицких котри провадзели його зявйованє.

Папа Бенедикт XVI народзени 16. априла 1927. у Марктлу у Баварскей а длуго роки бул на чолє конґреґациї за наук вири и приятель покойного папи Йоана Павла II.

А.Б

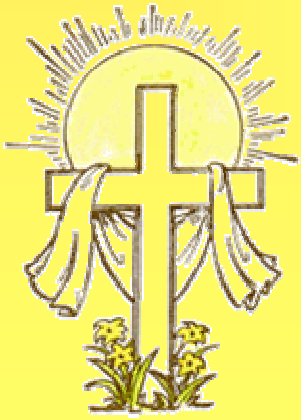

ЧИСЛО
НОМЕР
BROJ **129**

РОК
РІК
GODINA **2005**
XXXIV

ВУКОВАР - VUKOVAR - ВУКОВАР

ЗМИСТ - SADRŽAJ – ЗМІСТ

ВИБРАНИ НОВИ ПАПА....2
ВЕЛЬКОНОЦНА ВИНЧОВАНКА....4
ВЕЛИКОДНЄ ПОСЛАННЯ....5
26 РОКІВ ПОНТИФІКАТУ ІВАНА ПАВЛА II....6
ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ВІКТОР ЮЩЕНКО НА ІНАВГУРАЦІЇ В ЗАГРЕБІ....10
ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ - З РОБОТИ СОЮЗУ....11
НАЩИВЕЛ НАС ЗАМЕНЇК МИНИСТРА НАУКОХ, ОБРАЗОВАНЯ И СПОРТУ....14
КАДЗИ „ПЛЇВА" РУСКА ЛАДЯ....16
ҐУ 80. РОЧНЇЦИ СНОВАНЯ СОЮЗУ РУСКИХ ШКОЛЯРОХ....19
ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ–З РОБОТИ НАШИХ ТОВАРИСТВ....21
ИНТЕРНЕТ БОКИ СОЮЗУ....23
ВЕЧІР ТАРАСА Г. ШЕВЧЕНКА....24
ЖИМСКА РОЗВАГА – БАЛИ....26
ВЕЛЬКА НОЦ У НАШИХ МЕСТОХ....28
ЗОЗ ХРИСТИЯНСКОГО ЖИВОТУ - З ХРИСТИЯНСЬКОГО ЖИТТЯ....31
ПРЕДСТАВЯМЕ ВАМ – ПРЕДСТАВЛЯЄМО ВАМ....35
ПОРТРЕТ ПОЕТИ-PORTRET PJESNIKA-ПОРТРЕТ ПОЕТА....37
ВИСТАВА МАЛЮНКОХ ЖАНИ ЕРДЕЛЇ....38
НОВИ КНЇЖКИ - NOVE KNJIGE - НОВІ КНИГИ....39
РУЖОВА ЗАГРАДКА....41
ПОЕТСКИ КУЦИК – POETSKI KUTAK - КУТОК ПОЕТА....42
ГУМОРЕСКА....43
СПОРТ - SPORT - СПОРТ....44
ПАМ'ЯТЬ....48
IN MEMORIAM....49
ЙОАН ПАВЛО II....51

"НОВУ ДУМКУ "
видава Союз Русинох Українцох Републики Горватскей
www.sriu.hr
За видавателя: Славко Бурда
Редакция: Вуковар Ради Европи 93
тел./факс 032/428-343
E–mail: novadumka@net.hr

Жиро-рахунок-Žiro račun
Broj: 2340009 – 1110057465

Друковал: Спектар, Билє

Тираж: 1000 прикладнїки

"НОВУ ДУМКУ "
видає Союз русинів і українців Республіки Хорватія
www.sriu.hr
За видавця: Славко Бурда
Редакція: Вуковар; Ради Європи 93
тел/факс 032/428-343
E–mail: novadumka@net.hr

Банкове конто-Žiro račun
Broj: 2340009 – 1110057465

Друкував: Спектар, Билє

Тираж: 1000 примірників

Друковане-Друковано-Tiskano
04/2005

Цена:
Ціна:
Cijena: **10** куни
кун
kuna

- Рукописи ше нє врацаю.
- Обявени прилоги ше хонорую.
- Рукописи не повератаються.
- Друковані статті гонорються.
- Rukopisi se ne vraćaju.
- Objavljeni prilozi se honoriraju.

Насловни бок:
Штанд КПД Русинох и Українцох на осєцкей предвельконоцней манифестациї "Цифровани вайца у фарбох городу"
На останній сторінці:
Фольклорна група КПТ "Карпати" з Липовлян перед Будинком культури в Каневі в Україні

РЕДАКЦИЯ:
Владо Тимко (главни и одвичательни редактор)
Агнетка Балатинац
Любица Гаргай
Оксана Мартинюк
СОВИТ РЕДАКЦИЇ: Дюра Лїкар (предсидатель), Дария Павлешен, Данил Гарди, о. Ярослав Лещишин и Владо Тимко
ЛЕКТОРЕ: Мария Хома (руски язик), Дария Павлешен (українски язик).
Друкованє помага Совит за национални меншини Републики Горватскей.
На вимаганє Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523-92-1), "Нова думка" уписана до евиденциї явних виданьох под числом 1366.

UREDNIŠTVO:
Vladimir Timko (glavni i odgovorni urednik)
Ahnetka Balatinac
Ljubica Harhaj
Oksana Martinjuk
SAVJET UREDNIŠTVA: Đuro Ljikar (predsjednik), Darija Pavlešen , Danijel Hardi, o. Jaroslav Lešćešin i Vlado Timko
LEKTORI: Marija Homa (rusinski jezik), Darija Pavlešen (ukrajinski jezik).
Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske.
Na zahtjev Saveza Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja republuke Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. br. 523-92-1), "Nova dumka" je upisana u evidenciji javnih glasila pod brojem 1366.

РЕДАКЦІЯ:
Владо Тимко (головний і відповідальний редактор)
Агнетка Балатинац
Любіца Гаргай
Оксана Мартинюк
РЕДАКЦІЙНА РАДА: Дюра Лїкар (голова), Дария Павлешен, Данил Гарди, о. Ярослав Лещишин, Владо Тимко
ЛЕКТОРИ: Марія Хома (русинська мова), Дария Павлешен (українська мова).
Друкується за допомогою Ради з питань національних меншин Республіки Хорватія.
За проханням Союзу русинів і українців Республіки Хорватія з Постановою Міністерства інформування Республіки Хорватія від 15 січня 1992 року (№523-92-1), "Нову думку" вписано в реєстр публічних видань під номером 1366.

ВЕЛЬКОНОЦНА ВИНЧОВАНКА
ШИЦКИМ СВЯЩЕНЇКОМ, МОНАХОМ И МОНАХИНЬОМ, БОГОСЛОВОМ И ШИЦКИМ ВИРНИМ

Христос воскресе !

"Чи нє требало же би Христос шицко тото прецерпел и же би так вошол до своєй слави?!" (Лк. 24,26).

То дзень цо го зробел Господ! Велька ноц найрадоснєйши дзень у року. Же би Исус нє воскрес, були би даремни и його воплоцене и його шмерц. Хто би могол вериц и положиц свою надїю до мертвого? Алє Исус жиє! По воскресеню з мертвих, Христос вецей нє умера; шмерц над нїм вецей нєма власц.

Христос воскрес зоз мертвих! То преглашенє радосци без граніцох, побида живота и правди. Воскресенє найвекша побида правди и любови, найвозвишенша слава Тому котрого ше людзе одрекли и осудзели го на шмерц. "Його... котрого ви з безбожнима руками розопяли и забили, Бог воскрес, ошлєбодзуюци го грозоти шмерци бо нє було могуще же би го шмерц затримала у своей власци. "(Дап. 2,23-24).

Вериц до воскресеня значи признац Божи, а нє чловечески суд: Бог, Оцец Господа Исуса Христа, його поставел за судию и господа историї. Велька ноц каждому од нас открива цо у нашим живоце добре, а цо зле. Виключує кажди суживот медзи правду и циґаньством, правду и нєправду, любови и мержню и глєда од нас моцни и темельни одлуки. "Глєдайце тото цо горе, дзе Христос шедзи Богу з правого боку: жадайце тото цо горе, а нє тото цо жемске!" (Кол. 3,1-2).

Воскресенє Господа Исуса Христа моцна поволанка котра нас здогадує же зме ище вше путнїки до вичней оцовщини. Прицагує нас зоз свою силу и своїм Духом же би зме ше не обезхрабрели и же би зме шлїдзели Исуса на його драги шмерци и воскресеня, же би ше и ми "кед ше зяви Христос, наш живот, и ми з нїм зявели у слави. " (пор. Кол.3,49.)

Християнска заєднїца муши буц вше свидома же воскреснє таїнство у штредку вири и евангелизациї. Христос знїщел цемнїцу гриха и шмерци и започал пановане откупеня и ласки. Швет залапени зоз животом, история а надїю, чловек постал нашлїднїк Божих обецаньох. Велька ноц дава нови смисел нашому постояню. Длужносц нас християнох же би зме жили радосц дзецох Божих, нових створеньох, же би зме понагляли до Оцового наручя.

Христос воскрес по Писмох. Тот дзень нависцели пророкове. Исус вецей раз наглашел своїм ученїком же треци дзень воскрешнє. "Власц мам положиц свой живот, власц го мам знова вжац."(Йо. 10,18). Зоз своїм воскресеньом Исус доказал же є прави Бог, як цо у своїм живоце открил же є прави чловек. Його шмерц доказ же справди бул прави чловек. Його воскресенє доказ же є и прави Бог и чловек.

Дзень воскресеня наймоцнєйши доказ Христового божества. Апостол Павло кричи: "Же би Христос не воскрес, даремне би було нашо наказованє, даремна наша вира."Але Христос воскрес! А кед Христос Воскрес, кед Христос Бог, вец вира котру вон наказовал, єдина вира котру мушиме шлїдзиц. Його наука, його заповиди, його Церква - едина драга спашеня!

Воскресенє дзень нашей вири, алє и нашей надїї. "Кед лєм у тим живоце маме надїю до Христа, справди зме найбиднєйши од шицких людзох" гвари Апостол. Але Христос воскрес! Прето мушиме уж тераз жиц з новим животом, воскреслим животом, без злоби и гриху, у святосци и праведносци пред нїм. Так будземе учашнїки плодох воскресеня, а то мир и радосц у Господу.

Велька ноц дзень потвердзованя Божей любови. Не осудзели Исуса на шмерц пре даяки зли дїла, але прето же "преходзел по жеми робяци добре", же шведочел любов. Оцец небесни у Исусовей шмерци и воскресеню открива свою любов ґу Синови и ґу нам. Так и Син доказуе свою любов гу Оцови и ґу нам. То любов полна милосци и шлєбодна, котра порушує и остварує дїло спашеня.

Друге поглавє апостолского писма "Остань з нами, Господи" зоз котрим папа Йоан Павло II. отворел Рок Евхаристиї окреме наглашуе вязу Христового воскресеня и Евхаристиї. Уж сам наслов "Остань з нами, Господи" осланя ше на збуванє стретнуца двох ученїкох на драги до Емаусу зоз Воскреснутим Христом, як нам то описує евангелиста Лука у 24. поглавю своєй Евангелиї. Перши вид евхаристийного отайства котри вше муши буц присутни у побожносци Божого народу тот же Евхаристия таїнство шветла.

Исус за себе гварел: "Я шветло швета"(Йо. 8,12). Тото його свойство добре ше видзи у тих часох його живота у котрих ясно вишвицує його божеска слава, як наприклад при преображеню и при воскресеню. У Евхаристиї, напроцив, Христова слава скрита; вона таїнство вири. Алє,

Евхаристия так исто и шветло, насампредз прето же ше у богослуженю остварує єдинство двох столох, стола Слова и стола Хлєба. Тота повязаносц окреме виходзи зоз евхаристийней бешеди у Йоановей Евангелиї "Мойо цело правдиве єдзенє, моя крев правдиве пице"(Йо 6,55.). При стретнуцу з ученїками на драги до Емаусу, воскреснути Христос толкує им "починаюци од Мойсея и шицких пророкох тото цо о нїм написане у шицких Писмох."(Лк 24,27).

Його слова подзвигую шерца ученїкох, вибавюю их зоз цмоти жалосци и безнадїйносци и порушую у нїх жаданє же би остали з нїм "Остань з нами Господи!"(Лк 24,29). Знаковите тото же двоме ученїки у Емаусу, пририхтани прикладно з Исусовима словами, препознали Господа док були з нїм за столом, при ламаню хлеба.(Бр. 13 и 14).

Евхаристия родзена вечар на Велькі штварток, на пасхалней вечери. Прето вона у своєй нукашньосци ноши смисел заєднїцтва при столє: "Примце, єдзце... И вжал погар по вечери и дал им зоз словами: "Пице зоз нєй шицки" (пор. Мт. 26.26-27). Тот вид добре виражує однос заєднїцтва котре Бог жада успоставиц з нами.

Алє, нє шме ше забуц же Евхаристия глїбоко и першенствено жертва. У нєй нам Христос уприсутнює жертву вивершену на Голгофти раз занавше. Гоч є у нєй вше присутни як воскреснути, вон ноши трайни знаки своєй муки котрей Евхаристия спомин-чин. У исти час, док упристанює прешлосц, Евхаристия нас унапрамює спрам будучносци другого и славного поновного Христового пригоду.

Евхаристия таїнство стварней Христовей присутносци. Баш тота його присутносц дава другим видом - госцини, спомин чину Пасхи и нависцованю Другогао приходу значенє котре надиходзи символику. Евхаристия таїнство присутносци, по котрим ше на найвозвишенши способ остварує Исусово обецанє же останє з нами до конца швета.(ч. 15.16)

ШИЦКИМ ЧЛЕНОМ КРИЖЕВСКОГО ВЛАДИЧЕСТВА И ШИЦКИМ ЛЮДЗОМ ДОБРЕЙ ДЗЕКИ НАЙ БУДЗЕ ЩЕШЛЇВА И БЛАГОСЛОВЕНА ВЕЛЬКА НОЦ!

Мсґр. Славомир Микловш
владика крижевски

ВЕЛИКОДНЄ ПОСЛАННЯ ВСІМ СВЯЩЕНИКАМ, МОНАХАМ, МОНАХИНЯМ, БОГОСЛОВАМ І ВІРНИМ

Христос Воскрес!

"Хіба не треба було Христові так страждати й увійти в свою славу?" (Лк. 24, 26)

«Це день, що його створив Господь!» Великдень найвеселіший день в році. Якби Ісус не воскрес, марне би було його воплочення і його смерть. Хто ж би міг покласти свою надію на мертвого? Але Ісус живе! Воскресши з мертвих, Христос більше не вмирає; смерть ним більше не володіє.

Христос воскрес із мертвих! Це проголошення радості без границь, перемога життя і істини. Воскресення найбільша перемога правди і любові, найвище прославлення того, якого люди відреклися і засудили на смерть. *"ото-го..., якого ви видали і вбили руками беззаконих, прибивши до хреста, його Бог воскресив, порвавши пута смерти, бо неможливо було, щоб вона держала його в своїй владі*". (Ді. 2, 23-24)

Вірити у воскресення означає визнати Божий, а не людський суд: Бог, Отець Господа Ісуса Христа, його настановив суддею і господарем історії. Воскресення в кожному з нас відкриває оте, що добре і те, що зле в нашому житті. Воно вилучає всяке співжиття правди і брехні, справедливості і кривди, любові і ненависті і вимагає від нас стійких і корінних рішень. "*... шукайте того горішнього, де Христос перебуває, сівши по правиці Бога. Думайте про горішнє, а не про земне*!" (Кол. 3, 1-2)

Воскресення Господнє є сильним закликом, що нагадує нам, що ми ще все є мандрівниками до вічної батьківщини. Притягає нас своєю силою і своїм Духом так, щоб не підупасти, але щоб слідити Ісуса на його дорозі смерті і воскресення: так що "*коли ж Христос, ваше життя, з'явиться, тоді й ви з ним з'явитесь у славі*."(Кол.3, 4)

Християнська спільнота все має бути свідома, що воскресне таїнство є осередком віри і євангелізації. Христос знищив темницю гріха і смерті і розпочав володіння відкуплення і благодаті. Світ у захваті життя, історія надії, людина сталася спадкоємцем Божих обіцянок. Воскресення дає новий сенс нашому існуванню. Завданням нас християн є життя в радості дитини Божої, нового створіння, яке спішить в обійми Отця.

Христос воскрес за Писанням. Цей день благовістили пророки. Ісус декілька разів навіщає своїм учням, що третього дня він воскресне. "*Владу маю життя покласти і владу маю назад його забрати*."(Ів. 10,18) Своїм воскресенням доводить, що він правдивий Бог, так само як за життя довів, що він правдивий чоловік. Його смерть є доказом, що був він правдивий чоловік, а його воскресення доказує, що правдивий Бог є і чоловіком.

Воскресення день є найсильнішим доказом Христового божества. Апостол Павло закликає: "*Якщо Христос не воскрес, марне би було наше проповідування, марна наша віра*". Але Христос воскрес! А якщо Христос воскрес, якщо Христос Богом, тоді віра, яку він навіщає є єдиною вірою, яку нам треба наслідувати. Його наука, його заповіді, його Церква – єдина дорога спасіння!

Воскресення є днем нашої віри, але й надії. "*Якщо тільки в цьому житті надієм-ося на Христа, то найбідніші ми від всіх людей"*. говорить Апостол. Але Христос воскрес! Нам, отже, вже зараз треба жити новим, воскреслим життям, без злоби гріха, у святості і справедливості перед ним. Так будемо учасниками плодів воскресення, а це мир і радість в Господі.

Воскресення є об'явленням Бога любові. Христа не засудили на смерть через якісь злочини, але тому що він "*проходив землею, творячи добро*", тому що він свідчив любов. Отець небесний у смерті і воскресенні Ісуса відкриває свою любов до Сина і до нас. Так і Син доказує свою любов до Отця і до нас. Любов ця благодатна і свобідна, яка є рушієм і здійсненням діла спасіння.

Другий відділ апостольського листа "Зостанься з нами, Господи", яким папа Іван Павло II відкриває Рік Євхаристії, зокрема наголошує зв'язок Христового воскресіння з Євхаристією. Вже самий заголовок "Зостанься з нами, Господи" нагадує про подію зустрічі з воскреслим Христом двох учнів по дорозі до Емаусу, як це описує євавнгелист Лука 24. главі свого Євангелія. Першим кутом зору євхаристійного таїнства, що завжди має бути присутнім в побожності Божого люду, є те, що Євхаристія є таїнством світла.

Ісус про себе каже: "*Я світло світу*" (Ів. 8,12). Цю його властивість добре бачимо в хвилинах його життя, коли ясно випромінює його божеська слава, як, на приклад, у воскресенні і переображенні. У Євхаристії, навпаки, Христова слава схована; вона є таїнством віри. Але, Євхаристія також є світлом передовсім тому, що на богослуженні здійснена єдність двох престолів, престола Слова і престола Хліба. Ця єдність особливо виразною з євхаристійної промови у євангелії від Івана: "*...тіло моє – їжа правдива, і кров моя – правдивий напій*". (Ів. 6,55) при зустрічі з учнями по дорозі до Емаусу, воскреслий Ісус тлумачить їм "*почавши від Мойсея та від усіх пророків те, що в усім Писанні стосувалося до нього"*. (Лк. 24,27) Його слова зносять серця учнів і визволяють їх з темряви смутку і розпачу, вони збуджують у них бажання зостатися з Ним "*Зостанься з нами, Господи*!"(Лк. 24, 29) Значущим те, що два учні в Емусі, належно приготовлені словами Ісуса, впізнали Господа, коли були з ним за столом, у ламанні хліба. (ч.13 і 14)

Євхаристія родилася на Великий Четвер вечором, в атмосфері пасхальної вечері. Тому вона по своїй суті вміщує значення спільного столу: "*Беріть, їжте...І узяв чашу, воздав хвалу і подав їм, кажучи: "Пийте з неї всі*" (див. Мт. 26,26 – 27) Цей аспект ясно висловлює відношення спільності, яке Бог хоче встановити з нами.

Але, не треба забути, що Євхаристія у своїй глибині передовсім жертва. В ній нам Христос уприсутнює жертву принешену на Голгофті раз назавжди. Хоч у ній він все присутній, як воскреслий, однак він постійно показує знаки своїх страстей, а Євхаристія є їхнім спомином. В той сам час, коли уприсутнює минуле, Євхаристія нас спрямовує на майбутнє другого і славного зновуприходження Христа.

Євхаристія є таїнство справжньої Христової присутності. Власне його пристуність дає іншим розмірам – бенкетові, споминові Тайної Вечері і ісповідуванню другого приходу – значіння, що перевищує символіку. Євхаристія є таїнство присутності, за яким в чудовий спосіб здійснюється Ісусова обіцянка, що він зостанеться з нами до кінця світу. (ч. 15.16)

Всім вірним Крижевської єпархії і всім людям доброї волі веселих свят Воскресення Христового.
Загреб, Великдень 2005.

Кир Славомир Мікловш
Владика Крижевський

НЕ БІЙТЕСЯ!

"Не бійтеся!" - неформальний папський девіз понтифікату, найвідоміші в світі слова Івана Павла II.

Цей заклик прозвучав з його вуст 22 жовтня 1978 року - в день інавгурації понтифікату (введення на престол). Він вимовив їх голосно, додаючи ваги цим словам ефектною "акторською" жестикуляцією. Нічого дивного, що саме цей заклик агенції, газети, телебачення зробили головним мотивом своїх повідомлень та репортажів. Папа з країни, яка залишалася в орбіті комуністичної імперії, закликав цілий світ і кожного зокрема бути відважними - оце новина! Здавалося, що Папа, який походить з країни, де панує тоталітарний режим, "мав" бути наляканий, тим часом він заохотив відкрити світ перед Христом, відкрити перед Ним "кордони держав, економічних і політичних систем, широкого культурного простору, цивілізації і розвитку". Ця парадоксальна ситуація здивувала світ, хоч, напевно, для його люблінських чи краківських колег, які знали священика, єпископа і кардинала Войтилу давно, це не було несподіванкою. Проте всі відчули у папських словах новий тон, після якого можна було сподіватися й іншого, ніж досі, стилю папського служіння.

Відомо, а пізніші дії Івана Павла II не залишають найменшого сумніву в тому, що з оцим "Не бійтеся!" Папа пов'язував також надії на визволення країн соціалістичного табору. Зрештою, ці слова стали гаслом сотень аналітичних розборів, що їх було присвячено ролі цього Папи у поваленні комунізму. Проте було б помилкою думати, що папський заклик був "бойовим кличем" до перемо-жного протистояння комуністичному блоку. Йшлося про щось більше: про те, щоб явити актуальність Євангелія цілому світові й кожній людині; людям усіх континентів, які живуть у різних суспільних, економічних і політичних системах.

Заклик "Не бійтеся!" Папа скерував до цілого світу, але від початку було ясно, що це його особистий, неформальний девіз. Заклик "Не бійтеся!", як і слова з його папського гербу "Totus Tuus", що означають цілковиту відданість Матері Христа і ввірення Їй всього свого служіння, були для нього джерелом натхнення і незвичайної духовної сили. Іван Павло II не боявся кинути виклик комунізмові, а його участь у поваленні цієї системи не підлягає обговоренню. Його сповнена надії й безстрашна позиція обернулися плодами також у низці інших новаторських діянь, що перемінили обличчя Церкви і вплинули на долю світу. Це було нелегко, тим паче, що для деяких своїх ініціатив він мусив торувати дорогу і всередині Ватикану…

Іван Павло II не боявся змінити стиль папського служіння, прагнучи, щоб він був позбавлений будь-якої пишності й став ближчий людям. Світ швидко зауважив, що останні слова з його

Життя Кароля Войтили наповнилося трагічними та радісними подіями ще до проголошення його Папою Римським: він рано втратив батьків, пережив Другу світову війну, часи Гітлера і Сталіна, комуністичну окупацію Польщі; був науковцем, поетом, актором, професором; ще замолоду став єпископом, а згодом архиєпископом та кардиналом. Наскрізним у його житті є посвята Богові та служіння Церкві.

Кароль Войтила став першим Папою Римським, який відвідав синагогу і виступив у протестантській церкві, який ввійшов у мечеть і зробив офіційний візит у православну країну, який побував на рок-концерті і футбольному матчі.

Двадцятишестилітній понтифікат Іоанна Павла Другого став третім за тривалістю в багатовіковій історії церкви після правління Святого Петра і блаженного Пія Дев'ятого. За ці роки Понтифік зробив 250 пастирських поїздок, зокрема 104 закордонні подорожі, подолавши шлях, більший ніж у тричі за відстань від Землі до Місяця. За роки перебування на престолі Іоанн Павло II дав близько 900 аудієнцій. На його месах на всіх континентах були присутні понад 14 мільйонів віруючих. За словами американського дослідника Майкла Новака, жодну людину в історії не бачила на власні очі така кількість людей.

Під час цих подорожей він відвідав 1022 міста на всіх континентах і провів за межами Ватикану загалом більше 822 діб. Ці цифри треба розглядати в контексті того, що перша закордонна подорож Папи в історії церкви взагалі відбулася тільки в середині двадцятого століття, і зробив її Павло Шостий. Нездійсненою мрією Іоанна Павла Другого так і залишилася поїздка в Росію.

Ще один рекорд, встановлений Папою Іоанном Павлом II, пов'язаний з кількістю віруючих і прочан, до яких він безпосередньо звернувся за роки свого понтифікату. Тільки під час загальних аудієнцій у нього побувало близько 17 мільйонів осіб.

Іоанн Павло Другий є автором понад 120 філософських і богословських робіт, 14 енциклік і п'яти книг, остання з яких - "Пам'ять і ідентичність" – побачила світ напередодні його останньої госпіталізації 23 лютого 2005 року. Але головним папським бестселером стала книга "Переступити поріг надії", яка вийшла десять років тому і розійшлася світом майже 20 мільйонами примірників. Зібрання всіх його робіт нараховує близько 50 томів (близько 80 тисяч сторінок). Такої кількості друкованих праць не видавав за чверть століття поки що жоден мислитель, проповідник або письменник. Іоанн Павло II канонізував за своє життя 482 святих, більш ніж будь-який інший Понтифік, та висвятив 232 кардиналів.

про-повіді на початку понтифікату: "Допоможіть мені вам служити!" - були не риторичною вудкою, якою він хотів спіймати загальну симпатію людей, а щирим прагненням.

Він не боявся також революціонізувати стиль папського служіння, безліч разів залишаючи стіни Ватикану і стаючи "паломником світу". Мало не кожна людина на землі - в Європі й найдальшому куточку світу, бідна чи багата, живучи у вільному суспільстві чи в умовах тоталітарного режиму (як на Кубі), могла на власні очі побачити Наступника св. Петра і почути з його вуст послання Доброї Новини. На різних географічних широтах люди могли побачити його й почути скеровані до них слова - католик і буддист, інтелектуаліст і робітник, політик і звичайна людина з вулиці. Він побував у президентських садибах і в нетрищах великих міст, у палацах і лепрозоріях, ареною його виступів були як величезні стадіони, так і майданчики серед африканських хатинок, він подавав руку головам держав і хворим на СНІД…

Відновив екуменічний діалог. Слова Христа "Щоб усі були одно" впродовж усього його понтифікату не давали йому спокою, і хоч християни й далі розділені, та перші в історії папські візити до країн, де більшість населення - православні, є знаком великої надії.

Він не боявся ініціювати зустрічі з представниками інших світових релігій, здобуваючи тим самим захоплення і повагу буддистів, індуїстів, мусульман. Він надав нового вираження стосункам з юдаїзмом, стосункам важким, обтяженим багатовіковими взаємними упередженнями і найновішою трагічною спадщиною XX століття.

"Ввів у моду" новий, не відомий досі Католицькій Церкві, християнству й цілому світові спосіб контакту з молоддю всіх континентів. Не боявся ані спонтанної розмови ані жартів, що до приходу цього Папи навіть важко було уявити. І хоча, переказуючи молоді нелегкі цінності Євангелія, не пом'якшував їхніх вимог, проте здобув серед молодих людей високий авторитет, ставши для багатьох правдивим провідником і вчителем. Змагався за свободу, справедливість і мир - як на Сході, так і на Заході, на Півночі й Півдні. Був речником тих, кого позбавляли права голосу: насельників країн комуністичного блоку, робітників Латинської Америки, тубільців різних континентів…

Не завагався, всупереч побоюванням Римської курії, зробити публічний іспит совісті Церкви і просити Бога вибачити зло, вчинене синами й дочками Церкви в минулому.

Колись Андре Фроссар запитав Папу про його улюблений вірш з Євангелія. Іван Павло II замислився і відповів, що це слова Ісуса, записані св. Йоаном: "І спізнаєте правду, і правда визволить вас". Це чудове доповнення до "Не бійтеся!" - слів, що їх теж сказав Христос.

"І спізнаєте правду, і правда визволить вас", "Не бійтеся!", "Totus Tuus" - три девізи, які складають одне гасло і є ключем до цього понтифікату.

підготувала за матеріалами КАІ та інтернет-видань Д.П.

Прес служба Апокризарія УГКЦ в Римі

У суботу, 2 квітня 2005 року, о 21 год. 37 хв. (за Римським часом), на 85-му році життя перестало битися серце великого церковного і державного керівника, духовного Батька - Папи Івана Павла II (у мирі - Кароля Войтили). Десятки тисяч вірних на площі Святого Петра в Римі останній раз засвідчили свою вдячність за любов, за приклад християнського життя, за душпастирську ревність і євангельський дух, які він як Наступник св. Петра впродовж свого понтифікату так ясно й виразно виявляв.

Досі люди молилися про зцілення, щоб Господь дав Папі сили в його терпіннях душі і болях тіла. А у моменті, коли насувається пустка від утрати, християни усвідомлюють собі, що ця недуга була його дорогою до Спасителя, до вічного життя.

З особливою вдячністю Українська Греко-Католицька Церква згадуватиме Папу Івана Павла II за його велику пошану і любов. Саме він обороняв нас у час переслідувань та спричинився до відбудови Церкви, коли вона вийшла з підпілля. Український народ надовго пам'ятатиме знаменний пастирський візит Святішого Отця в Україну в 2001 році.

Вічна йому, молитовна пам'ять!

Площа св. Петра під час похорону Папи Івана Павла II

"ХАЙ ЦЕ НІКОЛИ БІЛЬШЕ НЕ ПОВТОРИТЬСЯ!"

Високодостойним Братам ЛЮБОМИРУ Кардиналу ГУЗАРУ, Верховному Архієпископу Львова для українців, і МАР'ЯНУ Кардиналу ЯВОРСЬКОМУ, Архієпископу Львова для вірних латинського обряду.

1. Спогад про драматичні події народу, крім того, що сам по собі є необхідним, як ніколи виявляється корисним для розбудження в нових поколіннях прагнення того, щоб в усіх обставинах ставати пильними вартовими пошани гідності кожної людини. Молитва за упокій померлих, крім того, що випливає з такого спогаду, стає для вірних тим бальзамом, який пом'якшує біль і робить дієвою молитву до Бога, Який є Господом усього живого, щоб Він дарував вічний упокій усім тим, хто був несправедливо позбавлений блага життя. Належна пам'ять про минуле набуває, врешті, здатності переступати кордони однієї нації, доходячи до інших народів, які також були жертвами згубних подій і які, поділяючи горе, можуть отримати для себе розраду.

Ось такими є почуття, що їх викликає в моїй душі 70-ї роковини сумних подій голодомору: мільйони людей зазнали жахливої смерті через згубну діяльність ідеології, яка впродовж усього XX століття стала причиною страждань і горя в багатьох частинах світу. З цієї нагоди, Високодостойні Брати, бажаю взяти духовну участь в заходах, які будуть проведені в пам'ять численних жертв великого голоду, спричиненого в Україні пануванням комуністичного режиму. Мова йде про жахливий задум, здійснений з холодним розрахунком можновладцями тієї доби.

2. Повертаючись до тих сумних подій, Високодостойні Брати, прошу вас засвідчити державній владі та вашим співгромадянам, особливо мені дорогим, вияв моєї солідарної та молитовної співучасті. Передбачені заходи, що спрямовані на те, щоб, згадуючи жертву її синів, зміцнити справжню любов до Батьківщини, не звернені проти інших народів, а радше бажають оживити в людській душі почуття гідності кожної людини, хоч би до якого народу вона належала.

Спадають на думку переконливі слова мого попередника, блаженної пам'яті Папи Пія XI, який, маючи на увазі політику тогочасного радянського уряду, бачив виразну різницю між правителями і підлеглими і, тоді як виправдовував цих останніх, одверто викривав безвідповідальність системи, яка, "не визнаючи справжнього походження сутності й мети держави, також заперечувала права людини, її гідність та свободу" (Енцикліка Divini Redemptoris 18 березня 1937 р., II: AAS 29 1937, 77).

Як у зв'язку з цим не згадати про руйнування стількох сімей, про страждання незліченних сиріт, про нищення усіх соціальних структур? Відчуваючи себе близьким до всіх тих, які постраждали внаслідок сумних драматичних подій 1933 року, бажаю ще раз підтвердити необхідність збереження пам'яті про ті факти, щоб ми могли ще раз разом повторити: Хай це ніколи більше не повториться! Усвідомлення помилок минулого стає постійною спонукою до того, щоб будувати майбутнє, придатніше для людських потреб, протидіючи будь-якій ідеології, що спотворює життя, гідність та справедливі прагнення людини.

3. Досвід цієї трагедії повинен сьогодні керувати почуттями та діяльністю українського народу на шляху до злагоди та співпраці. На жаль, комуністична ідеологія зробила свій внесок у поглиблення поділів також і у сфері суспільного та релігійного життя. Потрібно докласти зусиль до щирого та дійового примирення: саме в такий спосіб можна гідно

вшанувати жертви, які належать до всього українського роду.

Християнське почуття скорботи за тими, що померли внаслідок божевільного смертоносного задуму, має супроводжуватися прагненням будувати таке суспільство, де спільне добро, природний закон, справедливість для всіх та людські права будуть постійними напрямами для дійового оновлення сердець та умів усіх тих, які мають честь належати до українського народу. Отак спогад про минулі події стане джерелом на-тхнення для теперішнього й майбутнього поколінь.

Візит Івана Павла Другого до України став історичною подією

4. Під час незабутнього візиту до Вашої країни два роки тому, вказуючи на печальний період, який сімдесят років тому пережила Україна, я пригадав "жахливі роки радянської диктатури і страшний голод у тридцяті роки, коли ваша країна, "житниця Європи", вже більше не могла прогодувати власних дітей, які гинули мільйонами" (Промова перед представниками світу політики, культури, науки і ділових кіл у Маріїнському палаці 23 червня 2001 р., 3 Insegnamenti 24/1, 2001, 1268).

Будемо сподіватись, що, з Божою допомогою, уроки історії допоможуть знайти тривкі спонуки до порозуміння, маючи на увазі конструктивне співробітництво, щоб спільно будувати країну, яка на кожному рівні розвиватиметься гармонійно та мирно.

Осягнення цієї благородної мети залежить, насамперед, від українців, яким довірено зберігати східну хри-стиянську традицію та відповідальність за те, щоб зуміти донести її до самобутнього поєднання культури та цивілізації. В цьому полягає особливий внесок, який Україна покликана зробити в побудову "спільного європейського дому", де кожен народ міг би мати належне прийняття з повагою до цінностей власної самобутності.

Піднесений натовп у Львові вітає прибуття Папи
27.6.2001 19:11 за Києвом

5. Високодостойні Брати, як нам при такій винятковій нагоді не повернутись думкою до євангельського посіву, здійсненого святими Кирилом і Мефодієм? Як знову вдячно не замислитись над свідченням святого Володимира та його матері, святої Ольги, за посередництвом яких Господь дарував вашому народові благодать Хрещення та нового життя у Христі? З духом, просвіченим Євангелієм, можна краще зрозуміти, як треба любити Батьківщину, щоб дієво зробити внесок у її поступ на шляху культури та цивілізації. Належність до певного роду повинна супроводжуватись самовідданим зусиллям та безкорисливим обміном дарів, отриманих у спадщину від попередніх поколінь, щоб будувати суспільство, відкрите до інших народів і до відмінних традицій.

Висловлюючи побажання, щоб український народ умів дивитись на історичні події примиреними очима, ввіряю духовному втішенню Пресвятої Богородиці всіх тих, котрі ще й далі страждають внаслідок цих скорботних подій. Супроводжую ці мої почуття особливим Апостольським Благословенням, якого вділяю Вам, Високодостойні Брати, і всім тим, котрих довірено Вашій душпастирській опіці, вимолюючи для всіх щедрих небесних благодатей.

Іван Павло II З Ватикану,
23 листопада 2003 р.,
в урочистість Господа нашого Ісуса Христа,
Царя Всесвіту.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ВІКТОР ЮЩЕНКО НА ІНАВГУРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ СТЄПАНА МЕСІЧА

Президент України Віктор Ющенко у п'ятницю, 18 лютого 2005 року, в Загребі, на площі св. Марка брав участь в інавгурації Президента РХ Стєпана Месіча. Під час зустрічі з паном Месічем і прем'єром Івом Санадером, Віктор Ющенко оцінив відносини двох держав як винятково добрі. "Хорватія й Україна повинні використати спільні традиції і корені, нас пов'язує історія й дипломатія повинна бути спрямована у тому напрямі ...",- заявив Віктор Ющенко. "Також Україну та Хорватію пов'язують спільні устремління. Коли ми говоримо про Євроінтеграцію то це позиції або тотожні або дуже близькі",- заявив президент. Президент Віктор Ющенко запросив президента Стєпана Месіча до України. Після зустрічі з Месічем і Санадером, президент Ющенко зустрівся у залі ˝Тушканац˝, у загребському готелі Вестін і з президентом Македонії, Бранком Црвенковскім, президентом Албанії, Алфредом Моісіуом та з президентом Сербії, Борісом Тадічем.

Після зустрічей з президентами, президент України Віктор Ющенко провів прес-конференцію, на якій відповів на питання щодо реприватизації в Україні, відносин України з Росією та Європейським Союзом і НАТО. Відповідав також на питання про розвиток хорватсько-української співпраці. ˝Потрібно було б спростити візовий режим якщо ми маємо такі дружні відносини. Я про це сказав Месічу й Санадеру... Ми повинні кожен рік робити декілька успішних проектів у різних галузях, йдеться про гуманітарну, економічну, інвестиційну сферу.˝,- заявив Віктор Ющенко. Редактор "Нашої газети", Алекса Павлешін вручив президентові Ющенку екземпляр українського щомісячного видання з Хорватії, що особливо втішило президента. У продовженні своєї промови, президент Ющенко звернув увагу на розробку нової спеціальної національної програми України зі співпраці з українською діаспорою та розгляд питання про створення департаменту, який би займався виключно проблемами української діаспори в уряді України. Журналістів також особливо цікавила нова інформація щодо результатів слідства про його отруєння, Ющенко заявив на це що щасливий, що він ще живий, незважаючи на те, що ніяк не може звикнути до свого "нового" вигляду.

Після закінчення самої конференції президент України Віктор Ющенко мав коротку зустріч із головою Союзу русинів та українців РХ, Славком Бурдою. У розмові було порушено питання розвитку співпраці України з українською діаспорою у Хорватії. Президента України Віктора Ющенка особливо цікавило чи й досі існує бажання в українців Хорватії побудувати культурний центр і якою є актуальна ситуація щодо цього питання. З конкретною пропозицією, виклавши свій задум щодо майбутнього культурного центру, президент України обіцяв особисту допомогу, але також і попросив щоб його письмово інформувати про сучасний стан та майбутні плани щодо проекту побудови культурного центру. Відомо також, що у побудові об'єкта однаково братимуть участь і Хорватія й Україна.

Славко Бурда

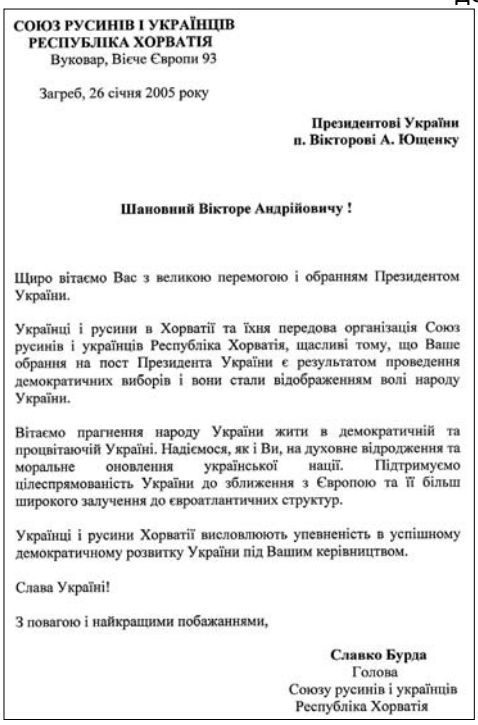

СОЮЗ РУСИНІВ І УКРАЇНЦІВ
РЕСПУБЛІКА ХОРВАТІЯ
Вуковар, Вієче Європи 93

Загреб, 26 січня 2005 року

Президентові України
п. Вікторові А. Ющенку

Шановний Вікторе Андрійовичу !

Щиро вітаємо Вас з великою перемогою і обранням Президентом України.

Українці і русини в Хорватії та їхня передова організація Союз русинів і українців Республіка Хорватія, щасливі тому, що Ваше обрання на пост Президента України є результатом проведення демократичних виборів і вони стали відображенням волі народу України.

Вітаємо прагнення народу України жити в демократичній та процвітаючій Україні. Надіємося, як і Ви, на духовне відродження та моральне оновлення української нації. Підтримуємо цілеспрямованість України до зближення з Європою та її більш широкого залучення до євроатлантичних структур.

Українці і русини Хорватії висловлюють упевненість в успішному демократичному розвитку України під Вашим керівництвом.

Слава Україні!

З повагою і найкращими побажаннями,

Славко Бурда
Голова
Союзу русинів і українців
Республіка Хорватія

ПРЕДСИДАТЕЛЬСТВО СОЮЗУ РУСИНОХ И УКРАЇНЦОХ РГ

ПОЧАТОК ОБЕЦУЄ УСПИШНУ РОБОТУ

На дньовим шоре першей роботней схадзки Предсидательства Союзу Русинох и Українцох РГ хтора отримана 19. марца у Вуковаре було спатранє поробеного у периодзе од пребераня руковадзеня зоз Союзом и операционализация планох за тот рок у информативно–видавательней діялносци, культурним аматеризме и образовно–школскей системи. Анї после вецей як трох мешацох од конституованя Предсидательство нє комплетне бо три дружтва зоз Бродско–посавскей жупанії (Сл. Брод, Шумече и Канїжа), нєзадовольни зоз ситуацию у Союзу, нє сцу дац до ньго члена на хторого по Статуту маю право.

У уводним звиту предсидатель Союзу Славко Бурда начишлєл велї активносци дружтвох и чолних людзох у остатнїх трох мешацох зоз оцену же шицки були успишни. Так у децембру 2004. року отримани 2 манифестациї – Смотра українского фолклору у Шумечу и Смотра дзецинскей творчосци у Славонским Броду, од 15. 1 – 5. 02. 2005. року у Риєки отримана вистава "Руснаци и Українци у Горватскей и Приморско–ґоранскей жупанії", концом януара у Ораховици отримана Жимска школа(понеже влонї нє отримана Летня школа за руску и українску младеж), а у януару и фебруару баловало ше у Риєки, Сл. Броду, Липовлянох, Вуковаре, Заґребу, Винковцох, Петровцох, Миклошевцох и Осєку.

Славко Бурда зоз задовольством наглашел же вимирени шицких длуства зоз 2004. року, а и перша рата дотацийох за януар 2005. року, хтора сцигла зоз Совиту за национални меншини по "старим" буджету, прешлїдзена культурним дружтвом по скорей прилапених критериюмох. Нєодлуга потим, 22. фебруара Совит принєсол одлуку о 10 процентним линеарним звекшаню средствох шицким националним меншином так же Союз по тей основи на своїм конту будзе мац у 2005. року без мало 1 милион куни.

У розправи о финансийним дїлованю найвецей слова и нєзадовольства було зоз праксу браня 20 процентней провизиї од каждей дотациї зоз хтору ше подмирюю материялни и режийни трошки роботи Союзу. Нїхто нє процив того же би ше одредзени средства видвойовали, на концу то одлука Предидательства, лєм питанє чи у тим проценту и цо ше як процивуслуга за нїх достанє з вимаганьом же би ше у идуцих финансийних звитох ясно видзело дзе ше тоти средства троша.

Зоз 128им числом "Новей думки" хторе вишло

стредком марца сполнєни план єй видаваня за 2004. рок та остало лєм видац ище 1 число “Венчику “ хторе у тот час було у цалосци порихтане. Влонї вишли два кнїжки – хронїки з нагоди двох значних рочнїцох, 85 рочнїци культурнопросвитней дїялносци у Петровцох котру написал Штефан Гудак, а о 110рочнїци приселєня українцох до Липовлянох мр. о. Роман Миз. Нє вишла, и то нє перши раз, лєм кнїжка о Руснацох и Українцох у Оцовщинскей войни та би ю уж конєчно у тим року требало видац.

На схадзки зоз тайним гласаньом вибрани нови Совит “ Новей думки” до хторого вошли Дюра Лїкар, Данил Гарди, Дария Павлешин, о.Ярослав Лещешин и Владимир Тимко по функциї як главни редактор. Принєшени и план информативней и видавательней дїялносци за тот рок як и начални план отримованя пейцох культурно–уметнїцких манифестацийох хтори под инґеренцию Союзу, з тим же найвецей конкретного порадзене коло централней манифестациї 32ого “Петровского дзвону” хтори ше отрима 21. и 22. мая, а тиж у началє ше бешедовало и о госцованьох у иножемстве дзе виражена потреба лєпшей координациї медзи дружтвами и Союзом.

Предсидательство Союзу прилапело спорозумне претаргнуце роботного одношеня зоз Марию Такач хтора од 1.априла преходзи робиц до Националней ради Руснацох Вуковарско-сримскей жупаниї з тим же би по 1. май вона гонорарно окончовала административни роботи за Союз. Як будзе далєй по тим питаню Предсидательство би требало одлучиц на схадзки хтора заказана за 30. април у Вуковаре.

Тот датум одредзени и як конєчни же би дружтва зоз Бродскопосавскай жупаниї дали свойого члена до Предсидательства Союзу. Кед же тото вони нє зробя сами, Предсидательство менує поверенїка за тоту жупанию.

З.Е.

СПІЛЬНЕ ЗАСІДАННЯ ГОЛІВ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ, КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНІХ ТОВАРИСТВ І ТОВАРИСТВ КУЛЬТУРИ ЧЛЕНІВ СОЮЗУ РУСИНІВ І УКРАЇНЦІВ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

У п’ятницю, 18 березня 2005 року у Вуковарі відбулося спільне засідання Союзу русинів і українців Республіки Хорватія і 13-х товариств членів Союзу, тобто голів Культурно-просвітніх, Культурно-мистецьких товариств і товариств культури із Рієки (2), Загреба, Липовлян, Шумеча, Каніжи, Славонського Броду, Міклушевців, Петрівців, Вуковару (2), Вінковців і Осієку.

На засіданні учасниками було досягнуто домовленості про план і проведення культурно-мистецьких виступів товариств в країні і за кордоном, проведення Центральної маніфестації культури русинів і українців Республіки Хорватія (Петрівці, 21 і 22. 05. 2005.), та інших маніфестацій організованих товариствами.

С.Б.

РОЗГВАРКА БУЛА КОНСТРУКТИВНА

Розгварка зоз заменїком министра Мирком Марковичом отримана у Вуковаре у Трецей основней школи. З тей нагоди учителє котри преподаваю руски и українски язик, як и шицки присутни, упознати зоз дзепоєднима пременками у орґанизованю настави на язику националних меншинох
Єст вигляди же би уж од идуцого школского року були установени места педаґоґийних совитнїкох за национални меншини

Нашо школи, учителє котри преподаваю руски або українски язик у Миклошевцох, Вуковаре, Петровцох и Славонским Броду уж длугши час загваряли потребу стретнуца зоз одвичательнима особами при Министерству знаносци, образованя и спорту бо розгварки котри водзени пред скоро двома роками нє ришели анї єден проблем односно зявели ше ище вецей нєпознати. Уж после краткого часу було очиглядне же з тей нагоди толкованє Закона нє було фахове, а з другого боку мушиме припознац же ше сотруднїцтво на релациї Союз – Министерство зведло на минимум, лєпше поведзене, скоро го анї нє було. До того длугочеканого стретнуца пришло у першей декади марца мешаца а присуствовали: заменїк министра Министерства знаносци, образованя и спорту Мирко Маркович, координатор роботи зоз националнима меншинами, Иван Мадярош, директор Трецей основней школи Вуковар, предсидатель и подпредсидатель Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей Славко Бурда односно Дюра Бики, секретар Союзу Ґабриєл Такач, учителє хтори преподаваю руски язик Мария Хома и Наталия Гнатко односно українски язик Татяна Ласек и Славица Панькив Карпа, та проф. Томислав Рускай, учителє класней настави Ксения и Дюра Лїкар, проф. Вера Павлович, проф. Дария Павлешин Соколовска и аниматор култури при Союзу Звонко Костелник.

На самим початку учителє хтори преподаваю руски односно українски язик по наших школох упознали присутних зоз роботу и проблемами зоз котрима ше стретаю остатнїх рокох. Шицки вони наглашели же за наставу нє маю нїяки учебнїки, приручнїки або даяки други дидактички материял хтори би им голєм з часци олєгчал роботу и виволал цикавенє при школярох. У тей часци було констатоване же наставни план и програм за руски язик виробени и придани до ресорного Министерства пред скоро трома роками на верификацию, же на верификацию послани два учебнїки автора др. Якова Кишюгаса, же ше глєдало допущенє за обезпечованє кнїжкох за лектиру, медзитим одвит нє сцигнул. Подобнє було и зоз друкованьом Читанки за трецу и штварту класу авторох Ксениї и Дюри Лїкара. Рукопис чека скоро два роки и нє було го кому придац на верификацию. За українски язик нови наставни план и програм нє зробени алє ше хаснує стари котри прилапени ище 1985. року. З оглядом же ше вельо того пременєло у шицких напрямох будзе ше мушиц и тот план и програм прилагодзиц реалносци.

У тей, повед бим, уводней часци з боку учителькох українского язика виповедзени и дакус чежши слова на рахунок Союзу дзе наглашене же ше його органи нєдостаточно анґажовали у дзепоєдних активносцох, насампредз у ришованю проблемох настави на українским язику, при орґанизованю лєтних школох и инше. Кельо ту було обєктивносци або субєктивносци мнє як авторови тих шорикох чежко преценїц. Препущеня у роботи було цо нормалне, як и вшадзи, алє погибельно би було кед би ше зоз подобнима препущенями предлужело, кед би ше их у самим старту нє санировало и тому подобне.

Предсидатель Союзу Сла-вко Бурда виражел задовольство же ше шицки поволани одвола-ли, трима же ше постояци про-блеми годно розришиц, алє лєм зоз заєднїцкима моцами. Конє-чно прето нєшка и пришло до тей розгварки, а могло ше оба-чиц же бул нєсподзивани и розчаровани кед констатовал яка поларизация панує медзи учителями з єдного боку и Союзу з другого. Прето наглашел:

– Прешвечени сом же до подобного стретнуца требало присц ище скорей, медзитим ви шицки знаце же нове руководство Союзу вибране нє так давно, та ше по нєшка нє сцигло вибрац шицки орґани. Ту насампредз думам на комисию за шко-

лство. За тот кратки час зме нє могли дацо вецей ришиц. Нє сцел бим нїкого осудзовац бо сом у цалосци нє упознати зоз проблемами, алє думам же кед зме шицки за нормализованє роботи вец нєт нїякого проблему же би ше тото цо нєшка виповедзене нє ришело у доглядним чаше. Руководство Союзу будзе приклад.

З оглядом же заменїк министра Мирко Маркович вислухал шицких, задзековал на обсяжних информацийох та гварел же сотрудніцтво медзи Союзом и Министерством муши буц цесне, так повесц каждодньове. Лєм зоз таку праксу настава на руским и українским язику нє будзе церпиц. А тоти проблеми котри винєшени нє шмели би остац залядзени и нє шмело би ше их премесцац з дня на дзень. Од того найвекшу чкоду буду мац школяре.

У своїм викладаню заменїк министра Мирко Маркович ище бешедовал и о тим же реалносц потреби учебнїкох иснує, же вона присутна при скоро векшини националних меншинох, алє би шицки требали буц свидоми же свойо проблеми муша сами ришовац. Средства за друкованє учебнїкох обезпечени и з роботу треба почац уж идуцих дньох. У викладаню було бешеди и о реорґанизациї школства хтора найвироятнєйше залапи и наставу на язикох националних меншинох. А тиж так треба обчековац же и питанє педаґоґийних совитнїкох годно буц ришене од шлїдуюцого школского року.

На тей схадзки тиж було бешеди и о отриманей лєтней и жимскей школи. Шицки присутни ше зложели же таки школи потребни и хасновити, алє и вони муша дожиц одредзени орґанизацийни пременки.

Дюра Лїкар

РОЗГВАРКА ЗОЗ ЗАМЕНЇКОМ МИНИСТРА МИРКОМ МАРКОВИЧ

САМИ СЕБЕ ОДРЕДЗУЄЦЕ БУДУЧНОСЦ

Заменїк министра М.Маркович у розгварки зоз учителями

Уж ше роками чувствовала потреба же би нашо школи и наших учительох, насампредз тих котри у основних школох водза наставу на руским и на українским язику нащивела компетентна особа котра будзе знац у цалосци потолковац Закон котри насампредз вязани за орґанизацию настави, реализацию наставних планох и програмох, особа котра зоз своїм присуством и дїйством помогнє розришиц дзепоєдни питаня у настави дзе ше виучує руски и українски язик зоз елементами националней культури. Конєчно до реализациї спомнутей потреби пришло на початку марца мешаца котрей попри наших учительох присуствовал и заменїк министра Министерства за науку, образованє и спорт Мирко Маркович, иншак кординатор роботи зоз националнима меншинами. Розгварка зоз учителями тирвала понад два годзини, вона була плодна и конструктивна. Винєшени велї проблеми, предклади, роздумованя. На питанє же яки упечатки достал заменїк министра Мирко Маркович нам гварел:

– Свидоми сом почежкосцох у вашим стредку, алє вам мушим наглашиц же ше зоз истима проблемами стретаме и при других националних меншинох. Нє повем же то нормалне, алє знам же ше у каждей роботи посцигує и успихи, алє єст и препущеня. Я нє будзем уходзиц до того хто виновати и у нас у Министерстве, а можебуц и у вас, бо нас то нїґдзе нє одведзе. Мило ми же сом достал податки о Руснацох и Українцох, о вашим орґанизованю чи у настави, чи у живоце вообще. Кажда робота ма свой початок и ми тераз знаме покля ше сцигло, або цо ше ма поробиц за цо кратши час же би ше обставини голєм з часци нормализовало. Факт же вашо школи робели и попри наведзених почежкосцох найважнєйши, дзеци сце позберали, научели кельо могли, а будзце прешвечени же наведзени проблеми уж од нєшка почнєме ришовац.

— Нашо учителє спомли же без учебнїкох робя од 1998. року кед обновене пестованє мацеринского язика и знова уведзене до урядовей настави. Нє маю нїяки приручнїки, нїяки наставни средства. Чи єст даяки иницияти и цо ше пребера на уровню Министерства у вязи тих проблемох, бо як сце гварели вони при-

сутни при скоро шицких националних меншинох?

– На уровню Министерства маме медзи иншим и заключенє же бизме обишли шицки нашо национални меншини и же бизме у цалосци знали яки обставини. Обставини, як сом мало скорей гварел, скоро подобни як и при других националних меншинох та сом ше анї вельо нє нєсподзивал кед сом чул як у вас. Праве прето и принєшени потребни Закони зоз котрима зме дали каждей ентнїчней заєднїци же би ше знала ровнац односно же би знала цо ма робиц кед слово о орґанизованю настави, кед слово о видаваню учебнїкох и другого, додатного педаґоґийного материялу. Вежнїце Закон о видаваню учебнїкох и робце спрам нього, а я вам можем повесц же Министерство за тоти потреби средства уж обезпечело. Хто будзе учебнїки писац, хто их будзе видавац то нас у Министерству менєй бриґа. Лєм тельо наглашуєм, ище раз, же ше муши почитовац Закон. Кед менована комисия и рецензети даю желєне шветло, учебнїк ше може друковац.

— Спомли сце орґанизацию настави. Ми од 1998. по 2002. рок робели по старим Закону. Вец зме достали упутствия та ше окончело даяки пременки. Чи нам можеце потолковац як ше тот Закон применює у пракси?

– Закон о хаснованю язика припаднїкох националних меншинох кед слово о образованю и воспитаню досц еластични. Кажда национална меншина, спрам своїх потребох и можлївосцох, себе може вибрац модел хтори сце, алє скорей того муши сполнїц одредзени законски нормативи: число школярох, потребни фахови кадер, анкетни лїстки родичох и др. Законски предписаня предвидзую три модели. Най тераз нє бешедуєм о других, лєм о вашим односно о „Ц" – моделу по хторим ше до урядовей настави зоз горватским наставним язиком уводзи ище 5 годзини тижньово за предмет „Пестованє руского язика и култури", за Українцох будзе українского язика итд. У тих пейцох годзинох требаю буц облапени елементи зоз язика, кнїжовносци, историї, ґеоґрафиї, музичного и подобового воспитаня. Ґлобални наставни план и програм верификує Министерство спрам хторого учителє правя микро план. Вон муши буц усоглашени зоз ґлобалним планом, алє и з условиями у котрих ше настава одвива. Тераз тижньови фонд за єдну класу 5 годзини, алє верим же од идуцого школского року вон будзе зменшани за єдну годзину. Значи и у вашей настави придзе до одредзених пременкох як и у урядовей. Попри того у рамикох предмета „Пестованє мацеринского язика" предвидзени и годзини шлєбодних активносцох з одредзених обласцох.

— На яки ше способ формує класни оддзелєня з оглядом же у скоро шицких школох дзе ше преподава и на мацеринским язику число дзецох менше?

– Закон за формованє комбинованих оддзелєньох у школох зоз горватским наставним язиком предвидзел же ше од штирох класох може формовац два комбиновани оддзелєня лєм теди кед єст найменєй 16 школярох. Но и за тото нє можеме повесц же так и же нїяк иншак нє може буц. Ту одлучую вецей компетенти, а о ришеню одлучую директоре школох у поради зоз нами у Министерстве. Цо ше дотика школох дзе уведзени и предмет „Пестованє мацеринского язика и култури" можем повесц же Закон подобни, алє є и еластични цо би зоз другима словами значело же ше класни оддзелєня у дзепоєдних случайох може формовац и зоз меншим числом школярох.

— Скорейших рокох учи-телє хтори виводзели наставу на руским и українским язику мали свойого педаґоґийного совитнїка. Настава ше нам подзвигла на висши уровень. Сотруднїцтво було установене зоз велїма институциями по републикох у бувшей держави, зоз ресорним Министерством, а совитнїк бул тот котри ше старал о учительох, о настави, учебнїкох и о другим дидактичним материялу. Тото роботне место утаргнуте и у пракси ше видзи єдна велька пражнїна. Учителє препущени сами себе, нє маю ше з ким порадзиц, од кого питац совит, а горе, до Министерства драгу нє мож „найсц". Чи ше планує у тим напряме даяки пременки, думам у позитивним змислу?

– Планує ше, бо зме ище скорей обачели тоти проблеми. У тих хвилькох мнє чежко повесц цо ви Руснаци и Українци достанєце. Медзитим, могло би ше лєгко случиц же уж од идуцого школского рока будзеце мац особу або два хтори буду сотрудзовац з вами, „надпатрац роботу" и тому подобне. Мушиме ше сцерпиц ище дакус. Єшень нє далєко.

Зоз тима словами закончена наша розгварка зоз заменїком министра у Министерству науки, образованя и спорта Мирком Маркович. Задзековали зме му на охрабруюцих словох и словох зоз котрима нас поволал на цо векше сотруднїцтво на релациї Союз – учителє – Министерство, бо як гварел – нашо сотруднїцтво будзе найвецей хасновац нашим дзецом, нашим школяром.

Дюра Лїкар

КАДЗИ „ПЛЇВА” РУСКА ЛАДЯ (3)

За єден одредзени час напольня ше 80 роки як ше Руснаци зєдинєни до Руского народного просвитного дружтва почали просвищовац и културно водзвиговац пестуюци шицко тото що нашлїдзели од своїх предкох. Тото културно – просвитне нашлїдство у найвекшей мири нє було записоване бо зме нє мали нормовани язик, ґраматику, правопис, з єдним словом поведзене, нє мали зме писани документи. Знаме яка нам була розвойна драга. Почало ше скромно же бизме по конєц XX столїтия спадали до шора народох котри маю позарядово високи процент интелиґенциї, и тей шветовей, же би нашо валали були найнапреднєйши и найушоренши, же бизме мали рекордерох у польопривредней и статкарскей продукциї (уж зме ше теди приблїжели европскому уровню у дзепоєдних сеґментох) и ище вельо койчого.

Значи, рушело у рамикох РНПД, прейґ рижних здруженьох младих, Рускей матки и конєчно Союзу Русинох и Українцох Горватскей. Тоти здруженя нас представяли пред державнима власцами, зазберовали и намагали же бизме цо успишнєйше прейґ рижних активносцох и обласцох презентовали нашу культуру и очували нашо националне єство. Думам же зме посцигли вельо. За нашо Културно – просвитни дружтва, за наших школярох, за роботних людзох чуло ше вельо и надалєко, писало ше у рижних наших и шветових новинох.. Почежкосци було, алє ше их вше на даяки способ звладало, насампредз пре самоодреканє наших преднякох и порозуменє людзох у наших штредкох.

Находзиме ше на початку XXI столїтия, у чаше кед пре велї обєктивни причини, алє и субєктивни, нашо ружи нє розквитаю так як бизме сцели або так як би було найлєпше за наш народ и очуванє шицкого того що роками и роками ствaряне. Гварел сом же пре „велї обєктивни” причини. Ту насампредз треба спомнуц общу шветову ґлобализацию и чежки економски и животни стан. Лєм пред 30 – 40 роками зме по наших валалох мали 200 – 300 занятих у рижних привредних орґанизацийох. Келї ше ту средства злївали и яки зме себе стандард збудовали. Нєшка занятих мож начишлїц „на пальци”. Значи, у питаню економски стан. Младих єст вше менєй, а и тоти у велькей мири одходза до варошох, до других жемох. Валали нам старею и нормалне зявенє же активносц у скоро шицких поглядох опада. А кед слово о субєктивних причинох думам же то вельо векши проблем. Од „горе” та по „базу” присутни професионализем и вец о даяких народних преднякох вообще нє можеме бешедовац. Тримам же нам у цалосци ясне. Кед „предняк” рахує же вон ту пре руски народ вец добре, алє кед ше тот исти поставя так же народ иснує пре ньго, вец робота нє идзе по главней драги, алє по дильовох. Конєчно, гевта интелиґенция котра роками була ношитель шицких активносцох на културно – просвитним полю пре рижни причини ше оддалєла од аматерскей роботи и скоро же медзи нашима людзми нє можеме найсц особу – ентузиясту. Особу котра на перше место кладзе роботу на очуваню националного идентитету.

ЯК ПОШЕЄМЕ – ТАК БУДЗЕМЕ ЖАЦ

Пред двома роками на державним уровню принєшени Закон о орґанизованю чи здружованю припаднїкох националних меншинох. Руснаци у найвекшим проценту жию на подручу Вуковарско – сримскей жупаниї (Петровци, Миклошевци и Вуковар, менєй у других местох) та им оможлївене же би мали Ради рускей националней меншини на општинским и на жупанийским уровню. Виберанки були, подзелєни роботни задлуженя и на самим старту випатрало же людзе, и тоти що гласали, и тоти що достали мандати буду шицким Руснацом од значней помоци у дальшим орґанизованю. Два роки, як виберанки отримани, швидко прешли, а яки зме резултати посцигли? По нєшка отримани вецей схадзки. Прилапело ше план роботи, алє як час преходзел „членство” у Ради ше осиповало. Було и так же ше схадзку нє могло отримац прето же ше нє мало кворум. Пробовал сом найсц одвит на питанє же прецо вибрани особи нє приходза на схадзки? Одвити були розлични, алє ше зводзели на: – „я то иншак задумовал”, „кед ме нє сцу – нє будзем ше хпац”, „вибор руководзацих целох нє окончени на демократични способ – було намесцаня ”, „предлужує ше зоз праксу – я тебе – ти мнє”, „кед будзе вон – я нє будзем”, „нє водзи ше зоз Статутом зарисана политика”, „нє може буц иста особа и ту и там”, „то нє Рада алє Союз” и тому подобне.

Познаваюци терашнї стан и розположенє членох Ради, у Миклошевцох и Петровцох нє можеме обчековац даяки позарядово резултати у роботи. А тото шицко мож обґрунтовац и зоз другима фактами. План роботи або взагальней активносци принєшени давно а зробене кельо зробене. Заключеня зоз схадзкох и задлуженя нє окончовани у таким обсягу як заплановане. Реализацию часто нє окончовали особи котри достали мандат алє хтошка

други, од запланованого сотруднїцтва зоз одвитуюцима здруженями у иножемстве нє рушене з мертвей точки и най вецей нє чишлїм, алє запишем питанє єдного миклошевского „одборнїка”: „Хто виновати за таки стан?

Я децидирани одвит нє можем дац. То ше одо мнє анї нє глєда, алє ше, у контексту того, здогадуєм єдней старей народней присловки хтора гвари: „Риба шмердзи од глави”!... А цо кед ше главу одреже ? – Риба будзе шмердзиц и далєй. Прилапюєм становиско дзепоєдних членох и твердзенє же потребни одредзени пременки, и кадровски и пременки у приступу взагальней активносци членох Ради, алє цо ше з тим добиє кед зме подзелєни на три або штири часци, а компромис чежко найсц. Чи ше поволац на писмо о. Дюри Биндаса (обявене у прешлим чишлє Новей думки) ? Чи препущиц стихиї або децидирано повесц (а таки слова ше може чуц) – „баш ме бриґа”, „най там робя цо сцу”, або – „нє будзем ше я з нїма нацаговац” и так далєй.

У тим єст точносци и можебуц би тоти два остатнї вирече́ня шицким требали буц драгоказ за дальшу активносц або нєактивносц. Кед ше на мнє верши одредзени прицисок, кед сом нєзадовольни зоз таку роботу – задзекуєм або дам нагоду ище єдней розгварки, конструктивней и пробовац тоту проблематику ришиц на найлєпши способ.

Державна власц нам дала можлївосц же бизме пестовали и розвивали нашо, тото нашо национале, тото за хторе ше роками и столїтиями борели нашо предки. Жителє нас вибрали же бизме их водзели, а нє прето же бизме були лєм на паперу, дакеди на телевизиї, часто на шветочних схадзкох толкуюци улогу руского предняка, а од того вони нє маю нїякого хасну.

Шицки законски акти нам даваю можлївосц же бизме нашо заключеня запровадзовали до пракси. Медзитим, ми и наша активносц, поведзене так школски, полни вербализма, полни субєктивних жаданьох. Нє будзем колєсо врацац назад, до дальшей прешлосци, алє лєм дакус. Слово о пестованю мацеринского язика. Наполнєл ше рок як на уровню Жупанийскей ради рускей националней меншини принєшене заключенє же цо би требало поробиц на хасен наших дзецох и учителькох, ришиц проблематику коло настави на мацеринским язику (о тей проблематики уж писане). Шицко тото остало на паперу, значи нє зробело ше анї єден крочай напредок. Покус и траґикомичне – бо за тот рок намаганя за цо успишнєйше виводзенє настави на руским язику анї нє положени до плану. Єден член Ради зоз Миклошевцох винєсол таку констатацию: „Важнєйше нам позазберовац стари фотоґрафиї и подаєдну кудзель як мац наставу на руским язику.”

Як заключенє: „Держава нам дала материял за нови шмати, а яке себе облєчиво поскраваме, яке себе пошиєме – у таким будземе и ходзиц”!

Дюра Лїкар

III Основна школа Вуковар – дзе ходзи найвекше число наших школярох

ОРҐАНИЗОВАНЄ РУСКЕЙ МЛАДЕЖИ, ШКОЯРОХ И СТУДЕНТОХ

Союз руских школярох спрам єдних жридлох основани 1925. року у Коцуре

Кед сцеме синтетично и преглїбено бешедовац о культурней дїялносци медзи Руснацами, та и медзи тима у Сриме и Славониї, мушиме мац у оглядзе вецей фази лєбо периоди або аж и историйни ситуациї у хторих ше находзели Руснаци, їх култура, национални и културни идентитет. Перша фаза то период по першу шветову войну, друга, период помедзи першу и другу шветову войну и треца то период од 1945. року по нєшка.

По конєц першей шветовей войни шицки Руснаци на подручу тедишнєй Австро-Угорскей монархиї, та и тоти нашо у Сриме и Славониї ище вше були релативно нєорґанизовани. Народ подлога и база културному потенциялу, алє историйни субєкт, орґанизовани субєкт у тим чаше була грекокатолїцка церква. [1] Даяки писани документи о роботи на културним полю, о друженю було якей форми скорей першей шветовей войни у Миклошевцох, Петровцох, Вуковаре, Янковцох и других местох дзе жили Руснаци нє пренайдзени. То нам потвердзели и найстарши жителє з хторима зме бешедовали седемдзешатих рокох прешлого столїтия.

Школа и церква були состойна часц руских доселєнцох. З оглядом же у тих наших валалох було найвецей наднїчарох, а найменєй интелиґенциї, о даякей роботи на културним полю ше ище нє роздумовало. Пре чежки условия за живот, худобство и розшатосц по хотарох, нє було можлїве запровадзовац даяки форми друженя, преширйовац писменосц, а учителє хтори ту службовали найчастейше нє були Руснаци, а кед и були, у тих наших валалох службовац оставали кратки час.

З другого боку, намаганя за потримованє и ширенє славянского духу у тим чаше нє були лєгки. Теди у Австро-Угорскей монархиї жили рижни народи, а шицки вони на даяки способ глєдали свойо национални права. Монархия утвердзованє своєй власци и моци видзела лєм у мадяризациї. У Сриме и Славониї мадяризация нє запровадзована алє ше у велькей мири чувствовал вплїв римо-католїцкей церкви и горватскей интелиґенциї.

Кед ше перша шветова война закончела, односно кед на тих просторох формована нова державна заєднїца Кральовина Сербох, Горватох и Словенцох, обачуєме же вплїв грекокатолїцкей церкви слабнє, бо на одредзени способ держава пребера векшу старосц за явни живот Руснацох. Заш лєм церква була тота хтора пополньовала и затикала „дзири” там дзе то нє засцигла або нароком нє поробела держава.

Зоз препасцу Монархиї и з ошлєбодзеньом од мадярскей власци започал за нашо валали, за наших Руснацох, нови живот, живот шлєбодного розвиваня у националним духу. По валалох ше отримовало схадзки на хторих ше указовало на дотедишню просвитну заостатосц. Руснаци на тих просторох нє видавали нїяки кнїжки або новинки на рускей бачванско-сримскей бешеди. Так повесц, скоро шицка наша интелиґенция була свидома чежкого стану руского народу, та по велїх догваркох у Новим Садзе 2. авґуста 1919. року зволани вельки сход на хторим основане Руске народне просвитне дружтво.[2]

Нєспорне же РНПД у чаше медзи двома войнами було леґитимни заступнїк Руснацох на тих просторох. За 22 роки свойого иснованя РНПД зоз своїма филиялами охабело барз ясни шлїди на културно – просвитним планє, а з часци и на политичним. Од того часу скоро у шицких валалох дзе жило значне число Руснацох почина робота на културним полю, а насампредз у Петровцох и Миклошевцох. Жителє ше зазберую коло своїх преднякох, робота напредує. Сную ше шпивацки хори, алє успишна робота у филиялох РНПД завадзала тедишнїм власцом и вони пробую найсц прихильнїкох медзи Руснацами у месце, котри буду гамовац тоту роботу. Руски предняки по наших валалох мали на самим початку почежкосци.[3] Подобни почежкосци ше зявйовали и по других наших местох, а окреме ше з нїма стретала ґрупа людзох цо формовала РНПД. Припадносц Руснацох до грекокатолїцкей церкви, файта обрацаня лєбо повязаносц зоз Западом, з Ватиканом и українска ориєнтация очежовали успишне консти-

туванє РНПД. То окреме обачлїве же православно-сербски ориєнтовани Културно-просвитни союз югославянских Русинох, так волана *„Заря”* вельо лєгчейше конституована, а прецо ? Прето же моцнєла сербску ориєнтацию, так волану доминантну тедишнього югославянского интеґрализма, а моцнєла и православну ориєнтацию.[4]

З оглядом же ше и скорей першей шветовей войни, през лєто, малочислени руски школяре и студенти сходзели, бешедовали, шпивали, з єдним словом же ше забавяли, їх активносц сцело вихасновац руководство РНПД. Так млади парох **Дюра Биндас** подпредсидатель РНПД, 1925. року до Коцура зволал шицких руских школярох и студентох.[5] После прилапйованя правилох нове здруженє рускей младежи достава мено *Союз руских школярох* котри бул под инґеренцию РНПД, а прейґ його подпредсидателя бул у стаємней вязи зоз *Секцию руско- українских школярох Югославянского католїцкого академского дружтва „Домаґой”* у Заґребе.

Будуца руска интелиґенция ше на самим початку свойого исновання указала як барз активна у велїх напрямох. Була ношитель початковей роботи на културним планє, алє ище цошка. Дзепоєдни млади, млади и нємирного духа, упознавали ше по варошох зоз рижнима искуствами. Здобували иншаки попатрунки на швет, та ше у взагальним змислу може повесц же *Союз руских школярох* мал вельо проґресивнейши идеї и акциї од РНПД. Проґресивни искуства роботнїцкей класи преношели зоз варошох, дзе ишли до школох, своїм парняком по валалох що вшелїяк завадзало власцом. У септембре 1928. року у Миклошевцох отримана Друга главна схадзка СРШ кед коцурски школяре виведли мали концерт. После пейцох рокох дїйствованя робота СРШ була забранєна, алє и у тим кратким чаше резултати були обачлїви. Програмска концепция запровадзована, активносц ше углавним одвивала прейґ литературних, историйно-археолоґийних и театралних секцийох.

ИСТИ МОЦИ ПОД НОВИМ МЕНОМ

Дзекуюци вдеренями диктатури и економскей кризи виросла нова ґенерация младежи котра нє була обтерхована зоз социялнима и националнима розликами, котра барз швидко обачела же узки и у вельо койчим превозидзени рамики РНПД муша направиц места проґресивнєйшим формом и змистом орґанизованя и дїйствованя.[6] Теди ше почало розвивац и зраженє, у историї познате як зраженє *заряшох* и *просвиташох*. Орґанизацийне предлуженє *Союзу руских школярох* мал буц *Союз українских школярох у* Югославиї чия сновательна скупштина отримана у Шидзе од 17 – 19. авґуст 1935. року. Основни програмни задаток *Союзу* требал буц **„всестране национане и културне воспитованє у морально – релиґийним духу**.”[7] Зоз того сходу до нашей явносци „послани” дзепоєдни вияви котри у ширшей рускей маси прилапйовани з одредзену резерву, як наприклад: **„Наш народ у Югославиї, українски и греко-католїцки, осудзує кажду процивирску и процивнационалну дїялносц.”**[8] (то ше вшелїяк одношело на активносци *„заряшох”* – заув. Дю. Лїкар)

Зоз заключеньох того сходу мож ище обачиц же *Союз українских школярох* у Югославиї мал першенствену улогу орґанизовац младеж на вирскей и националней основи, а дистанцировац младих Руснацох од прорускей и прорусинскей струї и од руху врацаня Руснацох на православє у вирским поглядзе. Источасно *Союз* требал функционально послужиц за ширенє прешвеченя медзи Руснацами же вони часц українского народу. Скоро шицка миклошевска и петровска интелиґенция того часу, священство и учителє, нє же лєм потримовали намаганя *Союзу*, алє були аж и главни ношителє спомнутих идейох односно заключеньох, а то ше найлєпше видзи по подїйох наступаюцих рокох.

„При пояшньованю українского походзеня Руснацох приходзело до озбильних зраженьох даєдних членох Союзу и другого жительства, як и з нагоди отримованя рочного сходу у Дюрдьове 29. и 30. авґуста 1938. року и госцованя театралней ґрупи з Миклошевцох зоз драму *„на українски теми”*. Зазначени у даєдних нагодох и битки младежи розпасмованей на политичней основи (*просвиташе и заряше* у Коцуре на Кирбай) та ексцесни ситуациї о котрих писала *Заря*, а котри ше збули у Дюрдьове. Вироятно водзаци рахунку и о тим, власци нє допущели же би ше надиходзаци сход *Союзу українских школярох* у Югославиї отримал у Руским Керестуре дзе руска струя була наймоцнєйша. Сход забранєни и отримани є о пар днї у Миклошевцох (12. и 13. авґуста 1939. року).[9]

Союз українских школярох каждого року, найчастейше у авґусту, отримовал сходи дзе ше читало литературни твори, отримовало преподаваня на рижни теми. Вечарами ше давало даяку програму и бул обовязни танєц. Векшина младих приходзела пре забавни живот и друженє хторе знало потирвац и даскельо днї.[10]

На сходох окреме активни як преподаваче були **Иван Ванчик** зоз Сримскей Митровици, та браца **Микола** и **Петро Бучко** зоз Миклошевцох. Їх даєдни похопеня були нательо екстремни, же ше аж и єдна часц руководства

РНПД з часу на час дистанцовала од нїх и їх акцийох, отвераюци простор за зраженя. Були замерковани преподаваня з нациократиї на котрей ше з окремней брошури виношело шицко тото цо ше одношело на Україну и єй существо. Проукраїнска ориєнтация була вельо укоренєнша при младих зоз Сриму (у Миклошевцох, а меней у Петровцох), а у Руским Керестуре нє було екстремно ориєнтованого проукраїнизма.[11]

Гражданске дружтво у тим чаше толеровало шицки подняца, шицки рухи або их аж и стимуловало як удерну моц процив проґресивного руху. У сущносци тоти подняца и рухи загрожели демократичному розвою чловечества. Треба повесц же поєдинци зоз *Союзу українских школярох* у Югославиї були прихильни тей идеолоґиї и под час другей шветовей войни станули на бок окупатора... Алє, и тото допринєсло же би ше дало оцени же *Союз українских школярох* був „нєздрави каламок у народзе и як таки нє могол влапиц глїбши коренї...”[12]

На концепциї, на основней задумки и искуствох предвойнових формох орґанизованя школярох и студентох предлужена пракса зиходзеня младих и у повойновим периодзе. Гоч одношеня спрам змисту, способу и найширшей концепциї таких сходох, таборованьох, культурно-просвитних семинарох, лєтних школох рижнородни и з часом на час ше меняли, нєт сумнїву же у єдней фази тоти сходи дали адекватни резултати и були порив за оживйованє рижних подобних активносцох младих. По нєшка о тей фази, о фази предвойнового орґанизованя младежи релативно досц писане по наших виданьох. Медзитим, заш лєм, тот период нє достаточно виглєдовани и зоз барз мало аспектох дата оцена тих друженьох о доприношеню розвою культурного и национaлного руху Руснацох у Югославиї.

Дацо подобне маме и нєшка. То лєтни школи руских и українских школярох основних и штреднїх школох у Републики Горватскей. Уж роками ше през лєто орґанизує тоти школи, алє ище нїхто з нас нє окончел студийну анализу, та ше и после телїх рокох нє може дац конкретни одвит на питанє чи ше зоз уложеним трудом и материялнима средствами посцигую адекватни резултати.

Дюра Лїкар

ПРИЗНАЧКИ:

[1]Др Тамаш Юлиян, *Место и улога РНПД у розвою культурного и национaлного идентитета Руснацох и Українцох*, ШВЕТЛОСЦ ч. 6/1989. рок, бок 747.

[2] Др Лабош Федор, *История Русинох Бачкей, Сриму и Славониї 1745 – 1918. рок*, бок 278, Вуковар/1979. року. На сновательней схадзки РНПД зоз Миклошевцох представителє були Дюра Орос и Йоаким Костелник, зоз Петровцох Спиридон Петранович и Антон Штефанчик, а зоз Пишкуревцох представителє були Павел Ґвозданович и Янко Сивч.

[3] Писмо Й. Костелника предсидательови РНПД у котрим медзи иншим гвари:...а тераз и даскельо слова о обставинох коло акциї уписованя Миклошевчаньох до членства РНПД. Зоз тей информациї видно же за таку акцию за упис до свойого членства започали и батогаше, же даєдни людзе виявюю же прейду на православє...

[4] Др. Тамаш Юлиян, *Место и улога РНПД*...ШВЕТЛОСЦ ч. 6/1989.року, 3 –4 бок

[5] Медєши Любомир, *История культурних збуваньох медзи югославянскима Руснацами од 1918. до 1941*. року, Нови Сад / рукопис/, 193 – 199. бок. Спрам другого жридла сновательна схадзка ше отримала тиж у Коцуре, алє два роки познєйше односно 1927. року.

[6] Колєсар Гавриїл: *Форма орґанизованя школярох и студентох*, ШВЕТЛОСЦ ч. 5/1989. рок бок 660.

[7] Лебл Арпад: *Будзенє свидомосци войводянских Руснацох*, Зборнїк роботох, Нови Сад, 1983. рок боки 347 – 350.

[8] Колєсар Гавриїл: *Форма орґанизованя школярох и студентох*...

[9] Исте – Спомнути сход мал буц отримани у Руским Керестуре. Новтаруш Борота, як политично наймоцнєйша особа у валалє, наявел же ше сход нє шме отримац. Младеж припутовала з вецей наших местох, посходзели ше у сали Просвити дзе ше сходи звичайно отримовали, алє Борота поволал жандарох зоз касарнї и на самим початку сходу упаднул до сали з розказом же сход нє допущени... Нїяки розправи нє помогли, дозволу ше нє дало и жандае розогнали сход у зачатку. Такой було порадзене же ше шицко селї до Миклошевцох та даєдни там и рушели. Ютредзень у Милошевцох почал сход без даяких окремних чежкосцох понеже у Горватскей бановини одношенє спрам такого тиму сходох було толерантнєйше.

[10] Здогадованя Владимира Папа и Метода Дудаша зазначени седемдзешатих рокох прешлого столїтия

[11] Колєсар Гавриїл, *Форма орґанизованя школярох и студентох*...

[12] Лебл Арпад: Социялна структура Руснакох у Югославиї, ШВЕТЛОСЦ 1, 2 и 3/1975.

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ КПТ РУСИНІВ І УКРАЇНЦІВ У ЗАГРЕБІ 2004-го РОКУ

АКТИВНО УВЕСЬ РІК

У КПТ русинів і українців м. Загреба активно працювали наступні секції: Ансамбль "Кобзар" - оркестр, хор, дитячий хор і група декламаторів.

У лютому 2004 року у приміщенні готелю International організували і провели культурно-розважальний вечір, де відповідні секції представили свою роботу. У тому ж місяці ансамбль “Кобзар” виступив на Днях русинської і української культури у Міській бібліотеці м. Загреба.

У березні відбувся вечір, присвячений 190 річниці народження Тараса Григоровича Шевченка. Вечір організували члени загребського товариства, підготували викладачі і студенти україністики філософського факультету Загребського університету, за допомогою Центральної бібліотеки русинів і українців РХ та посольства України в РХ. Члени товариства активно співпрацювали у роботі засідань Союзу русинів і українців РХ, відзначенні 70 річниці Голодомору у Славонському Броді. Також брали участь у різних передачах на радіо і телебаченні, у заснуванні Координації Ради і представника української національної меншини у Хорватії.

На засіданні президії 3 травня 2004 року розглядалася також можливість поїздки дітей і викладачів на відпочинок у "Артек" (Україна), а також можливість участі молодих членів товариства на семінарі для журналістів. Підключаються також до міжнародної акції підтримки Руслани (Україна) під час конкурсу Євробачення.

У червні продовжується ремонт приміщення. Підключається супутникову антену що дає можливість перегляду програм українського телебачення. Також було придбано цифрове обладнання, підключення до мережі Інтернету і відкриття E-mail. Було придбано телевізор, а також нові меблі для товариства. Крім того, члени товариства відвідують різні маніфестації, виставки, працюють над новим статутом Союзу і т.д.

У липні діти з товариства беруть участь у Літній школі в Ораховіці і на угорському мовному таборі "Занка" в Угорщині.

У серпні інсталюють web сторінку "Українці в Хорватії" на адресі: www.ukrajinci.hr.

У вересні відзначають 13 річницю незалежності України, та відкривають пам’ятну дошку українському товариству "Просвіта" з виконанням культурно-мистецької програми з цієї нагоди.

У жовтні продовжуються репетиції хору і групи зі співів під керівництвом проф. Олени Коновалової.

Протягом листопада і грудня товариство задіяне у різних заходах: участь у відзначенні 60 річниці перемоги над фашизмом в Україні, яке відбулося у Загребі. Разом з студентами україністики філософського факультету збирають підписи на підтримку протестів українців та за проведення демократичних виборів президента України в зв’язку з чим проводять і прес-конференцію. Також виступають на урочистому відзначенні традиції Святвечора і Різдва у Міській бібліотеці, надають експонати для відповідної виставки, як і внесок авторові книжки "Badnjak i Božić kod Ukrajinaca" М. Юристі.

Л. Г.

Посол України в РХ з членами КПТ русинів і українців м. Загреба

ПРОВЕДЕНО ВИБОРЧІ ЗБОРИ КПТ УКРАЇНЦІВ "КАРПАТИ" У ЛИПОВЛЯНАХ

ГОЛОВОЮ ВЖЕ ВЧЕТВЕРТЕ ВИБРАНО МІРКА ФЕДАКА

КПТ українців "Карпати" из Липовлян 12 березня цього року провело свою IV виборчу нараду.

На цьогорічному засіданні було зазначено, що товариство планує організувати і провести четвертий "Фестиваль пісні і танцю національних меншин", який цього року відбудеться у рамках маніфестації "Липовлянських зустрічей".

Нагадаємо, що минулого року покровителем Фестивалю був міністр культури mr.sc. Божідар Бішкупіч, а цього року маніфестації відбудуться під патронатом президента Республіки Хорватія Стєпана Месіча. Цього року товариство планує провести численні виступи у Хорватії, а в травні організувати подорож до України, Польщі або Словаччини. Продовжити співпрацю і участь у програмі літніх шкіл, з метою збереження і плекання рідної мови та культури. Активно співпрацювати з Союзом русинів і українців РХ, правлі-нням опчіне Липовляни, Обласним відділом культури і суспільної діяльності.

Оскільки на засіданні відбулися і вибори, члени товариства присутні на засіданні вже вчетверте вирішили що виконувати обов'язки голови товариства повинен п. Мірко Федак.

На засіданні також були присутні: Славко Бурда, голова Союзу русинів і українців, проф. Джуро Відмарович, колишній посол Республіки Хорватія в Україні, мр.Теодор Фріцкі, голова організації пожежників, Алекса Павлешін, голова товариства української культури, Нікола Шанта голова видавництва "Руське слово" з Нового Саду. Представники національних меншин опчіне Липовляни, представники культурно-мистецьких товариств Сісачко-Мославачке області.

Іванка Слота

ДРУГЕ ГОСЦОВАНЄ СТУДИА "АРТ" РНТ "ДЯДЯ" З РУСКОГО КЕРЕСТУРА У ГОРВАТСКЕЙ

ПОСЛЕ ПЕТРОВЦОХ "БАРОН МИНХАУЗЕН" И У ВУКОВАРЕ

Всоботу 9. априла у просторийох Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей у Вуковаре, отримана представа Авґуста Ґустава Бирґера "Барон Минхаузен". Виведли ю члени драмского студиа "Арт" РНТ "ДЯДЯ" зоз Руского Керестура. Режисер представи Владимир Надь Ачим, а барз цикави ловарски приповетки з тей комедиї виприповедал одлични Емил Няради, котри зоз добру ґлуму нєпреривно нашмейовал патрачох.

Три тижнї скорей иста представа одбавена и у Петровцох дзе и "спадла" догварка о госцованю у Вуковаре. Тото госцованє Керестурцох орґанизовала Рада рускей национаналней меншини Городу Вуковару. На представу ше позберало коло пейдзешат людзох, од дзешец по седемдзешатрочних, бо представа була цикава без огляду на старосц. Окрем того, Руснаци у Вуковаре нє маю часто нагоду патриц представи на своїм язику, бо у нашим Дружтве нєт драмскей секциї.

По концу представи ше шицки вєдно дакус погосцели, стретли ше и побешедовали гевти котри ше уж длуго нє видзели, та ше и зашпивало.

Коментари и оцени були вецей як позитивни и шицки ше наздаваме же ше и убудуце буду орґанизовац подобни госцованя и стретнуца, же би ше и на тот способ обогацел худобни културни живот Руснацох у Вуковаре.

Лела Дїтко

И СОЮЗ РУСИНОХ И УКРАЇНЦОХ МА СВОЙО ВЕБ БОКИ

Уж даскельо роки нас даскельо волонтерох роби интернетски боки за Союз Руснацох и Українцох РГ. Сайт поставени на CARNet мрежу под назву **www.sriu.hr** . То горватска академска и виглєдовацка мрежа котра уступа свой простор задармо, та ше лєм на тот способ могло достац досц вельки простор яки бул потребни за проєкт хтори зме задумали.
По тераз нє маме нїяку финансийну потримовку з боку Союзу анї з даєдного другого жридла. Главни инициятор и webmaster пан Владимир Тимко котри ушорює сайт и пише векшину текстох по руски. Преклади по горватски роби панї Агнетка Балатинац а з часу на час, помага нам, зоз своїма прилогами по руски и панї Любица Гаргай. Ту и там пренайдземе дакого хто нам да даяки прилог по українски лєбо го сами даґдзе пренайдземе, а анґлийску верзию за тераз нє можеме приказовац понеже нє маме особу котра би шицко преложела на анґлийски. Наздаваме ше же нам коло того помогнє панї Блаженка Дудаш алє за тераз представяме тото що зме у можлївосци. Понеже нє маме лекторох, бо нє маме пенєжи же би зме их плацели, пребачуєме ше пре гришки котри ше можу зявиц. На сайту можеце опатриц (у слики и тексту) що ше случує по наших местох, активносци наших культурно – уметнїцких дружтвох, збуваня котри орґанизує Союз... Можеце тиж пречитац новински виданя котри видава Союз: „Нова Думка”, „Венчик”, „Думки з Дунаю” итд. Тиж так можеце пренайсц линки – вязи на рижни интернетски боки котри пишу о Руснацох и Українцох зоз цалого швета. Понеже шицко що робиме, робиме задармо, чежко нам пренайсц сотруднїкох. Любели би зме збогациц наш и ваш сайт зоз историйнима податками о каждим месце дзе жию Руснаци и Українци, любели би зме мац вецей вистки зоз каждого места котри би були цикави нащивительом веб бокох, вецей слики...

Поволуєме вас на сотруднїцство

Кед жадаце даяки свой прилог обявиц на интернету – пошлїце е–маил на адресу: **admin@sriu.hr** Тиж можеце послац и писани лєбо друковани прилоги на адресу:

Savez Rusina i Ukrajinaca (Za Web)
Vijeća Europe 93
32000 VUKOVAR

Мушиме надпомнуц же ше прейґ тей мрежи нє шме оглашовац профитни оглашки та ше так анї єден прилог нє шме хасновац за промоцию профитного приказованя продуктох.
Поволуєме вас тиж же би сце нам послали даяки интересантни фотоґрафиї за котри думаце же би их любели видзиц людзе широм Швета. Можеце нам послац диґитални фотоґрафиї як и сликовани зоз обичним фото – апаратом а ми их вец вискенираме и положиме на интернетски боки. Подрозумює ше же то нє можу буц фотоґрафиї порно змисту лєбо подобни.
Нашо прилоги базовани на крадких висткох алє, любели би зме обявиц и длугши прилоги о каждим месце дзе жию Руснаци и Українци, прето нам потребне вашо сотруднїцство, бо сами нє можеме шицко посцигнуц.

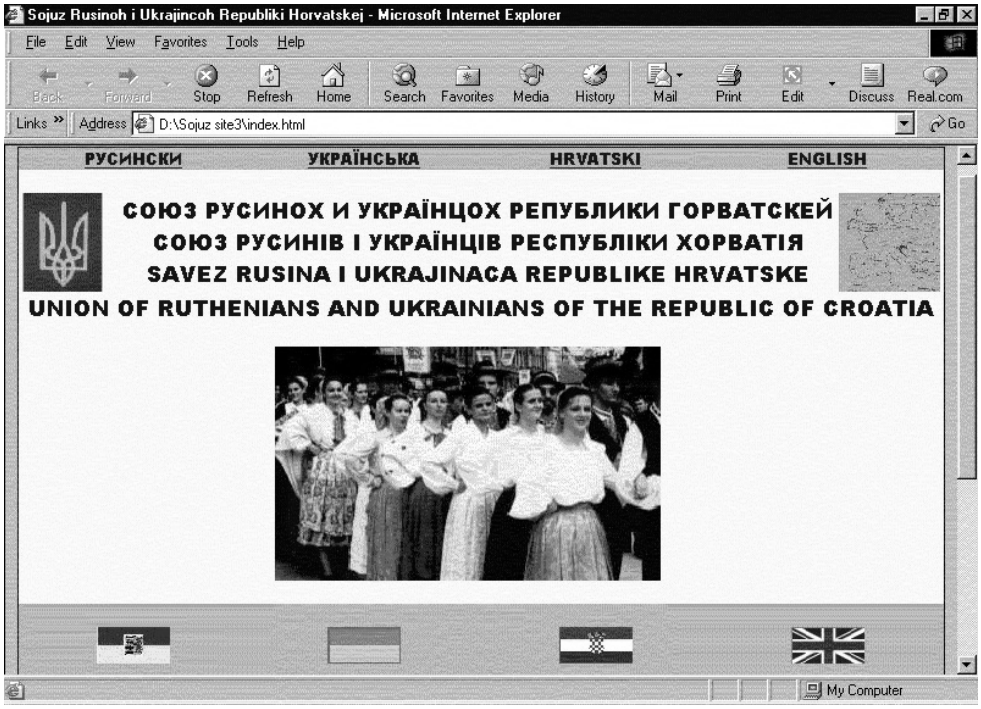

Явце нам ше – постаньце каменьчок у мозаику интернет швета котри будую людзе зоз цалей планети Жеми.

Агнетка Балатинац

У Липовлянах відбувся літературний вечір, присвячений життю і творчості Тараса Григоровича Шевченка

УКЛІН ТОБІ ТАРАСЕ!

В урочистій атмосфері громадського будинку культури в Липовлянах, з відкритим Кобзарем і запаленою свічкою, під графікою "Згадка про Тараса Григоровича Шевченка" яку намалював і подарував товариству художник В'ячеслав Кривицький, КПТ українців "Карпати" в Липовлянах 12 березня 2005 року вже втретє відзначило день народження і смерті Тараса Григоровича Шевченка. Задум програми і сценічного втілення, підготовку самих учасників провів о. Ярослав Лещишин, а сам концерт складався з скетчу, який виконали діти молодшого віку, та уривків з віршів "Тополя", "Іван Підкова", "Розрита могила", у мистецькій інтерпретації групи декламаторів. Хор з цієї нагоди виконав пісні на вірші великого Кобзаря "Думи мої, думи мої", "Садок вишневий", "Реве та стогне".

Оскільки деякі члени товариства минулого року були на Україні і відвідали визначні місця (Тарасовими шляхами), зробили маленьку виставку своїх фотографій, які охоплювали подорож у Моринці, Канів і Київ.

Важливо додати, що зал громадського будинку культури був переповнений, що свідчить про велику зацікавленість глядачів творчістю Шевченка. Серед численних гостей можемо виділити таких: представник посольства України у РХ Роман Буга з дружиною, проф. Джуро Відмарович, колишній посол Хорватії в Україні, м. Теодор Фріцкі, голова організації пожежників, Славко Бурда, голова Союзу русинів і українців, Гавриїл Такач, секретар Союзу, Алекса Павлешін, голова товариства української культури, Златко Даленяк, голова районного управління ради опчіне Липовлян, та багато інших гостей.

Члени товариства впевнені, що й надалі продовжуватимуть традицію відзначення вечорів Т. Г. Шевченка.

Іванка Слота

Традиційний вечір в Загребі

„Т. Г. ШЕВЧЕНКО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ"

В Центральній бібліотеці русинів і українців в м. Загребі 17 березня відбувся традиційний вечір присвячений життю і творчості великого українського поета й художника Т. Г. Шевченка. Цього року організаторами вечору були Союз русинів і українців Хорватії, кафедра україністики Загребського університету, а приміщення гостино надала вищезгадана Центральна бібліотека русинів і українців у м. Загребі.

Привітав усіх присутніх, розпочинаючи вечір, голова Союзу русинів і українців Хорватії п. Славко Бурда, зазначивши, що українська діаспора у Хорватії вже багато років відзначає річницю народження великого Кобзаря а також підтримує інші традиції й звичаї. До привітань приєднався і посол України у Хорватії, який подарував кафедрі україністики шеститомну збірку творів Т. Г. Шевченка та інші книжки.

Викладач кафедри україністики Євгеній Пащенко виступив із цікавою доповіддю про життєвий шлях і творчість Т. Г. Шевченка.

Студенти україністики з допомогою викладачів (Володимир Кубинський, Тетяна Фудерер, Дарія Павлешен, Іва Лехуншек і Сільвія Малошевац) підготували й виконали пісні на вірші Шевченка, декламували його вірші з хвилюванням і щирістю. Особливо сподобався слухачам виступ викладача україністики Іви Лехуншек, яка вкотре заворожила усіх майстерністю виконання "Лілеї" Т. Г. Шевченка.

Д.П.

В Липовлянах…

Церковний хор з Липовлян і літературна творчість Тараса Шевченка

Твори Тараса Шевченка декламували і наймолодші члени Товариства

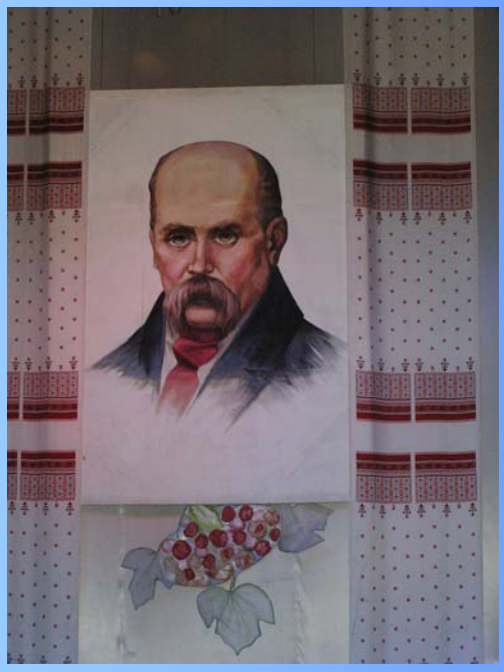

Вечори Тараса Шевченка

В Загребі…

Студенти україністики із м. Загреба

Посол України в Хорватії й.в. Віктор Кирик

КУЛТУРНО-ЗАБАВНИ ВЕЧАРИ-БАЛИ - KULTURNO ZABAVNE VEČERI-BALOVI - КУЛЬТУРНО-РОЗВАЖАЛЬНІ ВЕЧОРИ-БАЛИ

ЯК ЗМЕ БАЛОВАЛИ

ЯК МИ БАЛЮВАЛИ

У Риєки 15. януара

У Риєки 15. януара

В Славонському Броді 22 січня

У Винковцох 5. фебруара

У Вуковаре рано 30. януара

У Вуковаре 29. януара

В Славонському Броді 22 січня

У Винковцох 5. фебруара

В Липовлянах 5 лютого

У Осєку 12. фебруара

В Загребі 29 січня

У Петровцох 5. фебруара

В Липовлянах 5 лютого

У Миклошевцох

У Миклошевцох 5.

У Миклошевцох

У Осєку 12. фебруара

У Петровцох 5. фебруара

Око камери на пошвецованю Паски у наших местох

ВЕЛЬКА НОЦ У ПЕТРОВЦОХ

Петровчанє хтори ше ровнаю по новим, григориянским календару преславели Вельку ноц як и векшина християнского швета, 27. марца. Вельку службу божу служел петровски паноцец Владимир Маґоч у сослуженю зоз о. Якимом Дудашом, Петровчаньом на душпастирскей служби у Иванкове, валалє при Винковцох, хтори и наказовал. Вони двоме у порти церкви Покрова Пресвятей Богородици пошвецели вецей як 100 кошарки зоз вельконоцнима єдлами хтори ше потим у обисцох нашли на шветочних столох. Но, треба повесц же ище вше єст досц Петровчаньох цо ше и надалєй притримую традицийного, старого юлиянского стилу та найвекше християнске швето того року преславя 1. мая, найвироятнєйше без благослова єдзеньох цо символизую Христову муку, шмерц и воскресенє.

НАРОДНІ ЗВИЧАЇ СВЯТКУВАННЯ ВЕЛИКОДНЯ

В українського народу побутують чудові звичаї та традиції, які передаються з покоління до покоління. Дуже важливим ритуалом Великодня є благословення та освячення їжі - Божих земних дарів. Святково одягнені дорослі та діти, з кошичками в руках, вкритими вишитими рушниками, поспішають до церкви, щоб освятити Великодню їжу. Дуже величаво, з церковними співами проходить дійство освячення дарів. Люди стають у коло біля церкви, священик кропить Великодню їжу свяченою водою, яку їстимуть після Великодньої відправи. Святкове снідання проходить, урочисто й побожно. Родина за столом збирається і святочне дійство так розпочинається: батько родини ділить свячене яєчко на стільки частин, скільки присутніх снідає (залишають на тарілці для тих, хто відійшов у вічність із сім'ї), зі словами благословення яєчко роздає й промовляє:

- Щоб на ті свята нас Всевишній поблагословив щастям і добрим здоров'ям на многії літа. Щоб нас усіх під свій покров взяла Божа Матінка Свята. Дай же Боже, ці свята щасливо відсвяткувати і других дочекати.

Звичай на Великдень розпочинати святкування яйцем побутує в Україні з давніх-давен, адже яйце має чудодійну силу - зародка нового життя. Яєчко є символом Христового Воскресіння, бо як із мертвої шкаралупи яйця народжується нове життя, так і Христос вийшов із гробу до Нового Життя. Після свяченого яйця всі їдять паску й усе, що приготували на свято. Традиційно на Великдень усією родиною йдуть на цвинтар. Несуть паску і крашанки, щоб поділитися Воскресною радістю. На Великодні свята поширені крашанки та писанки. У Велику Суботу батьки разом з діточками розфарбовують яєчка різними орнаментами, і під час Великодніх свят обдаровують одні одних словами: "Христос Воскрес!"

ВЕСНЯНКИ ТА ГАЇВКИ (ГАГІЛКИ)

Особливий вияв пасхальної радості Великодня відбито у гаївках - величальних піснях. Після відправи Пасхальної Літургії наступного дня

(понеділок) молодь разом зі старшими водили біля церкви гаївки. Співали, прославляли й раділи новому життю вічності. Кожна місцевість має свої традиційні слова гаївок, веселих забав.

Обрядові весняні пісні та хороводи на Наддніпрянській Україні називаються веснянками, а в Галичині – гагілками. Веснянки співають від Благовіщення аж до Зелених Свят. Співають їх скрізь: на майдані під церквою, на вулицях села, в лісі, в полі, а найчастіше, стверджує етнограф Олекса Воропай, на зелених луках понад річкою або ставком. Веснянки та гаївки – це переважно пісні дівочі. Коли і де вони виникли, коли почали під гаївки вродити хороводи, сказати важко. Так як в одній із веснянок, “А в кривому танцю, та в кривому танцю, та не виведеш кінця...”, і тут до самого початку не дійдеш. Ці звичаї належать до глибокої старовини, вони були частиною язичницьких звичаїв ще до приходу християнства. Переважна більшість веснянок та гаївок – це драматизована гра з розподілом роль і формою діалогу. Пісенні тексти завжди змістовні. Вони розповідають про якусь конкретну подію. Але за формою вони прості й короткі.

Пісня у весняних хороводах має своє значення, а ритм і танці мають своїм завданням підняти настрій, розбудити енергію і передати її навколишньому світові, щоб розбудити природні сили до нового життя, дії, руху, піднесення. Отож не диво, що більшість гаївок та веснянок має веселий, оптимістичний характер. Бо святкують вони усі перемогу весни над зимою, добра над злом.

Ластівки-ластівочки
Прилетіть до нас
Принесіть нам
Весну красну
Літечко тепле
Нам зима набридла
Увесь хліб поїла
Усю худобу побила!

Наші предки вважали: аби весна прийшла – її треба запросити, закликати. Це був своєрідний речитатив, наповнений певним внутрішнім ритмом. Веснянки звучали як заклинання і викликали якесь містичне почуття. Дівчата були в українських строях , молоді і завзяті. І тоді справді вірилось у щасливе майбутнє, у те, що весна перемогла навіки. Життя перемогло смерть. Весняні свята від давніх часів не лише в українців, але в усіх народів сповнені символікою перемоги життя над смертю і символізували відродження природи.

Веснянки, гаїлки, ягілки, гагілки, гаївки – різні назви, але все це один давній обряд, складений з пісень, танців, ігор, забав, ритуалів. Іноді цей обряд нагадує драматизовану гру з перегуком двох хорів, де головна роль відведена пісні, а танець і ритм

створюють настрій. Веснянки мають свої відмінності в різних частинах України. Якщо на Наддніпрянщині хороводи починають водити від Благовіщення, 7 квітня, і так триває до Зелених свят, то на Галичині гаїлки більше прив'язані до Великоднього тижня.

Веснянки – це цикл тоді, коли вже приходила весна, пагорби очищалися, виходили дівчата та парубки і водили хороводи. Власне, вони не пов'язані безпосередньо з Великоднем. Їх назва відповідає весні. А гаїлки, гаївки, це вже на західному терені України, який безпосередньо розпочинався тільки з приходом Великодня. На перший день збиралися біля церкви. Тобто гаївки більше, скажімо, пов'язані уже з релігійною традицією. Вони більш навантажені вже релігійним елементом і відповідали суворішим канонам. А веснянки були довільними відколи була весна. Сенс весняних гаївок це дуже давня дохристиянська традиція. Звичайно, християнство взяло чимало гарних обрядів, в тому числі і ці. Це зустріч весни, по-перше, і приліт птахів. Вже земля могла дихати на повні груди, вже можна було вінки з перших квітів робити, і це, власне, так і робилося. Якраз на цей період припадає весняне рівнодення, отже – зустріч весни, радості, благополуччя, розквітає душа, і пісні продовжуються, і танки.

Вважається, що весняні пісні, ось ці ігри й хороводи є здебільшого дівочими. Справа в тім, що веснянки хлопці не розпочинали. Розпочинали тільки дівчата. Хлопці стояли з боку, дивилися, спостерігали. По-перше, в Україні жінка – це символ родючості, плодючості, продовження життя. Вони виховували дітей, і тому роль жінки в нашого народу стояла на дуже високому рівні. Роль жінки була значущою. Її відводилася провідна роль навіть у цих весняних обрядах. На жаль, це ще питання науковці до кінця не дослідили. Але ж і весна жіночого роду, і веснянки, і берегиня...

Взагалі, один з основних веснянкових танків – це "Безкінечник". Водили коло, воно весь час рухалося. Тобто щоб заплутати нечисту силу, яка би не ввійшла в дім, до обійстя. З цього танку, власне, розпочинали на більшому терені Україні, і ним закінчували. Безкінечне замкнуте коло. А ми знаємо, що навіть вишивка чи віночок – це коло. Коло – оберіг, коралі, вінки...

УКРАЇНСЬКІ ПИСАНКИ

В Україні виявом симпатії до людини вважається подарувати їй у Великодні свята писанку. Дітям дарують у яскравих кольорах із зображенням тварин, а дорослим – то тут уже вибір великий, але обов'язково має бути християнська символіка.

Яйце, як символ життя, має магічну силу. А у великодній містерії, як писанка, воно відіграє особливу роль. Ніхто не знає, коли в Україні вперше почали писати писанки. Але знаємо, що дуже давно. До нашого часу зберігся виріб, який датується IX століттям. У колекції Львівського національного музею зібрано три з половиною тисячі писанок із різних регіонів України. Перші експонати в музеї з'явились майже 100 років тому, у час його заснування митрополитом УГКЦ Андреєм Шептицьким.

Писанки із Львівщини диву-ють вишуканістю візерунків, композиційністю; мініатюрним розписом вражають писанки із Гуцульщини; вишнево-малиновий колорит уже писанок із Покуття; фантазійний розпис належить умільцям з Тернопільщини. А ось писанки Буковини вирізняються сміливими композиціями, можливо, на перший погляд, навіть дещо незвичними. Але кожен символ на писанці передає погляди українців, що жили кілька століть тому, їхні відчуття і бажання. Яйце немов символізує перехід людини зі світу матеріального у світ духовний, є символом Христового Воскресіння, а ще – дарує людям радість у Великодні свята.

Писанки завжди зачаровують глядачів своїм колоритом, композицією і вдалим розміщенням орнаменту на кривій та замкненій у собі поверхні яйця. Краса української писанки давно увійшла в приповідку. Про гарну дівчину говориться «гарна, як писанка». Писанковий орнамент розвивався довгими століттями й тисячоліттями. Писанки треба було писати кожного року наново і їх або копіювали зі старих писанок, або писали з пам'яті. Досвідчені писанкарки звичайно мали в пам'яті певну кількість традиційних мотивів і вживали їх кожного року на своїх писанках у різних комбінаціях. Правильно написана писанка вважалася в давнину могутнім, універсальним талісманом, що хоронить людину від вогню, грому, неврожаю, бездітности, хвороби та інших нещасть. Писанка вважалася святістю так, як ікона, медальйон, чи хрестик. Але ця магічна, охоронна сила не уділялася автоматично кожній писанці. Щоб писанка мала чарівну силу талісману, її треба було прикрашувати відповідним орнаментом, дотримуючись при тому певного обряду.

Українські писанки розповсюджені по всьому світі, де перебувають українці. І ми знаємо, що українці в Канаді спорудили величний пам'ятник українській Писанці. Десятиметрова писанка красується багатьма барвами і нагадує поселенцям з України про свій далекий край

Підготувала Дарія Павлешен

ВЛАДИКА КИР СЛАВОМИР МИКЛОВШ ПОШВЕЦЕЛ НОВИ ЦЕРКОВНИ ДЗВОН У ВУКОВАРЕ

НАШ ДЗВОН ПОСЛЕ 14 РОКОХ ЗАШ ДЗВОНЇ

Дня 20. марца за векшину людзох була Квитна нєдзеля як и каждо-го року. За парохиянох церкви Христа Царя у Вуковаре, була то нєдзеля котру буду паметац. Тей нєдзелї ше пошвецал нови церковни дзвон.

Уж скорей служби ше позберали велї людзе, же би вихасновали нагоду сликовац ше коло дзвона за памятку. Службу служел Владика крижевски кир Славомир Микловш и седем паноцох. Ту були Ярослав Штелбаски, парох зоз Вуковару, капелан Томаш Смоленяк зоз Вуковару, Йоаким Дудаш, протопрезвитер ставрофор, капелан зоз Иванкова, Йоаким Симунович, протопрезвитер ставрофор, декан вуковарски, Владимир Маґоч, парох зоз Петровцох, Славомир Ґалик, парох зоз Бачинцох и Синиша Паушич, франєвец зоз церкви святих Филипа и Якова у Вуковаре.

Владика наказовал о тим цо ше случело на тот дзень скорей блїзко два тисячи роки - як швет славел Исусов уход до Єрусалиму и як го тот исти швет лєм єден тидзень познєйше послал до шмерци.

Потим спомнул радосц пошвецаня дзвона и тото же би ше того року требало ище вельо поробиц на обнови цалей церкви.

Од пароха вуковарского зме дознали же уж направени контракт о обнови. По конєц рока церква будзе мац нову фасаду, зогриванє и обновени мозаїк котри барз очкодовани у войни.

Нови дзвон чежки 192 кили, виляти є у бронзи а купени у Словениї. Зоз монтированьом коштал коло 36.000 куни. Пенєжи позберали парохиянє зоз своїма прилогами и молитвами, а помогла и Рада рускей националней меншини городу Вуковару зоз донацию од тисяч куни.

Наздаваме ше же наша церква знова будзе красна як цо була скорей войни, а початок уж видзиме и чуєме – наш церковни дзвон, котри нам после 14 рокох ознова дзвонї. Жадаме му же би нам ище длуго дзвонєл.

Мирон Дїтко

Осєцка предвельконоцна манифестация

Цифровани вайца у фарбох городу

У Осєку 19. марца отримана осма предвельконоцна манифестация "Цифровани вайца у фарбох городу". Того року ше манифестация отримала у старей часци города на площи Св. Тройства у Тврджи. Орґанизатор бул Городске поглаварство Осєку у сотруднїцтве зоз дружтвами националних меншинох, гражданских дружтвох и з центром за предшколске образованє.

Шицки ше намагали украшиц свой штанд цо лєпше и красше. Було ту вельо красни писанки, вицифровани у рижних технїкох и вельо рижни єдла хтори ше рихтаю на Вельку ноц.

Так ше и члени КПД "Русинох и Українцох" потрудзели же би свой штанд украшели зоз вишиванима ручнїками, квецом и єдлом, яки нашо стари правели за Вельку ноц. По нашим старим обичаю на Вельку ноц до кошарки ше положи зоз шицких продуктох хтори ше дома випродукує, зоз шицкого по дакус. Тот обичай ище вше жиє медзи нами. Як и дакеди та так и нєшка жена до кошарки кладзе паску, варену шунку и колбасу, сирец, варени вайца и писанки, масло, младей цибулї. Скорей паску звичайно ношел хлоп закруцену до вишиваного ручнїка. Шицко ше то ношело до церкви дзе ше паску пошвецало, и вец ше шицко тото у обисце святочнє єдло.

Же би ше то нє забуло, члени дружтва уварели мало сирца, шунки, колбаси и вайца. Направели ище и рейтеши и череґи хтори людзе коштовали и хвалєли. Була ту и права паска закруцена до вишиваного партку.

За тот труд и красу нашого штанда орґанизатор дружтву додзелєл треце место, а члени ше барз цеша на тим успиху. За шлїдуюци рок гваря же ше ище баржей потрудза же би им штанд бул ище лєпши и красши.

Дубравка Рашлян

Културне дружтво „Рушняк” у януару було барз активне

Културне дружтво Руснацох и жупаниї у януару мешацу

У Риєки нє бул лєм бал

Українцох „Рушняк” Приморско-ґоранскей отримало вецей активносци.

Почало ше зоз виставу

„Руснаци и Українци Приморско-ґоранскей жупаниї” була назва вистави котра отворена 15. януара у простору Державного архиву у Риєки. Вистава орґанизована на 300 м² и була подзелєна на три часци: етноґрафия, видавательство и ґалерия.

У етноґрафскей збирки були приказани стари предмети котри дакеди хасновали Руснаци и Українци у каждодньовим живоце, народне облєчиво и карти приселєня Руснацох и Українцох до Приморско-ґоранскей жупаниї.

Видавательство було представене зоз старима церковнима кнїжками (од котрих перша видана 1873 року) до найновших виданьох на руским и українским язику у Горватскей и швеце.

У ґалериї могли зме видзиц подобово роботи предсидателя дружтва "Рушняк" Владимира Провчия и уникатни накит Татяни Крамер зоз Риєки.

Вистави отворел амбасадор України у РГ Виктор Кирик, а будзе отворена по 30. януар. На отвераню малу културну програму виведли члени КУД-а „Яким Гарди” зоз Петровцох и члени КД „Рушняк” Приморско-ґоранскей жупаниї.

Бал бул аж до пейцох рано

Истого вечара отримани забавни вечар у Ресторану Червеного крижа у Риєки Културно, т.є. бал, як го ми звичайно воламе. На початку уводну културно-забавну програму зоз рускима и українскима танцами дала фоклорна ґрупа КУД-а „Яким Гарди” зоз Петровцох и члени домашнього дружтва „Рушняк” у чиєй ше орґанизациї бал и отримовал. Цали вечар и до рана госцох забавял оркестер „Силвер бенд” зоз Вуковару. Под час балу була орґанизована томбола, танєц шерца и други бависка.

Бал потирвал аж до пейцох рано, та госци, Руснаци и Українци зоз Приморско-горанскей жупаниї, котри далєко од своєй матки, могли досц уживац у рускей и українскей писнї и танцу.

Госци вечара були амбасадор України у РГ, Виктор Кирик и його заменїк Олександер Левченко, Славко Бурда, предсидатель Союзу Русинох и Українцох РГ и други.

Амбасадор України у Риєки и роботно

Внєдзелю 16. януара риєцки городоначальнїк Войко Оберснел зоз сотруднїками приял амбасадора Виктора Кирика и його заменїка Олександра Левченка, як и предсидателя Културного дружтва Руснацох и Українцох „Рушняк” Приморско-ґоранскей жупаниї, Владимира Провчия.

У розгварки городоначальнїк Оберснел гуторел же у городу Риєки єст аж 13 дружтва рижних националних меншинох, та же як таки дава потримовку и дружтву Руснацох и Українцох.

О сотруднїцтве України и Горватскей бешедовал амбасадор Кирик, наглашуюци же у идуцих рокох сотруднїцтво тих двох жемох будзе звекшане, нє лєм на економским, алє и на туристичним планє. Надалєй пояшнєл же Україна, тераз по законченю вибора предсидателя, премені парламентарну политику и пресширі овласц предсидателя держави.

Преподаванє у орґанизациї Культурного дружтва Руснацох и Українцох

Медзи Україну и Горватску исную найстарши славянски вязи

„Горватска и Україна – културни и политични паралели” назва преподаваня хторе у рамикох активносцох дружтва „Рушняк” отримал др Євгений Пащенко 19. януара у просторийох Державного архиву города Риєки.

Медзи Україну и Горватску исную можебуц найстарши славянски вязи, а и два держави политично и културно досц подобни. На приклад, кажди период у Горватскей и України ма вельки подобносци, окреме ренесанси, гуторел Пащенко, хтори у своїм преподаваню представел Україну и вязи двох народох од початку по нєшкайши днї.

Археолошки находзиска и валалска архитектура маю вельо блїзкосци. Єден од прикладох горватско-українских вязох и дївствованє писателя Юря Крижанича у 17. столїтию, хтори потримовал приблїжованє України Риму.

В.Т.

У Славонському Броді 250 гостей

І цього, як і минулих років КПТ “Україна” з Славонського Броду організувало свій традиційний культурно-розважальний вечір-бал.

Бал відбувся 22 січня, у ресторані готелю "Парк", а прибуло приблизно 250 гостей з Славонського Броду і навколишніх міст, а також з сусідньої держави Боснії і Герцеговини.

Після вступу і привітального слова голови товариства Владе Карешіна, відбулася невеликий культурно-мистецький концерт. Спочатку виступили члени місцевого товариства зі своїм хором, дитячою і старшою фольклорною групою. Гості з Прнявора, ансамбль КПТ "Тарас Шев-ченко" (Боснія і Герцего-вина) приємно здивував присутніх своїм виступом, професійністю виконання програми і особливо українського танцю “Циганський” який виконали учасниці їхнього товариства.

Про приємну атмосферу, забаву і танець подбав своєю музикою Браво-бенд з Славонського Броду і оркестр КПТ "Тарас Шевченко" з Баня Луки.

Звичайно ж відбулися і традиційні ігри які організовують на наших розважальних вечорах, такі як томбола – лотерея (перший приз – кольоровий телевізор) і танець сердець.

Гостями балу були також і Олександр Левченко, заступник посла України в РХ, Славко Бурда, голова Союзу русинів і українців РХ, Лариса Уґлєшіч, член Ради з питань національних меншин РХ, о. Іван Багщевський, декан Славонський, о. Любомир Стурко, парох з Осієку та інші.

Оскільки бал відбу-вся на день св. Вінка, у приміщенні ресто-рану готелю "Парк" вина було вдосталь, а в приємній атмосфері з вином та іншими напоями, українською музикою і танцем, бал тривав до самого ранку.

В. Т.

Delegacija Koordinacije Vukovarsko-srijemske županije kod Stjepana Mesića

"S Predsjednikom na kavi"

Koordinacija nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije u suradnji sa Vukovarskim institutom za mirovna istraživanja i obrazovanje 4. travnja bila je u neslužbenoj posjeti kod predsjednika Republike Hrvatske, Stjepana Mesića.
Koordinaciju čine Vijeća i predstavnici bošnjačke, mađarske, slovačke, srpske, rusinske, ukrajinske, romske, njemačke i austrijske nacionalne manjine sa područja Vukovarsko-srijemske županije. U ime rusinske nacionalne manjine prijemu je nazočio Danijel Perunski, predsjednik Vijeća rusinske nacionalne manjine Vukovarsko-srijemske županije, u ime Ukrajinaca Petar Stupjak, Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Vukovarsko-srijemske županije i Marija Semenjuk, zamjenica predsjednika Vijeća ukrajinske nacionalne manjine grada Vukovara.
Predsjednik Koordinacije, Josip Kel, ukratko je upoznao predsjednika Mesića o ciljevima i radu Koordinacije, od čega je istaknuo dva projekta: "Očuvanje kulturne baštine nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije" i "Multinacionalna televizija". Osim zadovoljstva povećanjem razine financiranja Vijeća i Predstavnika, gospodin Kel iizrazio je i nezadovoljstvo radom državnih institucija, koje još uvijek nisu donijele Pravilnik o reguliranju visine naknade vijećnicima u Vijećima nacionalnih manjina, zatim nepoštivanjem Zakona Republike Hrvatske, prije svega u segmentima zapošljavanja u državnim tijelima, nemogućnosti ostvarivanja radnih prava (djelatnici Borova) i slično.
Pri kraju posjete predsjednik, Stjepan Mesić izrekao je svoje stajalište o postojanju i radu Koordinacije savjetujući baziranje na sadašnje probleme, te na rješavanje statusnih odnosa koji su regulirani zakonom ali se još ne provode u praksi ostavljajući prošlost povjesničarima i sudovima. Istaknuo je i činjenicu da su nacionalne manjine mostovi suradnje među narodima i državama, te da je zato vrlo važno graditi pozitivan odnos prema nacionalnim manjinama, uzimajući u obzir težnju za ulaskom u Europsku uniju.
Kao spomen na ovaj susret Koordinacija vijeća nacionalnih manjina predsjedniku je darovala sliku slavonskog pejzaža i, kao simbol Slavonije - iločka vina.
Marija Semenjuk

ОТРИМАНИ 39. БАЛ У ВУКОВАРЕ

И ТОГО РОКУ БУЛО ВЕСЕЛО

И того року, уж по традициї, нашо дружтво орґанизовало бал. Всоботу 29. януара у ресторану Роботнїцкого дома, у Боровим населєню, зишло ше мале алє веселє дружтво же би з нами препровадзели тото нашо швето. Бо за Руснака, бал, то нє гоч яке стретнуце, то швето на хторе ше треба святочно поприберац, направиц фризуру и начервенїц лїчка.
На самим початку предсидателька Дружтва, панї Ґема Мудри, привитала госцох и отворела бал. Такой рушела культурно-уметнїцка програма хтору того вечара збогацели госци КУД-а Яким Ґовля зоз Миколшевцох. Миклошевчанє одтанцовали два танци: Привитни танєц и Тропочанку. Дзецинска ґрупа домашнього КУД-а Осиф Костелник одтанцовали тиж два танци: Греченїки и Мозаїчну коломийку. Указали тиж же знаю и рецитовац, та нам Лора, Мария, Вероника и Леона одрецитовали писню Гавриїла Костелника "Кед ше била муха з муху". Жридлова ґрупа домашнього Дружтва отанцовала Буковински танєц.
Нє треба анї надпомнуц же и того року було весело до позних ноцних годзинох.
Лю. Г.

УКРАЇНСЬКИЙ БАЛ У ЛИПОВЛЯНАХ

БАЛ ТРИВАВ ДО САМОГО РАНКУ

Вже шостий український бал і цього року організували члени КПТ українців "КАРПАТИ" з Липовлян.
Бал успішно відбувся 5 лютого 2005 у місцевому будинку культури. Усіх присутніх, і українців і прихильників української культури, привітав на відкритті балу голова товариства М. Федак. Серед присутніх гостей були: представник українського посольства у РХ Роман Буга з дружиною, голова Союзу русинів і українців у РХ Славко Бурда, та священик грекокатолицької парохії у Липовлянах о. Ярослав Лещишин. Після теплих привітань фольклорна група виконала коротку культурно-мистецьку програму, яка викликала гучні оплески гостей балу. Коли додамо ще страви української національної кухні (пироги), приємну музику, цілий ряд ігор і лотерею, то не дивно, що бал тривав до самого ранку.
Іванка Слота

НАЙВАЖНЄЙША ПРЕОКУПАЦИЯ ВЛАДИ ПРОВЧИЯ

ЩЕТОЧКИ, ПЛАТНО И МАЛЮНКИ ...

Тих дньох сом бул на дакус длугшим путованю та сом сцигнул и до Риєки. Желєнїдло вшадзи, слунко ше шицкому ище з висока шмеє, нє да ше наступаюцим дньом, дньом кед єшень до наших крайох закукнє зоз першима крочаями, така як ми ту под сримским нєбом гвариме, „жовта и богата”. Вода ище вше прикладна за купанє, ище вше ше нє може почувствовац пах наступаюцей рочней часци. У тим амбиєнту док нам лєм кеди нєкеди благи витрик облївал лїцо и ширел пах морскей води, пан Владо Провчийов, родзени Миклошевчань, започал свою приповедку:

– Родзени сом у Миклошевцох (1946.року) дзе сом закончел 4 класи основней школи. Уж сом теди бул свидоми же дома, у худобней фамилиї, нє мам цо глєдац. Рушел сом до „швета”. У Руми сом закончел основну осемрочну школу а потим три класи у вуковарскей ґимназиї. Войну санитеску школу сом закончел у Любляни и Новим Садзе, штредню медицинску у Сримскей Митровиц, а висшу у Беоґрадзе. По фаху сом висши медицински технїчар. Робел сом у Сримскей Митровици, Травнику, а скорей 25 роки, пре рижни причини сом ше преселєл до Риєки. Почал сом робиц, а и нєшка робим, у Шпитальским центру на Хирурґийней клиники у Риєки.”

Кед „блукал” шветом глєдаюци прикладни куцик у котрим годзен змесциц себе и фамилию, нїґда нє подумал же будзе мац тото цо ма нєшка и же главна преокупация му будзе тото цо за нього „живот значи”.
Нїґда себе нє подумал же ше у його субєкту цошка скрива бо цихосц и вше благе слово нє нагадовали и нє давали причини же ту, у його

нукашньосци, ище цошка єст окрем того цо указовал и посциговал на роботним месце. Дзешка у нїм бул глїбоко скрити, зацагнути у куцику талант за цошка, за єдну одредзену обласц. Цо то було? А вецка предлужел сам:
– Культурно просвитне дружтво Руснацох и Українцох у Риєки основане скорей три роки. На сновательней схадзки нас було досц, алє зме ше нє познали достаточно та було дилеми же хтори секциї би могли робиц. Нє знали зме хто ма яки схопносци, цо нас поєдинцох интересує. Єден час зме у тих намаганьох блукали. З єдним словом поведзене;
– Були зме на самим початку, та як би ше поведло, ище и пред тим. Дзека за роботу була присутна, амбициї за очуванє национално идентитету тиж, алє требало винайсц шицки модели зоз хторима би зме могли дацо заплановац и вец запровадзовац у пракси. Тих ше хвилькох барз добре здогадуєм. Мушим буц щири и повесц же сом ше нє наздавал даяким значнєйшим резултатом окреме кед слово о подручу за хторе ше я опредзелєл – руководитель подобовей секциї.
Нє знал сом же прецо праве подова секция, алє ми цошка знука гуторело: „Попробуй ше на тим полю”!...Рушело. На початку вельо нєпознати поняца, назви, триманє, мал сом и зоз пальцами почежкосци...Уписал сом ше до подобовей роботнї хтору водзел (приватно) професор Йосип Дераня у Опатиї. Вельо сом од нього научел, ище вше учим, нєшка, будзем и наютре... Вше дацо нове, а шицко тото, цо и розумлїве, вязане зоз дробнима и векшима почежкосцима. Же би настало єдно подобове дїло муша ше зложиц вецей компоненти. Медзи нїма муши буц компромис, а почина з идею, вец шлїдзи складанє змиста, фарбох. Надалєй, потребне обезпечиц материялни средства и квалитетну опрему бо слика намальована зоз подлєйшима фарбами нєшка випатра красна, а наютре то уж иншак.
Пан Владо за прешли 3 роки намальовал понад 300 малюнки рижней велькосци. Роби вецей технїки; малярски, керамику и скулптури. Углавним роби на акрилу, олєю и акварелу. За тот кратки час його ше малюнки нашли на понад 30 рижних виставох од чого голєм половка були самостойни. Його малюнки мали нагоди поопатрац и уживац у прекрасних пейсажох приморских крайох жителє Риєки, Опатиї, Петровцох, Заґребу, Липовлянох, Осєку и Миклошевцох. Роздумує и о тим же би ше у векшей мири пошвецел мальованю тематично вязане за специфичносци нашого народу. Мотиви зоз живота наших старих. То барз вельке подруче, алє без огляду на тот факт мож реално обчековац же пан Владо пренайдзе змисти и карактеристични хвильки хтори вязани за живот и обичаї Руснацох.
Нїґда конца нашей розгварки зоз паном Владом. За кратки час сцел нам вельо того повесц... Здогаднул ше своєй младосц, своїх учительох, пайташох, чежких и смутних часох зоз дзецинства хторих було надосц, алє нє забул на радосц и вешелє. Писня го, окреме наша, провадзи

през цали живот. Так за душу себе пошпивює у часох кед зоз щеточками стої коло малюнка без огляду кельо то було годзин. Чи после полудзенку, чи над раном, а вшелїяк же є найзадовольнєйши кед малюнок готови и кед „випаднул” так як го на початку задумовал. А кед зме ше му опитали за плани без роздумованя започал:

– Плани вельки и обсяжни, а думам же реально обчековац же ше вони у найвекшей мири и сполня. И далєй будзем мальовац, усовершовац тото що сом по нєшка научел, викладац медзи нашима людзми. Рихтам єдну виставу у Словацкей. То би требало буц тей жими, вец у Заґребу (фебруар 2005.),а мам и даяки предклади. Тримам же маме моци же би зме по наших местох орґанизовали подобово колониї дзе би ше стретла векшина руских и українских малярох того подруча. Ту насампредз думам на Миклошевци кед же придзе до реализациї будованє нового будинку основней школи. Тиж так би требало пробовац пренайсц можлївосци за отверанє ґалериї Руснацох и Українцох Републики Горватскей...

Прервал сом пана Владу бо „гайзибан уж запискал”. Нашей розгварки ше блїжел конєц. Задзековал сом му на госцолюбивосци зоз прешвеченьом же його плани буду реализовани праве пре познаванє його витирвалей роботи, упартосци же „тото що сом задумал мушим зробиц”. А остатнї слова нам були: *„Видзиме ше на шлїдуюцей вистави, та гоч то було и на „Червеней ружи” у Руским Керестуре.”*

Дю.Лїкар

Мирослав Костелник

Компоноване моя любов

Як седемнацрочни леґинь Мирослав Костелник зоз мацеру и оцом приходзи жиц до Петровцох. По тот 1984. рок жиє у Боровим населєню. У Петровцох ше стрета и упознава з другима людзми хтори тиж так залюбени до музики, як и вон сам. Найблїзши сушед, гудак, му Звонко Еделински зоз хторим ше дружи и крашнє сотрудзує.

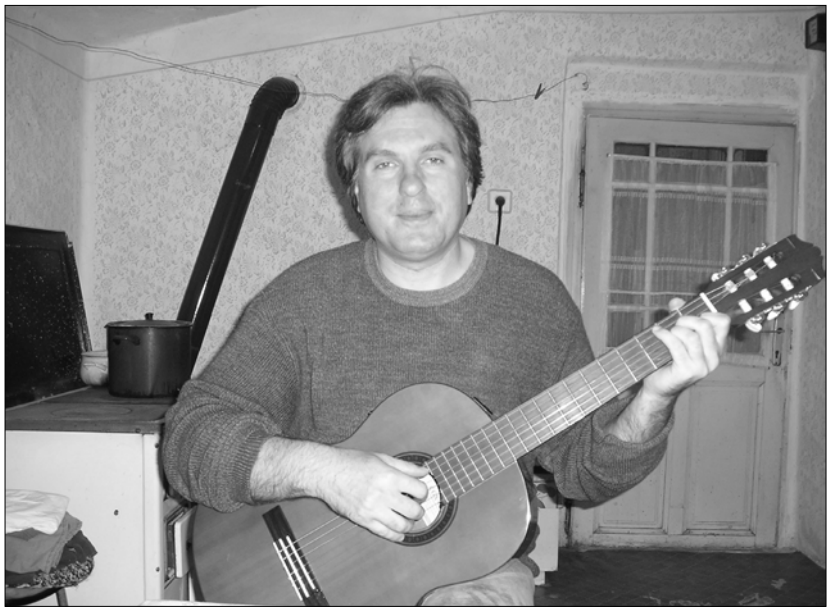

Любов ґу музики родзела ше у нїм ище у дзецинстве. И нєшка ше здогадує своєй першей ґитари хтору му купел старши брат Желько, хтори тиж так гудак. Вон му указал перши акорди и уписал го до музичней школи хтора тривала три роки. Грає ґитару, покус шпива и компонує. О його компонованю людзе анї нє знаю вельо.

Поведз нам дакус о тей своєй роботи.

Я одрастал попри рок музики. И початки мойого компонованя були на таку музику. Кед сом ше приселєл до Петровцох уключел сом ше до роботи КУД-а "Яким Гарди". Перши раз сом пожадал компоновац руски писнї, кед зме знїмали ЦД з рускима народнима писнями. Перши два писнї хтори сом компоновал то "Рускей писнї" и "На старим месце" на стихи Любици Гаргайовей. Обидва були виводзени на "Петровским дзвону" и положени су на ВЕБ боки сайту СОЮЗУ Русинох и Українцох РГ. Познєйше сом компоновал и на стихи поетеси панї Любки Фалц, поета Силва Ерделя и других. Тиж так и сам знам написац подаєден текст. Тоти други композициї ми нє обявени нїґдзе и велї людзе анї нє знаю же постоя.

Цо плануєш за далєй?

Граєм у нашим Дружтве, кед єст потреби и у других нашох Дружтвох.

Будзем я ище длуго грац и компоновац. Музика така уметносц хтора ма нєограничени можлївосци. На тим полю мож орац глїбоко и широко и то цали свой живот. У тей роботи мам потримовку своєй фамилиї и приятельох. Любел бим кед бим могол даґдзе обявиц свойо твори, бо заварти у фасцикли од нїх нїхто нє ма нїякого хасну, а витворени су за збогацованє нашей рускей култури и уметносци.

Лю.Г

ПИСНЯ МУ СТАЄМНО У ШЕРЦУ

Звонко Барна – поета

Звонко Барнов наш уж познати поета. Народзени є у Петровцох 13. марца 1949. року, у парастскей фамилиї. Основну школу закончел у свиїм родним месце, а штредню технїчну у Винковцох.
Ище у основней школи є замерковани як успишни творец поезиї. Перши його писнї друковани у тедишнєй Пионирскей заградки, а по тим у "Руским слове", "Маку" и "Шветлосци". Познєйше му писнї виходза и у "Новей Думки", а заступени є и у кнїжки "Поезия и проза Русинох и Українцох Горватскей" у виданю Союзу Русинох и Українцох РГ.
Участвовал на велїх литературних вечарох поезиї, на Митинґу поезиї, Петровским дзвону...
Учашнїк є у Отечественей войни, бул заварти, потим як вигнати жил у Заґребе. Оженєти є и оцец двоїх дзецох. Тераз жиє у своїм обновеним доме у Вуковаре.

БЕТЯРОВА СПОВЕДЗ

Плати мойо, плати,
шмати мойо, шмати,
стари панталони-
на вас сами плати.

Уж роками нови
и капут сом мал;
гудацом у карчми
и його сом дал.

Остала лєм рекла
и калапчок стари;
остал сом худобни
як жобрак на драги.

Шмати мойо, шмати
плати мойо, плати
стари панталони-
на вас сами плати.

И жеми сом дараз
у хотаре мал,
остатнї ланц
и його сом предал.

Остала лєм рекла
и калапчок стари...
Танцовал сом боси,
а гудаци грали.

Мамо моя мила,
то ци нє по волї:
и сама чувствуєш
як худобство болї.

ЗДОГАДОВАНЯ

Здогадуєм ше преднєй хижи
и святих сликох, на предку, у чолє.
Червеного руского партка
зоз широкима, на червено,
витканима смугами.
Посцелї, на корункох
вимальованима зоз червенима маками.
Руского пеца и лавки,
годзини на муре з кулями,
Велькей Ноци кед зме
дзивки облївали.
Здогадуєм ше Русадльох,
капури як зме квицели.
Дзвона петровского,писнї
и шпиванки рускей, нашей шмати.
Здогадуєм ше тебе валалу,
церкви нашей, котра стоїш на стред
валала,
як мац з велїма дзецми,
з отворенима дзверми, розширела ши
руки
и шицких виташ.
Я мац ваша и шмата ваша,
ту будзце Руснаци.

ВИСТАВА МАЛЮНКОХ ЖАНИ ЕРДЕЛЇ У ЖУПАНЇ

СЛАВОНСКА НЄВЕСТА ЗОЖИТА ЗОЗ РОВНЇНУ И ТРАДИЦИЮ

У рамикох 38-ого "Шокачкого сиєла", культурней манифестациї традицийней творчосци на подручу восточней Славониї, од 28. януара по 9. февруар 2005. р. у городскей ґалериї " Велики край" у Жупанї, отрима-на вистава малюнкох Жани Ерделї, академскей малярки зоз Винковцох.

На тей ше вистави, 11. самостойней у Горватскей, а 18. вкупно, Жана Ерделї по перши раз жупаньскей явносци представела зоз двацетрома малюнками хтори зробени влонї у технїкох олєй на платну, пастел и акварел, преважно зоз мотивами славонскей ровнїни, пейзажами и старинскима роботами на полю, а присутни и уметнїци вше мили мотиви мертвей природи, насампредз квеца и овоци.

Вистава наишла на добри одгук при тамтейших прихильнїкох красней уметносци що ше могло видзиц и на отвераню кед ю, у присуствe векшого числа визначних особох зоз явного и культурного живота того подруча медзи хторима бул и городоначальнїк Жупанї Ивица Ґриґич, отворел Никола Шафер, жупан Вуковарско – сримскей жупанії. Шафер визначел же Жана Ерделї у своєй другей оцовщини (народзена є у України дзе 1996.р. дипломовала на Академиї уметносцох у Києве), як славонско – сримска (петровска - зау.ав.) нєвеста, зоз любову и специфично подобовим виразом на своїх малюнкох виложених на тей вистави спозорює на красу природи хтора нас окружує. На красу на хтору у каждодньовим понагляню, часто ровнодушни и безвольни, анї нє обрацаме увагу; а зоз мотивами зоз традицийного живота застановює на хвильку час врацаюци нашо здогадованя на прешлосц хтора на щесце ище нє щезла цалком на тих просторох.

Потвердзуюци жупаново слова подобова критичарка Марлена Лончаревич у пригодним каталогу за тоту виставу, медзи иншим наглашела же при авторки „ вибор мотивох ма свою основу у поетским реализму, стилски ше операюци на шветлово ефекти европского импресионизму, покля вираз умерени експресионизем. Малюнки єй полни цеплоти и чувствительносци єдней суптилней женскей души"

З .Е.

Два мальунки Жани Ерделїовей у технїки "олєй на платну": Слунечнїк и Жатва

ОТРИМАНИ ТРЕЦИ НАУКОВО – ФАХОВИ СХОД "ТРИМАМЕ КРОЧАЙ З ТВОРЧОСЦУ МИКОЛИ М. КОЧИША"

КРОЧАЙ НАПРЕДОК ЗА РУСКИ ЯЗИК

На сходзе участвовала и Оксана Тимко Дїтко, а свою роботу послал и Дюра Лїкар

Концом февруара мешаца у Новим Садзе у орґанизациї Катедри за руски язик отримани **Треци науково-фахови сход "Тримаме крочай з творчосцу Миколи М. Кочиша"** на котрим учасц вжали або послали свойо роботи 18 познати науковци, линґвисти и просвитни роботнїки зоз Войводини, Републики Горватскей, Мадярскей, Естониї и ЗАД. Медзи нїма и дзепоєдни котри уж познати нашей явносци, а з тей нагоди визначуєме шлїдуюцих.

Тема:

I Творчосц Миколи М. Кочиша:

1. **др Тибор Миклош Попович**, Мадярска
-Творчосц Миколи М. Кочиша, кодификатора руского язика и можлївосци хаснованя у кодификациї русинского литературного язика у Мадярскей

2. **др Михайло Фейса**, Катедра за руски язик и литературу
-30 роки Ґраматики руского язика Миколи М. Кочиша (1974)

II Руски язик, литература, русинистика, славистика:

3. др Юлиян Рамач, Катедра за руски язик и литературу
-Язикова култура при Руснацох

4. **др Михал Тир,** Катедра за словакистику, Филозофски факултет
-Русинистика з аспекту славистики

5. **др Александер Д. Дуличенко**, Тарту, Естония
-Язик и язичне питанє (Под)карпатскей Руси

6. **др Иштван Удвари**, Мадярска
-Лемковски елементи у рускей писменосци
О язику документох епископа Гавриїла Блажевского и Кирилске писмо мукачовского епископа Йоана Брадача

7. **мр Гелена Медєши**, Нови Сад
-Од бачваньско-рускей бешеди по руски литературни язик

8. **мр Оксана Тимко Дїтко**, Загреб
-Дїєсловни катеґориї у руским язику

9. **Дюра Лїкар,** Миклошевци, Република Горватска
-Пестованє руского язика у Републики Горватскей у основних школох

III Руска демоґрафия, етнолоґия, култура:

10. **Мирон Жирош**, Мадярска
-Демоґрафски и културни обставини при Руснацох

IV Руски кнїжки, часописи, зборнїки, писателє:

11. **Боґдан Горбал**, ЗАД
-Учебнїки карпатско-русинского язика

12. **Михал Горняк**, Беоґрад
-Др Юлиян Рамач, Ґраматика руского язика

13. **Ирина Папуґа**, Нови Сад
-Зборнїк роботох "Studia ruthenica" (1-10) - глашнїк Дружтва за руски язик, литературу и културу, з огляднуцом на два науко-фахово сходи у рамикох "Дньох Миколи М. Кочиша" (1993, 1998)

14. **Ирина Гарди Ковачевич**, Нови Сад
-Зборнїк писньох школярох-поетох "Квитки з нашей заградки" и його хаснованє у настави по руски, литературних секцийох итд.

Як видзиме на тим сходзе презентовани 18 роботи котри барз значни за розвой руского язика бачванско – сримских Руснацох, їх култури и їх традициї. З тей нагоди наших читательох упознаваме зоз роботу Михала Горняка котри нас обсяжнєйше информує о Ґраматики руского язика.

Михайло Горняк

ОБСЯЖНО О НУКАШНЄЙ СТРУКТУРИ РУСКОГО ЯЗИКА

(Юлиян Рамач, Ґраматика руского язика)

У нашей ширшей явносци скоро нєзамерковано прешло зявйованє єдного дїла хторе ма капиталну значносц за тутейшу руску националну меншину – *Ґраматики руского язика* др Юлияна Рамача, рядового професора на Катедри за руски язик и литературу Филизофского факултета у Новим Садзе. Нє по першираз у тих наших бурйових часох зме препущели обачиц факт же живот заш лєм идзе своїм стаємним цеком, та гоч и по даяких побочних дражкох. У тим случаю ше роби о потвердзеню континуитета у културним, кед то досц повесц – живоце єдней з наших наймалочисленших националних меншинох, бачванско-сримских Руснацох.

Руснаци, приселєнци зоз подкарпатских крайох у Угорскей до тедишнєй Бачкей (половка 18. вику), гоч малочислени, отримали ше на тих просторох, звекшали свою популацию по масу хтора способна за живот и розвили ше до того цо су нєшка – препознатлївого културного и националного идентитету. Факт же у новоствореней Кральовини Сербох, Горватох и Словенцох 1918/19. року були припознати як национална меншина славянского походзеня под меном *Руси, Рушняци, Руснаци, Русини* – бул у тим поглядзе пресудни, цо видно зоз стану їх сонароднїкох у подзелєних карпатских обласцох хтори на припознанє националного идентитету чекали до початку 90-тих рокох (за дзепоєдних пришло позно, а дзепоєдни го нє дочекали анї по нєшка).

Кед язик єдна з основних характеристикох каждого народу, вец тутейши Руснаци нє маю причини буц застарани – у тим дїлу проф. др Юлияна Рамача находзиме потвердзенє виталносци їх язика, кед нє и културного и духовного стану. Очиглядне же мали право їх стари хтори

ше на сновательней скупштини Руского народного просвитного дружтва далєкого 1919. року, кед мали вибрац медзи українским и велькоруским (русийским) литературним язиком, опредзелєли за культурни и национални розвой засновани на народним, бешедним язику: **"... Ми маме наш прадїдовски руски язик хтори зме принєсли зоз старого краю,"** гварели з тей нагоди. **"... Наш народ ше нє жада одрекнуц и забуц свой руски язик, алє го жада усовершовац... Язик на хторим бешедуєме ма у себе моц и виталносц дальшого розвою и прето треба на нїм розвивац просвиту нашого южнославянского народу и за ньго вязац свойо обстоянє у новим краю хтори за нас уж постал стари, прадїдовски... "**

Тота ориєнтация прилапена, язик бачванско-сримских Руснацох кодификовани на славянским, кирилским писме (др Ґабор Костельник, *Ґраматика бачваньско-руского язика*, Сримски Карловци 1923), уведзени до системи образованя, на нїм написани велї литературни дїла, учебнїки за образованє од основного по универзитетски уровень, хаснує ше як єден з урядових язикох у АП Войводини, служи як приклад за ришованє проблемох культурного и националного розвою русинским заєднїцом у Словацкей, Польскей, Мадярскей, Румунії и України, у славистичних кругох є прилапени як єден зоз славянских язикох.

Коло половки 1995. року у Словацкей кодификовани и язик карпатских Русинох хтори жию на териториї цо подзелєна медзи пейцома державами – Словацку, Україну, Польску, Мадярску и Румунию. У язику карпатских Русинох єст вецей восточнославянски характеристики як у язику бачванско-сримских Руснацох, прецо ше го – вєдно з українским, билоруским и русийским – кладзе до ґрупи восточнославянских язикох. Уводзенє карпаторусинского язика до образованя, средствох информованя и явного хаснованя у спомнутих жемох, медзитим, идзе барз помали, варирує од жеми по жем, зависно од положеня и одношеня державних власцох ґу русинскей заєднїци.

У тим дїлу др Юлияна Рамача ше, най прецизуєме, роби о ґраматики язика тутейших, бачванско-сримских Руснацох хтори себе так и наволую – *Руснак/Рускиня/Руснаци*, а свой язик *руски/руснацки*. Тото мено вони принєсли з приселєньом, алє дзекеди хасную за себе и назву новшого походзеня – *Русин/Русинка/Русини*, хтору з Унґвару (Ужгороду) принєсли їх школяре концом 19. и на початку 20. вику, з чого виведзена и назва *русински язик*. Тота назва з часом прилапена и у сербским язику и у урядовим хаснованю.

Руски язик, як то и у тей роботи др Рамач потвердзує, праславянского походзеня, формовал ше у карпатским ареалу, на просторох дзе ше дотикаю восточнославянски и заходнославянски язики, та природне же ма характеристики и єдних и других. Найвекша часц лексики руского язика праславянского походзеня. Велї руски праславянски слова находзиме у истих або подобних формох у шицких славянских язикох. Окрем праславянских, у рускей лексики єст и пожички зоз церковнославянского, хтори прияти през церковни обряди и церковни кнїжки зоз скарбнїци християнскей терминолоґиї, як и зоз литературного язика угорских Русинох 18/19. вику, ткв. язичия, потим з мадярского (хтори прияти у першим стретнуцу з Мадярами у 9. вику), новши пожички з периоду по 1918. рок, як и з нємецкого, румунского и латинского, а по приселєню до Бачкей и Сриму по нєшка – и зоз сербского и горватского язика.

Автор третирує и прешвечлїво доказує же руски язик треба преучовац як формовану систему, а нє як диялект того або гевтого славянского язика, односно як самостойни славянски язик у хторим єст вельо заєднїцки характеристики з язиками и диялектами карпатского ареалу (словацким, польским, українским), алє нє припада анї єдному з нїх. При тим, автор поровнує руски язик з язиками и диялектами карпатского ареалу нє пре утвердзованє його походзеня и доказованє же ше роби о самостойним славянским язику, тримаюци же досц указац на розлики хтори му иманентни, алє же би з лексичного фонду и системи руского язика (слова, форми, конструкциї итд.), хтори формовани у старим краю Русинох, видвоєл нови пасма яки настали у язику бачванско-сримских Руснацох по їх приселєню до Бачкей. Вон руша од того же у старим краю настало шицко тото цо заєднїцке бачванско-сримскому рускому язику и язиком карпатского ареалу и приходзи до заключеня же елементи яки нєт у карпатским ареалу (а єст их у бачванско-сримским руским язику) новшого, найчастейше сербского и горватского походзеня.

У розвою бешедного и литературного язика тутейших Руснацох барз важну хвильку представя присельованє до Бачкей пред 260 роками. У новим штредку, у нових условийох живота, без значнєйших вязох зоз старим крайом, язик ше – оддвоєни од карпатских диялектох – розвивал под моцним уплївом нового материялного и культурного штредку у хторим доминовал сербски язик. Пожички зоз сербского и горватского язика примани од приселєня аж по нєшка – и зоз бешедного и зоз литературного язика. Пожички, гоч прилагодзовани ґу духу и законїтосцом руского язика, мож препознац у велїх обласцох сучасного живота – од науки, природних зявеньох, назвох чловечого цела, хоротох, администрациї, образованя, привреди, тарґовини, транспорту, занїманьох, спорту, характеристикох и схопносцох, назвох стварох у обисцу, облєчива, єдлох и напою, древох, рошлїнох, квеца итд. по абстрактни поняца.

У тим обсяжним дїлу (38,5 табаки, 615 боки), после Уводу о язику и науки о язику шлїдза поглавя о фонетики, морфолоґиї з твореньом словох, синтакси, лексиколоґиї, историйним розвою народного, бешедного язика з окремним огляднуцом на фонетику, формованє и розвой литературного язика од початку 20. вику по нєшка, з общим реґистром на концу. Роби ше, значи, о комплетним обробку шицких основних питаньох системи язика бачванско-сримских Руснацох.

Зоз тим синтетичним дїлом др Юлиян Рамач сумирує резултати своєй вецейдеценийней педаґоґийней и науковей роботи, предлужує роботи своїх предходнїкох др Ґабра Костельника, кодификатора руского литературного язика и "оца рускей писменосци", професорох Гавриїла Надя и Миколи М. Кочиша, авторох велїх роботох з обласци рускей лингвистики зоз пейдзешатих и шейдзешатих рокох прешлого вику, потвердзує исправносц одлуки яку руски предняци принєсли далєкого 1919. року заснованей на похопеню же Руснаци маю *свой язик* и спознаню же *док маме свой язик, будзе и нас*.

Тото цо вшелїяк представя окремну вредносц того дїла то факт же автор шицки питаня руского язика спатра часово и просторно у контексту историйного розвою и диференциациї славянских язикох, снуюци свойо становиска на автентичних прикладох од найстарших часох по нєшка.

На основи винєшеного, можеме з правом заключиц же тото дїло проф. др Юлияна Рамача будзе нєобходни приручнїк за виучованє руского язика и литератури нє лєм за школярох и студентох хторим є скромно наменєни, алє и за шицких гевтих цо ше занїмаю з виучованьом славянских язикох. Нє случайно єден з рецензентох, проф. др Йован Єркович гварел же ше зявенє такого дїла у календаре каждого народу означує з червенима буквами.

НОВА КНИГА МР. РОМАНА МІЗА

УКРАЇНЦІ В ЛИПОВЛЯНАХ І НОВІЙ СУБОЦКІЙ

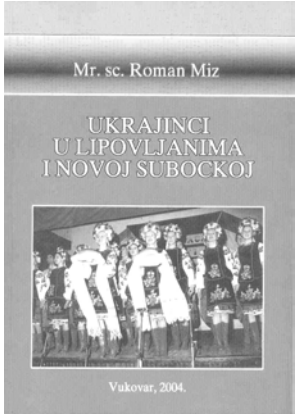

У Липовлянах 12 березня 2005 року відбулася презентація книжки "UKRAJINCI U LIPOVLJANIMA I NOVOJ SUBOCKOJ" (“ Українці в Липовлянах і Новій Субоцкій”) автор якої мр. Роман Міза, науковець, історик і священик. Автор поділив книжку на дев’ять розділів:

I Галичина і Лемківщина наприкінці XIX і на початку XX століття
II Липовляни - новий рідний край для переселених українців
III Поселення українців в Липовляни
Поселені під час Другої світової війни
Поселені після Другої світової війни
IV Українці в Новій Субоцкій та інших місцях
V Заснування греко-католицької парохії у Липовлянах
VI Літопис парохії і її душпастирі , тобто парохи, дяки, прислужники і дзвонарі
VII Культурно-просвітнє життя липовлянських українців
VIII Викладання української мови в загальноосвітній школі "Йосип Козарац"
IX Вітчизняна війна 1991-1995 року

Сам автор, нажаль, не зміг бути присутнім на презентації через хворобу, тому його обов’язки виконував проф. Джуро Відмарович, колишній посол Республіка Хорватія в Україні, який також написав і післямову до книжки, Нікола Шанта директор видавництва "Руське слово" з Нового Саду і mr.sc. Теодор Фріцкі.

Автор книжки зазначив, що вона відзначає не тільки 110 річницю переселення, а також становить фундамент історії українців у Липовлянах, їхнього життя і вкладу у багатонаціональній спільноті липовлянської громади. Таким чином хоче відзначити і зберегти якомога більше даних, зібраних з нагоди 110 річниці переселення, на честь і згадку про предків і як заохочення для нащадків.

Іванка Слота

ФЕСТИВАЛ РУСКЕЙ ПИСНЇ КОМПОНОВАНЕЙ У НАРОДНИМ ДУХУ

УЖ 15. РУЖОВА ЗАГРАДКА

Ювилейни 15. по шоре фестивал рускей писнї компонованей у народним духу "Ружова заградка" отримани 18. февруара у студию "М" Радио Нового Саду. Орґанизатор була Руска редакция Радио Нового Саду з помоцу РТВ Нови Сад. У сали студия "М" фестивал провадзело прейґ 500 патрачох, а бул и директно преношени на габох Радия и Телевизиї Нови Сад.

На фестивалу були заступени 18 нови композициї. Медзи авторами и шпивачами були и даскельо млади хтори ше перши раз зявели того року. Шицких шпивачох провадзел тамбурови оркестер Радия Нови Сад.

Додзельовали ше три награди за найлєпшу композицию, а тиж так були и награди за найлєпши аранжман, найлєпши текст, найлєпшу интерпретацию як и награда публики. Першу награду фахового жирия достала композиция "Я нє прето шпивам" автора Михала Лїкара, а шпивал ю дюрдьовски квартет: Даниєла Мушицки, Вера Салонски, Михайло Колєсар и Мирко Кочиш. Першу награду публики за котру гласали нє лєм патраче у сали студия "М", алє и слухаче и патраче РТВ Нового Саду, достала композиция "Шумни сце дзивчата" автора Йовґена Надя на текст Мирослави Даждиу, хтору одшпивал Владимир Варґа.

У павзи, док фахови жири одлучовал о наградох наступела дюрдьовска Женска жридлова ґрупа зоз провадзеньом тамбуровей оркестри КУД-а "Тарас Шевченко". Тиж так у голу студия "М" нащивителє могли розпатрац подобову виставу малярох, Еуфемиї Новта зоз Руского Керестура, Мариї Планчак Николич зоз Руменки и Колї Обровского зоз Нового Саду.

У тих петнац рокох отримованя фестивалу на нїм ше зявели 184 нови руски писнї, на хторих робели велї музични фаховци и текстописателє, та так дзекуюци тому вельо збогацени музични скарб бачванско-сримских Руснацох.

КЕТИ(Томислав Кетелеш)

ДЗВОНИ РОДНОГО ВАЛАЛА

Гласи дзвонох родного валала
зоз свою арию шерцу ми премили
уж длуги роки, зоз валалом вєдно,
свою власну долю и вони прежоли.

Кед ви задзвонїце з галсами моцнима,
з вами моя душа и шерцо ми шпива,
на твари ми теди радосц и веселосц
и у гласу вашим ше умива.

Ви наявюєце и смуток и радосц
шмерц нєобкеровану и миле родзенє,
дзень, вечар, витаце и оглашуєце
нєщесца вельки – войну и палєнє.

Дзвони стари, дзвони у високей турнї,
на вислуги вашей вам треба дзековац
и тим дац признанє цо вам ище давно
дали за вас шицких з металу виковац.

Дзвоньце дзвони, дзвоньце у каждей нагоди
на ценко, чи на грубо, зоз гласами бийце
бо Вашо дзвонєнє, покля ше лєм чує,
означує вашо у валалє жице.

А кед умрем, мили дзвони,
та кед и мнє оддзвонїце,
та аж теди лєм у цудзих
першох жаль рушице.

Лєм Ви дзвоньце з моцнима гласами,
дзвоньце дзвони, гоч мнє и нє будзе;
нє бойце ше, буду Вас и далєй
слухац нашо браца, нашо людзе.

ЛЮБИЦА ГАРГАЙ

ТО НЄ ТОТ ВАЛАЛ

Бул час
кед сом була барз мала
думала сом же є на концу швета
же и ластовка хтора тадзи лєта
заблукала як до шлєпей улїчочки
як и я раз од своєй мамочки.
Пришол час
кед сом кус подросла
похопела же около други валали
лєси дильови городи нє мали
же людзе велї цо у валалє зачати
по цалим швеце розошати.

Бул то час
мойого вирастаня
порозумела сом людзох у валалє
парастох стретаюци их на дильове
жени хтори ходза до церкви
аж и гевтих цо з валалу сцекли.

Пришол час
кед младосц розквитала
танци и писнї були прекрасни
перши любови родичом нє ясни
дзивчата хлапци за зле нє знали
валалу свойому вирни остали.

Бул то час
кед валал остал сам
кед го велї у шерцу тримали
кед велї за гевтима цо пошли бановали
кед велї жадали врациц ше дому
а мацери ґу дзецку свойому.

Пришол час
велького болю
кед брат на брата замкнул капурку
кед шестра шестру нє видзела од смутку
кед сват пре свата прешол на други бок улїчки
кед ше кума зоз куму нє сцела модлїц при
каплїчки.

Чи придзе час
цо бул дакеди
чи валал насправди на концу швета
чи ластовка и тераз тамаль лєта
чи заблукала до валалу другого
а нє до того за шицких смутного?

Дньовнїк Адама и Еви

Виривки з дньовнїка Адама и Еви мойому пра-пра-прадїдови предал, за красни пенєж, його познати з ловох на єленї по славонских лєсох, барон Мингаузен. Пан Мингаузен твердзел же особнє зоз камених таблїчкох преписовал текст дньовнїка до своєй теки! Я до дньовнїка дошол зоз фамелийним нашлїдством и з тей нагоди го презентуєм явносци.

Фраґмент з Адамового дньовнїка: собота, 31. марец

Крашнє сом єй гварел: Нє рушай яблуко! А вона мнє: Яблуко ароматичне, диєтне, полне є витаминох, то райска овоц и нєобходне є у нашей поживи! Нє були єй добри хлєбово древа, били хлєбово коренї, мархва, редкви, млєкова ґраворица и рижна маунаста желєнява, бундавки, покрива и лампащиково лїсце (за шалату), кокос, черешнї, ягоди, грозно, банани, жемово орещки, орехи, лїсковци и друге. Пре райску овоц страцели зме Рай! Як би народ повед: «Драгша пита од тепши!»

Фраґмент зоз Евового дньовнїка: стреда, 4. април

Гоч уж прешло шейсц роки як зме пошли з Раю, Адам ми ище вше, скоро каждодньово, предруцує тото коштованє з яблука. Було та прешло! Идземе далєй! Створиме ми рай и ту! Ево уж маме двох синох, Каина и Абела, комфорну пещеру, припитомели зме вовка же би нам чувал уход до нашого дому, а у аклю пред пещеру находза ше припитомени конї, на хторих Адам одходзи до лову, та кози и овци хтори нам даваю млєко, сир и шметанку. Чи то мало?

Фраґмент зоз Адамового дньовнїка: собота, 7. април

У лєм єдним шлєбодним дню у тижню знова ше влапам писаня дньовнїка. Шицки други днї у тижню од рана до самого вечара сом у лову. И цо мам од того? Кед сом вчера вечар лєдво влапел вепра и привлєкол го до пещери, Ева гуторела: «Знова вепер! Знаш же єдзенє муши буц рижнородне!» А, хто вец влапел шицки тоти ракуни, язавци, кертици, герчки, куни, заяци, антилопи, дабри, вивирки, сарнї и медведзи чийо скори престарти по патосу пещери и охранюю нас од жими? А синове нєпреривно глєдаю дацо сладке, як ке би були даяки ґравидни жени! Яка фамелийна нєподзековносц! Нє бриґа их же я робим у подлих роботних условийох, по дижджу, шнїгу и жимним витру лєбо по лєтней горучави, же мам застарене орудиє и же сом на роботи виложени кусаню дзивим животиньом!

Фраґмент зоз Евового дньовнїка: штварток, 12. април

Нє гутори задармо народна присловка «Чистосц половка здравя!» Алє, цо то вредзи же я по цали дзень пораїм наш дом, кед Адам зоз лову придзе замасцени як швиня, так повесц вше забудзе очухац ноги кед уходзи до пещери, нє умива руки скорей вечери и после нужди, а и плюва по патосу! У сексу, заш, нє практикує нїжносц, нє умива зуби и шмердзи як хорт, а ище ме и щипе зоз свою браду. И вец ти, Ево, будз задовольна! Баш!

Фраґмент зоз Адамового дньовнїка: собота, 14. април

Дас пред мешацом принєсол сом дзецом два бависка: Малого заяца и мале маче. Алє, заяц скапал (вироятно го поєдли), а за маче ше указало же є лєвче та зме го вируцели зоз пещери. Дзеци тераз нє маю роботи, допито им и лєм ше вадза та глєдаю одо мнє же бим им принєсол нови бависка. Як кед би бависка росли на древох! Ева, заш, глєда же бим ю даґдзе виведол бо єй уж досц каждодньових обовязкох и истих лїцох. Обецал сом єй же ю одведзем на «руцанє каменя зоз плєца», до лову на найкревожаднєйши жвирини лєбо припатрац ше як вулкан вируцує розжирячену лаву. Вона гутори же ше у поглядзе романтики справуєм як даяки слон у пещери полней зоз ствaрами, та же жада романтични одпочивок на побрежю моря зоз каждодньовим припатраньом як слунко уходзи до моря. То нє приходзи до огляду бо я Адам ловар и прави хлоп, а нє даяки турист и романтичар!

Надпомнуце автора: Водзенє дньовнїка Еви и Адама на тим месце нараз претаргнуте. Модлїм нашлїднїкох барона Мингаузена же би у його стварох пренашли и послали ми преписки, односно предлуженя дньовнїкох (давно плацене!) наших пра-пра-пра-прародичох!

Яким Пушкаш

ПЕТРОВЦИ: Схадзка Орґанизацийного одбору спортских бавискох Яши Бакова

ПОТРИМОВКА МЕДЗИНАРОДНОМУ ХАРАКТЕРУ БАВИСКОХ

У орґанизациї ґрупи граждановх на чолє зоз членами Орґ. одбору лоньских медзинародних турнирох у фодбалу и пикаду у Ловарским доме у Петровцох 20. фебруара 2005.р. отримана схадзка Орґанизацийного одбору Спортских бавискох Яши Бакова

До Петровцох, на першу схадзку вивершного орґану спортских бавискох местох дзе жию Руснаци, у їх 14 рочней историї, хтора отримана звонка Войводини дзе су основани и дзе им и тераз шедзиско у Новим Садзе, пришли представителє Руского Керестура, Коцура, Дюрдьова, Нового Саду и Вербасу. Представителє з других местох нєприходзенє оправдали з особнима лєбо технїчнима причинами. Поволанки ше як госци одволали Славко Бурда, предсидатель Союзу Русинох и Українцох РГ, Андрия Яґрич, подначальнїк Општини Боґдановци, Дюра Бики, предсидатель Националней ради Руснацох Општини Томповци, Миле Миланович, предсидатель Националней ради Сербох Општини Боґдановци и Звонко Костелник, предсидатель Ради МО Петровци.

Перша часц того сходу була пошвецена анализи прешлорочних Бавискох и планом и програмом за тогорочни. Зоз звиту хтори поднєсол Иван Папуґа, предсидатетель Орґанизацийного одбору СБ ЯБ, могло ше дознац же у рамикох XIII Бавискох отримани 12 екипни турнири у 10 спортских конарох, а на 3 отримани и змаганя у поєдинєчней конкуренциї.Участвовали 76 екипи у хторих було 425 змагательох зоз 14 местох од пионирскей по ветеранску катеґорию. Турнири отримани у 6 местох медзи хторима найвекшу терху знова поднєсол Руски Керестур зоз орґанизацию 5 турнирох, а по перши раз, зоз отримованьом турнирох у Петровцох, Бависка вишли зоз войводянских граніцох. Ярослав Виславски, секретар ОО СБ ЯБ, наглашел же од планованих нє отримани лєм турнири у основношколскей конкуренциї хтори ше до влонї традицийно одвивали под час преслави Дня ОШ и Ґимназиї "Петро Кузмяк" у Руским Керестуре.

Причина тому нєотримованю була тота же школске руководство нє потримало таку идею. У розправи, прешлорочни Бависка у орґанизацийним поглядзе оценєни як барз успишни з наглашеньом же и у змагательним змислу обачлїве напредованє, поготов при ткв. малих спортох.

Бешедуюци о планох и програмох за наступни XIV Бависка визначене же би требало затримац голєм тогрочни уровень з отвореносцу за прилапйованє нових спортских конарох як и з можлївосцу же би ше у даєдним спорту отримали и два турнири. Основни циль Бавискох, попри змаганя и надалєй будзе сходзенє, упознаванє и друженє людзох з наших местох, поготов младих. На схадзки одредзени домашнї турнири и прилапени термини отримованя дзепоєдних з нїх цо их предложели орґанизаторе. Порадзене же би ше у Коцуре отримали шаховски турнири за основношколцох и сениорох и пионирски турнир у фодбалу. У Шидзе ше знова отрима турнир у столним тенису, вербаске КПД "Карпати" у рамикох означованя 15 рочнїци иснованя будзе домашнє у ґуґланю, штреляцтве и пикаду, Руски Керестур ше прилапел орґанизовац пионрски рукометни турнири за дзивчата и хлапцох, потим у одбойки, спортским риболове, билияру и, кед Нове Орахове нє годно, и турнир у фодбалу за сениорх. Петровчанє ше прилапели орґанизациї шаховского змаганя лєбо турнира под час "Петровского дзвона" и турнира у малим фодбалу за ветеранох.

Дзекуюци участвованьом Петровчаньох и Миклошевчаньох и 13. СБ ЯБ мали медзинародни характер. Петровчанє ше зоз 6 екипами змагали на 5 турнирох – у столним тенису у Шидзе, ґуґланю у Новим Садзе, малим фодбалу за ветеранох у Дюрдьове и фодбалу у пикаду (2 екипи) у чим були и домашнї. На тих двох турнирох Миклошевчанє єдино и участвовали.

Пре нєприходзенє представительох зоз вецей местох одступело ше од скорейшей пракси же би ше на схадзки Орґанизацийного одбору такой приявйовали и учашнїки турнирох зоз заключеньом же би орґанизаторе благочасово розпослали поволанки подрозумююци и таки одвит потенциялних змагательох, а Иван Папуґа одредзени за координатора тих активносцох. Дюра Бики у мено Миклошевчаньох ше пребачел же пре вибудов школи и хаснованє Дружтвеного дому за наставу дзецох вони того року нє можу буц домашнї и наявел векше участвованє спортистох зоз того места. Орґ. одбор прилапел становиско же би його делеґация глєдала урядови при-єм при чолних особох Националного совиту Руснацох СЧГ з цильом дефинованя места и улоги СБ ЯБ при Руснацох взагалї и у складзе з тим глєдац одвитуюцу потримовку у каждим поглядзе од Совиту.

Пре нєприходзенє чолних людзох Совитох , руского и українского, зоз СЧГ як и дзепоєдних компетентних особох зоз националних радох у Горватскей, насампредз рускей ВСЖ, округли стол на тему “СБ ЯБ як мост повязованя местох дзе жию Руснаци и Українци у РГ и СЧГ” хтори отримани после кратшей павзи у истим составе, нє мал “чежину” яку орґанизаторе задумали и нє могол дац конкретни одвити о тим питаню. Прето лєм пречитани 3 реферати хтори пририхтали бувши професийни новинаре. Данил Гарди инспировани з особнима дожицами стретнуцох сримских и бачванских екипох поткрипеного зоз фактоґрафскима податками приририхтал цепло прилапени реферат под назву “Стретнуца спортистох зоз наших местох у контексту медзисобного зблїжованя; огляднуце на прешлосц зоз попатрунком на будучносц” чий поднаслов “ Славне, ша, приходза Бачванє!”. Михайло Рамач, новинар у пензиї и длугорочни спортски роботнїк зоз Нового Саду, на свой особени, аналитични способ представел “Кратке огляднуце на 13 отримани Спортски бависка Яши Бакова” зоз основну тезу же у тим периодзе вони постали свойофайтова институция хтору мож положиц до ранґу “Червеней ружи” лєбо “Дядьового мемориялу”. Долу подписани у реферату “Можлївосци сотрудніцтва СБ ЯБ зоз орґанизациями и здруженями хтори маю национални пред`знак у РГ и СЧГ” предложел модели того сотрудніцтва чий конєчни циль же би Бависка мали стаємни медзинародни характер з чим би могли буц єден з мостох повязованя наших местох з обидвох бокох Дунаю. Як єдини дискутант тоту иницияпиву у мено Союзу Русинох и Українцох РГ потримал Славко Бурда и додал же Союз отворени за таки иницияпиви и порихтани є помогнуц у их реализациї.

Урядова часц закончена зоз препорученьом же би кажде зробел цо вецей може на хасен Бависких после чого друженє предлужене на заєднїцким полудзенку.

З.Е.

Хто бул Яша Баков

Яким-Яша Баков
(Дюрдьов,1906 - Нови Сад,1974).
Походзи зоз стреднє маєтней селянскей фамелиї. Оцец Янко, мац Гелена, родзена Мудри, мали го єдного. Основну школу закончел у Дюрдьове, ґимназию у Зренянину, а филозофски факултет у Беоґрадзе 1933. року. Службовал як професор у Славонскей Пожеґи, Копривници, Сомборе, Руским Керестуре, Новим Садзе, Сараєве, Панчеву и Беоґрадзе. Яша вецей як 10 роки тримал югославянски рекорд у скоку з палїцу (3,70). Бул учашнїк Берлинскей олимпияди. Атлетика була його окремна любов и преокупация.1947. року Яша зохабя професию професора и преходзи зоз Руского Керестура до Нового Саду за спорского педаґоґа. Як професор сербско-горватского и французкого язика, за цо бул квалификовани, робел лєм тринац роки.У фаху спортского педаґоґа робел по конєц свойого живота, а службовал у Сараєве, Панчеву, Беоґрадзе и Новим Садзе. Зоз того периода и його роботи як теоретичара, практичара и науковца з обласци физичней култури, спорта и поготов лєгкей атлетики. Зоз тей обласци Яша обявел коло 20 кнїжки. Писал и литературни твори котри обявйовал у "Руским слове", "Руских народних календарох", часопису "Шветлосц", як и у даскельо антологийних виданьох.

СТРЕТНУЦА СПОРТИСТОХ ЗОЗ НАШИХ МЕСТОХ У КОНТЕКСТУ МЕДЗИСОБНОГО ЗБЛЇЖОВАНЯ, ОГЛАДНУЦЕ НА ПРЕШЛОСЦ ЗОЗ ПОПАТРУНКОМ НА БУДУЧНОСЦ

СЛАВНЕ ША ПРИХОДЗА БАЧВАНЄ!

"Послухайце, пречитайце, за Керестур ше рихтайце,
там ше рихта велька слава и возможносц вам ше дава,
да Гвиздочку провадзице – турнир руски нащивице,
трицец роки Русин слави як ше фодбал у нїх бави".

Зоз тим початним стихом вельо обсяжнєйшей писнї зоз хтору пред пейдзешат роками, наш поета, Петровчань Силвестер Ерделї поволовал своїх валалчаньох, окреме любительох фодбалу, одволац ше на поволанку госцованя у Руским Керестуре до чийого сом рукопису дошол дзекуюци, насампрез, його младшому синови Звонимирови, хтори ту медзи нами як спортски роботнїк, як цо бул и його оцец, чию 75 рочнїцу од народзеня означуєме у тим року.

Силвестер Ерделї, кельо мнє познате нїґда нє бавел фодбал, алє бул, як би нашо людзе поведли, винїмково надарени ґу науки. Нажаль, остал на валалє обрабяц тоту славонску жем, находзаци шлєбодного часу за писанє поезиї, дружтвене и культурно–спортске анґажованє. Правел тиж, як сом гварел, таки подобни плакати, ручно, найчастейше зоз клайбасом, паметам, барз успишно же то були, повед бим свойофайтови прикладнїки уметносци... А плакати рисовал нє лєм спортски, алє и кед були культурнозабавни збуваня у валалє - од премиєрох драмских фалатох у валалє и вельочислених балох – культурного и ловарского, як ше теди гварело, физкултурного... Нажаль, чкода же су нє зачувани у векшим чишлє.

Иншак, фодбалски екипи у местох у хторих жию Руснаци, а познєйше ше на тоти простори приселєли и Українци, по длугорочней традициї, стретали ше з нагоди Кирбая. Ша, яке лєм то славне було кед ше по валалє пречуло же за октоберски петровски Кирбай приходза Бачванє! Тиж так, ту у Петровцох, свойо значенє мали и такволани сримски дербиї, стретнуца фодбалерох зоз Петровцох и Миклошевцох, потим госцованя рускокерестурского "Русина", шидянскей "Слоґи", екипи тамтейших Руснацох у тим штредку у чиїх шорох, велї ище и нєшка паметаю же бавел славни Осиф Канюх-Мачурка.

Паметам як дзецко яке лєм то славне було кед приходзели Керестурци, наприклад, у тедишнїм чаше под руководством уж покойного Владимира Ґаднянския, хтори уж теди були єдна зоз лєпших, можебуц, аж и найлєпша екипа у тедишнєй Суботицкей лиґи. За мнє, як дзецка, було цошка нове и нєпознате, тото зогриванє пред початком змаганя. Яґда их нєшка у думкох видзим пред очми свойого дзецинского попатрунку як бежа, тадзи, тамаль, а потим швидко назад, бию на капуру Рацови (Стинчичови), док Яни Дудаш дава совити як ше познєйше будзе бавиц у одбрани... Були шицки у билих дресох, шицки у истих ґачицох, орайбани и випейґлани... Таки уровень спортскей орґанизованосци у нашим и околних штредкох ище зме нє мали, та то було вельке дожице, хторого ше и нєшка дзечнє здогадуєм.

Славна петровска, такволана "олимпийска екипа" у хторей бавели браца Чаканово, Любо и Владо, потим Мирослав Бурчак, Силвестер Дудаш, Йовґен Югас-Томашов, лєбо Томащик, Томислав Бесерминї-Бато, браца Боґмеково, Микола и Михал..., штредком пейдзешатих рокох госцовала у Коцуре тиж на Кирбай. Резултат бул 3:3, алє то нє було анї таке значне. Значнєйши бул тот, як го вшадзи наволовали, треци пол час: одход на вечеру, теди то було по обисцох, на кирбайски танєц, дружене и творенє приятельствох, о хторих ище и нєшка можеме слухац носталґични здогадованя.

Петровчанє одходзели тиж и до Бачинцох, ту приходзели Бачинчанє, вец до Нового Орахова, дзе ше пребувало, найчастейше два днї. Бо, одход бул на автобусу до Вуковару, вец на гайзибанску штацию до Борова-населєня и помали гайд до Бачкей Тополї... Тоти два штредки, Петровци и Нове Орахово, тельо ше сприятелєли и зблїжели же аж нашо двоме у тедишнїм чаше найлєпши фодбалере, Мирослав Пап-Матов и Звонимир Гарди, док студирали у Суботици, єден час бранєли фарби тамтейшей "Славиї". А кед и нєшка медзи тедишнїма спортистами спомнєме тот штредок, вец, повед бим , нєт конца бешеди о сердечним приєму у Новим Орахове, о бависку Томислава Малацкого, Емедия братох Провчийових, Дюри и Юлина, опасносци за ґолманох од Стоїльковича, познатого як Циґо и других, же би ше шицко закончело зоз збуванями у Малацковей карчми, лєбо у остатнїх рокох у мотелу "Рона".

И Коцур остал у приємним здогадованю, верим , бавячом зоз обидвох штредкох. Петровски ґолманє сиґурно нїґда нє забуду бица Горняка, хторому дали и назвиско Кулька, вец одбрани Хромиша, або Стариґи, потим бависка Недельковича, братох Боканових, а теди, як и нєшка, шицки ше лєм по приємним здогадуєме Здравка Бабича, леґенди коцурского фодбала, хтори и нєшка ту медзи нами, хтори бул фодбалер, алє вше остал чловек, наш приятель.

И ми, Руснаци, спатрели зме ше на других, та и наша НВРО "Руске слово", почала орґанизовац спортски бависка под исту назву. Ми, у Петровцох як орґанизаторе зме ше уключели 1979. и 1984. у малим фодбалу, 1978. року у вельким фодбалу, док наш ШК "Огньогашец" 1980. року погосцел любительох того спортского конара. Крем фодбалерох и шахистох змагали ше и одбойкаше, столнотенисере, штреляче зоз воздушну пушку, ґуґлаше и други, док заслуги у 10 рочним периодзе орґанизованя и участвованя на Спортских бавискох "Руске слово" зоз Петровцох зоз Плакету наградзени Янко Ерделї.

У стретнуцох спортистох у местох и городох у хторих жию Руснаци и Українци у РГ окрем Петровчаньох найчастейше участвовали и екипи у малим фодбалу, одбойки и шаху зоз Заґребу, Липовлянох, Вуковару, Осєку... Раз, здогадуєм ше, турнир у малим фодбалу отримани у рамикох тедишнєй Манифестациї култури "Петровски дзвон". Кельо то було добре и хасновите, насампредз, у орґанизацийним поглядзе, требаме и ми, нєшка побешедовац и роздумац, та можебуц знова, голєм за тоти менши спортски стретнуца як цо шах, штреляцство и други (най пребача Миклошевчанє же сом нє

СТРЕТНУЦА СПОРТИСТОХ ЗОЗ НАШИХ МЕСТОХ У КОНТЕКСТУ МЕДЗИСОБНОГО ЗБЛЇЖОВАНЯ, ОГЛАДНУЦЕ НА ПРЕШЛОСЦ ЗОЗ ПОПАТРУНКОМ НА БУДУЧНОСЦ

спомнул их винїмково успихи на спортских бавискох у штреляцстве и столним тенису), орґанизовали, наприклад кед ше у Петровцох отримує "Петровски дзвон", у Руским Керестуре "Червена ружа", лєбо "Коцурска жатва" у Коцуре. Алє, обавам ше же чи то вец, можебуц, нє випатра же дакому розказуєце кеди же би бул домашнї у даєдним змаганю?!

Яка будучносц наших спортских стретнуцох? Така за яку ше ми сами себе вибориме у своїх штредкох и блїзшей околини! Жалошнє, голєм, по моїм думаню, значне же ше нашо предходнїки зиходзели у вельо худобнєйших економских обставинох. Дахто пове, анї нєшка нє лєгко, алє кед нас нєшка як цо було медзи двома войнами и як цо було медзи нашима старима, нє будзе, повед бим, повязовац тота свидомосц о потреби зиходзеня и зблїжованя як факта обставини и исновання, вец нє видзим обаваня за дальшу перспективу Спортских бавискох Яши Бакова, окреме тераз кед маю медзинародни характер. Знам же будзе и таких цо поведза же лєгко то написац на паперу, же будзе и таких цо нас буду критиковац у шветлє збуваньох на тих просторох у остатнєй войни, алє и єдни и други най знаю, док дунайски побрежя буду злучовац, а нє розлучовац, по тамаль и нас Руснацох и Українцох будзе ту, по тамаль останєме и отримаме ше!

Як цо сом започал, так сцем и закончиц зоз стихами Силвестера Ерделя зоз уж спомнутей поволанки за одход до Руского Керестура у хторей поета пише:

"Надпоминам ище Вам о тей
драги кельо знам,
кед нє маце родзини, кумох,
сватох и нини,
Миронь карчму ище ма и з
радосцу вас дочека.
Порихта Вам єдла, вина, яґда сце
му родзина,
то будзе на перши май – тей
писньочки тераз край".

Данил Гарди
(Пречитане у Петровцох на схадзки Орґанизацийного одбору Спортских бавискох "Яши Бакова", хтора отримана 20. февруара 2005. року.)

Такволана "олимпийска екипа петровскей "Гвизди" зоз 1953. року:
Стоя з лїва на право:Микола Тот Боґмеков, Силвестер Дудаш Семанов, Яким Монар, Яким Иван Фитькошов, Силвестер Тот Боґмеков (Чичун)
Куча з лїва на право: Владимир Чакан, Любомир Чакан, Янко Тот Боґмеков, Йовґен Югас Томашов (Томащик), Симеон Дудаш Семанов

ШАХ ЗНОВА НА "ПЕТРОВСКИМ ДЗВОНУ"?

Скорей Оцовщинскей войни шах бул часто заступен и у рамикох манифестациї "Петровски дзвон". Звичайно внєдзелю предполадньом отримовали ше рижни шаховски змаганя у хлопскей и женскей конкуренциї, поєдинєчно и екипно. Орґанизатор тих змаганьох, на котрих участвовали велї шахисти зоз Славониї и Войводини, бул шах клуб "Огньогашец" зоз Петровцох.

Под час Оцовщинскей войни комплетни инвентар "Огньогасца" (шах ґарнитури и годзинки) покраднути, а його найвизначнєйши члени розошали ше по цалей Горватскей, Нємецкей и Югославиї. То була причина прецо на повойнових "Петровских дзвонох" шах нє бул заступени. Медзитим, на иницияциву дакедишнїх членох шах клуба "Огньогашец" Звонка Ерделя, Миколи Винтоняка, Дюри Гаргая и автора тих шорикох, шах би ше на "Петровски дзвон" могол врациц уж того року (?!), а з нагоди 30-рочнїци уходу шах екипи "Огньогасца" до тедишнєй Першей лиґи Славониї и Баранї, як першого валалского клубу котрому ше таке дацо поспишело. Спрам того предкладу, на "Петровским дзвону 2005" одбавело би ше приятельске змаганє екипи Союзу Русинох и Українцох Горватскей (Лїкар, Звонко Такач, Микола и Иван Винтоняково, Ерделї, Гаргаї...) процив одвитуюцей селекциї Войводини. Окрем же би то вшелїяк могло буц интересантне и квалитетне змаганє, то би була нагода же би ше знова порушала шаховска активносц у Петровцох.

Я. Пушкаш

МЕСТО ВЕНЦА ЯНКОВИ ВЕРЕШОВИ ЗОЗ МИКЛОШЕВЦОХ (1931 – 2005)

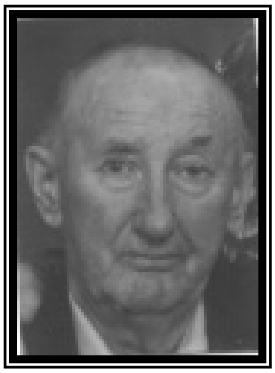

РОБОТА ОПРЕЗ СВОЙОГО ЧАСУ

Лєм написац же 21.януара, после длугей и чежкей хороти , у 74-тим року умар Янко Вереш з Миклошевцох, хтори поховани 23. януара, думам же з тей нагоди нє досц, гоч о нїм за живота велї новинаре, нє лєм на руских медийох, поведли вельо того.

Кед дахто з Миклошевцох у прешлих рокох преславел мено свойого валала, сиґурно же ше на самим верху находзи Янко Вереш. Як єдного спомедзи найуспишнєйших одховйовачох швиньох и продуковательох прашатох у дакедишнєй заєднїцкей держави, познали го у велїх штредкох. Хронїчар зазначел же найуспишнєйшу продукцию витворел у 1983. року кед викармел 950 шудови и випоручел на тарґовище 118 600 кили меса. Теди од 65 прашачкох одховал 1.040 прашата. За таки продукцийни рекорди од Задружного союзу Горватскей достал Златну плакету, а тиж и Златну плакету ошлєбодзеня городу Вуковару, як найвисше општинске припознанє достал рок познєйше. Нажаль, нєт тельо простору за споминанє вельочислених повельох задружного союзу СРГ, потим на уровньох славонско-бараньскей реґиї и општини Вуковар. Медзитим, окреме треба наглашиц же його сучасни мини – фарми, перше меншу, а вец векшу и сучаснєйшу,таку яку ридко хто мал у своїм ґаздовстве у тедишнїм чаше, приходзели нащивиц велї делеґациї и углядни госци зоз жеми и иножемства. Визначуєме парламентарцох зоз Францускей, Румуниї, Польскей, Болгарскей... Його способ роботи и роздумованя, повед бим, бул опрез часу у хторим жил, подобни нєшкайшим програмним опредзелєньом у РГ у розвою польопривреди у хторей на першим месце розвой сучасного фамелийного ґаздовства.

А шицко, як нашо людзе гваря, нє пришло саме од себе. Требало нє єдну ноц препровадзиц у хлївку при прашатох и прашачкох, же би, так повесц, одховал власну сорту билих швиньох, файти цо зоз нїзшима ногами, векшима шунками и ширшим предком, шудова з вельким количеством меса, такого же му вельо раз знали и завидзиц фаховци зоз фарми "ВУПИК-а. Янко и його супруга, потим синове Владо и Славко вєдно зоз своїма супругами, були нє лєм одховйоваче швиньох. Перше требало випродуковац на ваґони и ваґони зарна кукурици, порихтац нє туню статкову покарму, подмириц ше з другим репродукцийним материялом. Нательо уж здобули знаня же и сами лїчели швинї, же сами справяли концентровану покарму, же були вельки жертви єдней роботи у хторей сцели випродуковац цо вецей меса на свой и, як ше теди гварело, дружтвени хасен. Медзитим, шицко ше закончело як нє обчековали.

Штредком 1991. року на подруче Славониї и Баранї и заходного Сриму, нє прилапююци демократични пременки и резултати референдума у СРГ на хторим превагла самостойносц держави, нападла тедишня ЮНА и паравоєни єдинки, та Руснаци на тих просторох дожили найвекшу траґедию од свойого присельованя. После "ошлєбодзеня" валала, 18. мая 1992. року з Миклошевцох зоз своїх обисцох насилно вигнани 98 жителє. Яанко Вереш и його фамелия тиж були медзи нїма, же би пред тим дожили велї тортури застрашованя, обещесцованя женского достоїнства ... Их маєток, хижи ,трактори, комбайн... оплячкани, док синове закончели у гарештох и лаґрох у Сербиї.

Дому ше врацели после мирней реинтеґрациї Горватского Подунавя до уставно – правного порядку РҐ, но, роки вигнанства зохабели нєвилїчиви шлїди, окреме на Янково здравє, док Владо и його фамелия поглєдали щешлївши и мирнєйши живот у далєкей Канади, дзе и нєшка жию.

Янка Вереша на його остатню драгу пришли випровадзиц вельочислена родзина зоз Сриму и Бачкей, його Миклошевчанє, приятелє, познати. Од найблїзших – супруги Веруни, синох Влади и Славка зоз фамелиями, хтори Янка, оца, швекра и дїда випровадзели до його вичного дому на миклошевским теметове, одпитал ше о. Йоаким Симунович, тутейши парох и декан Вуковарского деканату.

Д. Гарди

УМАР ВЛАДИКА ЙОАКИМ ГЕРБУТ

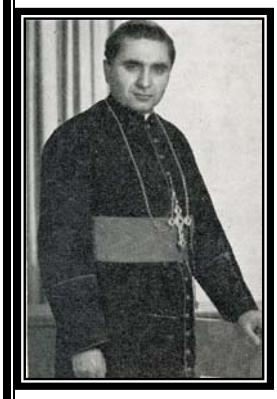

Пияток 18.априла у Скопю, у 78. року живота умар владика скопски и апостолски еґзарх за Македонию, кир Йоаким Гербут.

Мсгр. др Йоаким Гербут народзени 1928. року у Руским Керестуре. Теолоґию закончел на Богословиї у Заґребе, а докторат у Риме 1966. року. За паноца є пошвецени у конкатедралней церкви Св. Кирила и Методия у Заґребе. За владику пошвецел го надвладика верхбосански Смилян Франьо Чекада 1969. року у Сараєве вєдно зоз надвладиком Гавриїлом Букатком и Франом Франичом, надвладиком сплитско-макарским. За Апостолского еґзарха грекокатолїкох у Македониї меновани є 1977. року.

Поховани є 18. априла у Катедралней церкви у Руским Керестуре.

Помер Іван Лагудза

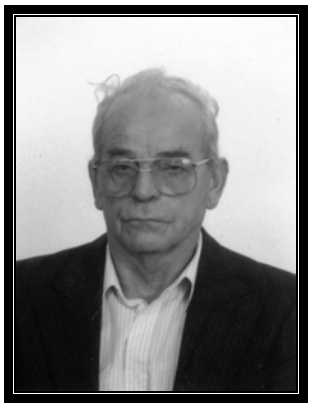

У Липовлянах 17 березня 2005 помер Іван Лагудза, заслужений член української національної меншини. Іван народився в Камениці (Б і Г) 01 квітня 1928 року, у Штефана і Юліани з дому Сеніцкі, був четвертою дитиною в родині (з восьми).

Був учасником народно-визвольної боротьби під час Другої світової війни. Після війни деякий час проживав і працював в Бачкой. Одружився 1949 року з Ольгою Летвенчук з Камениці, а 1950 року переселився у Липовляни. Батько чотирьох дітей: Петра, Марії, Ани і Володимира. Працював на важких фізичних роботах в лісі, млині, на цегельному заводі, а після закінчення вечірньої школи, як учень ремі-сницького училища влаштовується на роботу в будівельному підприємстві "Раднік" Новска, працівником на складі. З цього ж підприємства вийшов на пенсію 20 років тому.

Був одним з перших делегатів від липовлянських українців на зборах засновників Союзу русинів і українців ще в далекому 1968 році. На зборах Союзу 1969 року наголосив на великій потребі у створенні КПТ-а українців у Липовлянах, з метою збереження національної ідентичності українців у Липовлянах. 1992 року був головним ініціатором заснування товариства КПТ українців "Карпати". Був членом правління і контрольної комісії товариства до останніх днів життя. В греко-католицькій церкві цілих 25 років співав як вірний (виконував роль дяка).

Був членом комісії колишнього місцевого самоврядування, членом добровільного пожежного товариства з Липовлян і членом КПТ-а Липа, також у Липовлянах.

З його смертю товариство і парохія втратила принципового, цілеспрямованого і понад усе активного члена, який гордився своїм українським походженням. Плекав рідну мову і культуру і передавав ці звичаї молодшим поколінням.

Вічная пам'ять!

Іванка Слота

Павло Головчук, Мюнхен

"Іване, ми глибоко схиляємо голови перед Твоєю могилою!"

(у 40-ий день смерті блаженної пам'яті Івана Герича)

Не стало Івана Герича. Раптова смерть, що сталася 6 березня 2005 р., через недогляд сучасної медицини в Канаді, обірвала його плани і надії, назавжди позбавила щоденних клопотів, які він брав на свої плечі. Покійний був мудрою людиною, надійною опорою для дружини, дочки і сина, зятя і невістки, а понад усе його улюбленої єдиної внучки Марти. Був, був, був...Так тяжко, аж неприродно якось говорити про Івана в минулому часі. Він належить до когорти людей, які не вичерпують себе земним життям. Бо й справді, він не тільки був, він є і буде – у пам'яті земляків за свої добрі справи, які будуть ще довго приносити плоди. Похоронні відправи блаженної пам'яті Івана Герина відбулися 10 березня в Калґарі. Відслужили їх Отці з Боснії, що душпастирюють у Канаді: Антін Тарасенко, Михайло Планчак, Славко Думич та місцевий парох о. Вільям Гупало.

Іван Герич народився 28 серпня 1949 р. в побожній і національно свідомій

українській родині Михайла Герича і Марії, з дому Здеп, в прняворській парафії (Боснія). Хай простять мені ті, які думають, що до біографії людини, яка відійшла до кращого світу, таку деталь не годиться згадувати. Іван народився на возі....коли його батьки повертались з відпусту у Дервенті, де просили у Пресвятої Богородиці щастя-долі для дитинки, яку очікували.

В пошуках за кращою долею, яка так часто обминає наших людей, родина Марії і Михайла Геричів опиняється в Славонії (Хорватія): в Каніжі, в Оріовці, щоб остаточно поселитися в Липовлянах, відомому українському середовищі.

Іван був у родині другою, від дев'ятеро дітей. Побожне домашнє виховання відбилося на малому хлопчикові, який після восьмирічної школи поступає до монастиря ОО Василіян у Кулі, до о. Методія Біляка,ЧСВВ, (1912-1988), а одночасно навчається на класичній гімназії ОО Єзуїтів (Ісусовців) у Загребі. Його співучнем був о. Йосафат Воротняк, ЧСВВ, який тепер працює в Україні і є редактором часопису "Місіонер". Осягнувши взірцеву гімназійну освіту, Іван відчув, що бажає більше посвятити себе в культурно-освітній праці для нашого народу. Із-за вади серця не мусив відбувати військову повинність. Я, його шваґер, беру до Баня Луки молодого юнака, який відразу проявляє свої здібності. В короткій дотеперішній біографії Івана згадується тільки те, що був активним членом Культурно-мистецького товариства ім. Тараса Шевченка в Баня Луці та що опублікував кілька свої віршів у часопису "Нова думка".

Понад тридцять років український загал не знав про одну подиву гідну працю, яку Іван свого часу виконував задля любові до України і свого народу. Ще перед тим, як Він постійно прибув з Хорватії до Боснії, ризикував своєю волею і карами, що їх міг зазнати, переправляючи з деякими своїми друзями заборонену дисидентську літературу з України через Словаччину у вільний світ. Якраз про це світ дізнався кілька тижнів перед Його відходом від нас з Інтернет-сторінки українців з колишньої Югославії в Канади (www. koukyu. ca) в моїй статті "Ми горді за це" , з торонтської газети "Гомін України" , а вкінці в пряшівському часопису "Дукля" українці світу поінформовані про Його участь у цій праці. На жаль Іван про це вже не мав можливість читати.

Блаженної пам'яті Іван в Баня Луці прожив коло 25 років. Тут відразу включився в культурне життя нашого народу. Господь обдарував його різними талантами, яких він щиро ділив з нами. Мав чудовий голос, яким захоплював любителів співу на просторах колишньої Югославії. Але не тільки тут – його слухала Україна, де виступав з концертами, а награні ним та іншими членами Товариства пісні на грампластинках, розійшлися по всьому світі.

Всі ці роки Іван, його вірна дружина Дубравка, син Орест і дочка Оксана, присвятили себе праці в Культурно-мистецькім товаристві ім. Тараса Шевченка. Вони належали до тих родин, якої всі члени "не могли себе задумати без свого дорогого "Тараса", як родина Стефанюк, численних Бачинських, Гемон, Телєґа, Лаврів, Плячко, Павлишин, Канюґа, Сікорський та багато інших. Іван не тільки співав, але й був знаменитим актором у драматичному гуртку, грав в оркестрі, приготовляв різні святкові академії, був диктором у українських радіопередачах по радіо Баня Лука, а опісля, коли було найгірше, бо почалися міжнаціональні заворушення в Югославії, короткий час їхнім редактором.

В часі безглуздої війни, Покійний включився до різних організацій, що допомагали нашим людям вижити у скрутний час. А коли прийшлося вибирати між тим "бути чи не бути", родина Герич постановила шукати кращої долі в іншому, вільнішому світі. Судилося виїжджати до далекої Канади, залишати рідний край, численну родину. Довший час родина перебувала в Згромадженні Сестер Служебниць у Руському Керестурі, де Івана добрим словом згадують монахині і сьогодні. Опісля прийшлося знову побувати в монастирі в Кулі, де він здобув велику любов до своєї Церкви, а тоді прибути 1995 р. до Кальґарі. Тут він відразу свій талант посвятив рідному народові. Маючи взірцеве християнське виховання, почав співати в церкві Успіня Пресвятої Богородиці, парохом якої був о. Антін Тарасенко, що прибув сюди з Боснії. Іван був посвячений в чин співця і сумлінно до свого відходу до Господа виконував цей обов'язок.

Ми раділи, що в цьому році існувала можливість, що Іван і його дружина нас відвідають. Ми плекали надію, що ще раз його побачимо, послухаємо його гарний спів. Не судилось йому вклонитись могилам батьків і юної сестри, які відійшли у засвіти в часі, коли він не міг прибути на прощання з ними.

Дорогий наш Іване, ми, українці Твого краю, глибоко схиляємо голови перед Твоєю могилою, хоч не можемо зробити це фізично, але виконуємо духовно. В хвилину Твого відходу ми злучені з всіма тими, що Тебе відпровадили, у спільній молитві й болю.

Печальна родино Івана, висловлюємо всім Вам найщиріші слова глибокого співчуття з приводу Його смерті та просимо Господа не опустити Вас у цих важких хвилинах життя.

Земля Тобі, пухом Іване, наш незабутній Друже і Соратнику, канадська щира, хоч холодна, земля, яка вже понад сотку літ приймає до себе безталанних українців. Нехай буде легка вона Тобі!

Ти засіяв свою ниву Мудрістю й Добром – і вона ще довго-довго буде врожаїти добірним зерном.

Взято з Інтернет сторінки
www.koukju.ca

Дубравка й Іван у Калґарі 29 серпня 1999 року коли відзначили 25-ліття подружнього життя та 50-ліття з дня народження Івана.

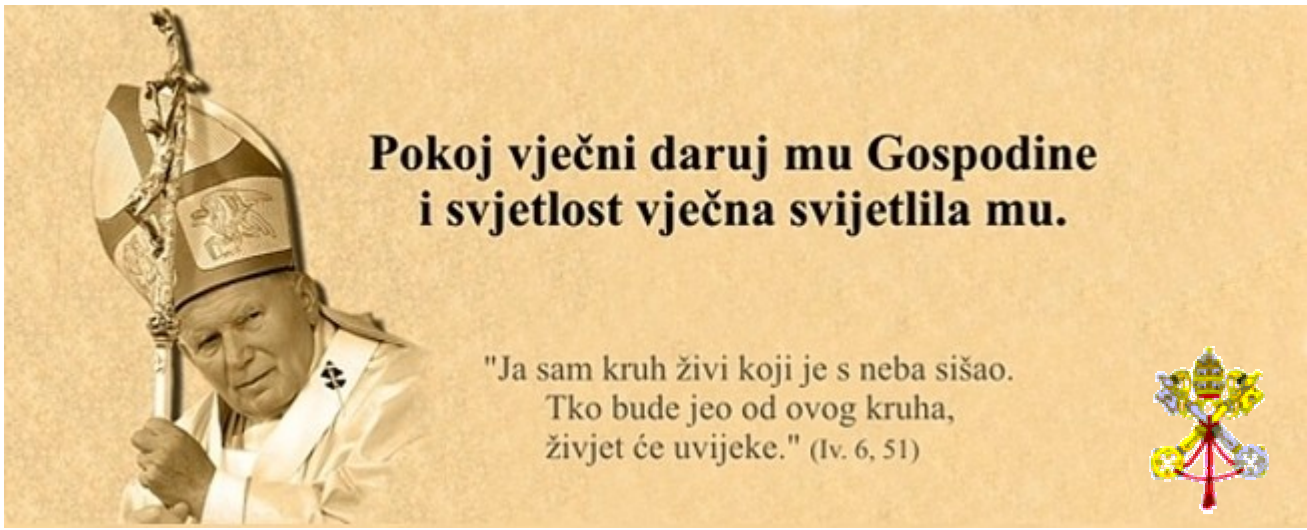

Служба Божа за Папу Йоана Павла II у осєцкей церкви

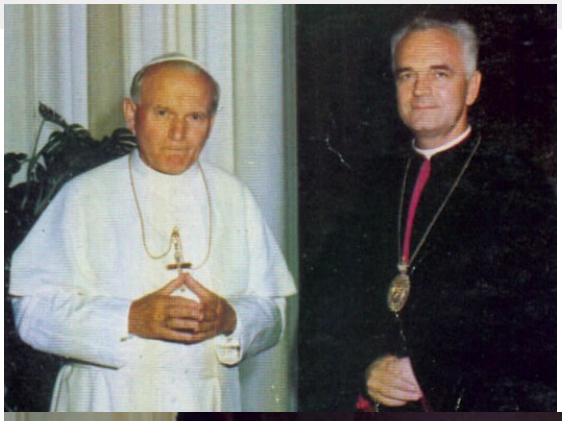

Кир. Славомир Микловш зоз Святим Оцом Папом Иваном Павлом II

Йоан Павло II (1920-2005)
Карол Йозеф Войтила, хтори, кед є вибрани за Святого Отца Папу, вжал мено Йоан Павло II. Народзел ше 18. мая 1920. року у Польскей, нєдалєко од Кракова у Вадовицох. Оцец му Карол, а мац Емилия, народзена Качаровски и походзеня є зоз грекокатоліцкей фамелиї у тернопильскей обласци на України. После законченей стреднєй школи почина студирац драму. О два роки чувствує же го Бог поволує на другу драгу, за паноца. Так руша по тей новей драги и за паноца є пошвецени 1. септембра 1946. року у Кракове. После першей служби одходзи на два роки на студиї до Риму. Кед ше врацел до родней Польскей окончує длужносци як паноцец по рижних парохийох Кракова. Предлужує студиї филозофиї и роби як професор моралней теолоґиї и дружтвеней етики.
У 38. року живота меновани є за владику, а потим и за помоцного краковского владику. О шейсц роки постава надвладика, а кардинал 1967. року. Папа постава 16. октобра 1978. року.
Святи Отец Папа вельо путовал по швеце. Найвецей путовал до своєй Польскей, 9 раз, до ЗАД-у ишол 7 раз, а до Французкей 6 раз. У Горватскей бул три раз, а нащивел и Україну. Обишол 130 жеми швета, бул на шицких континентох окрем Антартику, и бул перши Славян на чолє католіцкей церкви. Умар 2. априла 2005. року у Ватикану.

Наши Сестри, Анастазія Пітка і Тереса Сапун, дають Святішому Отцеві звіт про нашу підпільну Церкву на України, Ватикн 1987. р.